

Lâlegül

Aylık İlim, Kültür ve Fikir Dergisi

Lâlegül Dergisi Yıl: 6 Sayı: 72 Cemâziyelevvel - Cemâziyelâhir 1440 ŞUBAT 2019 Fiyatı: 15 TL

UNUTULAN VATAN DOĞU TÜRKİSTAN

İbrahim Soydan ERDEN sh: 84

Yüce Kitabımız Kur'ân-ı Kerim'in
Fesâhat ve Belâgat Yönünden mucize
Oluşu, Onun Lafzının ve Meâlinin vahye
Dayandığının Açık Delilidir
Resul BÖLÜKBAŞ sh: 12

Yeni Şafak Gazetesi de Hayrettin
Karaman'ın "Ölümler, Dirileri İştmezler"
Görüşü Üzerine Midir? -3-
Hüseyin Avni KANSIZOĞLU sh: 66

Evrensel Duruşuyla Kur'ân-ı Azîm
Yine Gâlip Gelecek
Ömer Faruk KORKMAZ sh: 26

Yusuf Hakîkî Baba
Prof. Dr. Ahmet ŞİMŞİRGİL sh: 16

İnsan Vücûdundaki Mûcize;
Denge Sistemi
Prof. Dr. Volkan TUZCU sh: 78

Ticarette Kâr Haddi - Hutbe Esnasında
Yapılmaması Gereken Şeyler
Hüsamettin VANLIOĞLU sh: 34

Emin Saraç Hoca ile Yakın Dönem İlim
ve Fikir Atlası Üzerine -1-
Dr. İhsan ŞENOCAK sh: 58

Zayıf Hadîslerle Amel Müstehabtır.
Bir Rivâyete "Mevzû" Demek
Tehlikeli Olduğundan İhtiyâta
Riâyet Gerekir -1-
Ahmet Mahmut ÜNLÜ sh: 4

İSTEKLERİN GERÇEKLEŞMESİ,
SIKINTILARDAN KURTULMAK VE
DÜŞMANLARA GÂLİP GELMEK İÇİN
KILINACAK HÂCET NAMAZLARI VE
OKUNACAK DUÂLAR sh: 89

SIKINTISININ NEYLE ÇÖZÜLECEĞİNİ
RÜYÂSINDA GÖRMEK İSTEYEN NE
YAPMALI? sh: 89-94

«الْأَكْرَمُ»
İSM-İ ŞERİFİNİN MÂNÂSİ
VE HAVÂSSİ sh: 94-96

EDITÖRDEN

Bazı ilimler ilaç gibidir, insanın sıhhat ve âfiyeti için zarûrîdir. Bazı fikirler de zehir gibidir. İnsanın mânevî hayatına kasteder ve âhiretini berbat eder. İşte bu zehirli fikirlerden biri de “**Tarihselcilik**”tir.

Projenin İkinci Etabı

Batı, bu necip milleti tarih sahnesinden silmek için Kur’an’dan koparmak gerektiğini çok iyi bildiğinden, bir plan ve proje dahilinde bunu uygulamaya koydu.

Projenin birinci etabı hadis ve sünnet inkarcılığıydı. Bir takım sünî tartışmalarla müslümanları hadis-i şerifler hakkında şüpheye düşürüp Sünneti Nebeviye’yi sıfırlayacaklar, akıllarınca Resûlullah’ın ümmet nezdindeki sarsılmaz otoritesine gölge düşüreceklerdi.

Kur’an’ın tefsîri olan “sünnet engelini” güya bu şekilde aşip kendilerince Resûlullah’ı devreden çıkaracaklar, sonra da sıra ikinci adıma, yani Kur’an’a gelecekti.

Projenin ikinci etabında ise hedef, direk kutsal kitabımız Kur’an-ı kerim’di. Ve işe, Kur’an’ın tarihsel bir kitap olduğu fikrini empoze etmeye çalışmakla başladılar. Ne demek tarihsel?.. Kısaca; Kur’an’ın bazı âyetleri (kıyamete kadar geçerli değilmiş de) indiği zamana aitmiş. Dolayısıyla bu gün o hükümler geçerli değilmiş. Yani, o gün öyleymiş ama bu gün şartlar değişmişmiş...

Şimdi soralım; Durum böyle olunca, tarihsel olan ve insanların bu gününe karışamayan bir Kitap, Allah’ın kitabı olabilir mi? Cevap: Olamaz!.. İşte proje de zaten bu!.. Kur’an-ı kerim’in, Allah’ın Kitabı olmadığı fikrini, kabul ettirmeye çalışmak...

Yıllar önce papa tarafından da dile getirilen “**Kur’an’a tarihselci yaklaşımın İslam için tek seçenek olduğu**” söylemi, ne hikmetse günümüzdeki bazı ilahiyatçı akademisyenler tarafından da kabul gördü ve mukaddes kitabımızı tarihsel bir kitap olarak benimsetmeyi adeta misyon edindiler. Âmiyane tabirle, “dar akıllarına yatmayan âyetleri kendilerince tarihe gömüp, “madem Kur’an’a uymuyoruz, o halde Kur’an’ı bize uyduralım” diyerek adeta akla, vahyi reddetme yetkisi verdiler.

Tarihselcilere Göre Kur’an Beşer Sözü Mü?

Hatırlayacaksınız, tarihselci ilahiyatçılardan Mustafa Öztürk ne diyordu:

“...Kur’an’daki bu keskin üslup ve tikel hüküm değişikliklerinin tek tek ve lafzen Allah tarafından belirlendiği kanaatinde değilim...”

“...Kur’an’ın hem lâfız hem mânâ itibarıyla inzal edildiğini kabul etmek, cihad ve kıtal meselesinde kullanılan politik dilin bizzat Allah’a ait olduğunu söylemeyi gerektirir.

Vahyin salt mânâ ve mefhum olarak inzal edildiğini kabul etmek ise, söz konusu dilin Hz. Peygamber tarafından formüle edildiğini, dolayısıyla Allah katından genel muhteva ve perspektif olarak aldığı vahyin ışığında konjonktürel gelişmelerle ilgili yol haritasını kendisinin belirlediğini söylemek gerekir, ki, bu ikinci ihtimal daha makul görünmektedir. Aksi takdirde “Allah’ın ahlâkîliği” meselesi gündeme gelir.

Mustafa Öztürk, bu sözlerinde Kur’an’ın bazı ifadelerinin ahlâkî bir problem doğurduğunu öne sürüyor ve bundan Allah’ı tenzih etmenin yolunu da, kendince ahlâkî bulmadığı âyetleri Resûlullah’a yakıştırmakta buluyor. Yani Allah’ı korumak adına peygamberimize ahlaksız demiş oluyor. Halbuki Allah-u teala Resûlü için ne buyuruyor: “**Muhakkak ki Sen çok yüce bir ahlak üzeresin**” (Kalem:4)

“Özrü kabahatinden büyük” diyeceğimiz diğer bir husus ise, bazı âyetlerin lâfzının Allah’a ait olamayacağı kanaatini taşıması. Yani o âyetlerin Allah’ın değil, peygamberin sözü olduğunu iddia etmesi. Oysa Allah-u teala:

“**Eğer peygamber Bize isnad ederek bazı sözler uydurmuş olsaydı, Elbette onu kuskıvrak yakalardık. Sonra onun can damarını koparırdık. Hiçbiriniz bunu engelleyip Ondan savamazdı** (Hakka 44-47) buyuruyor.

Bu âyetlere rağmen, “Allah’ın ahlâkîliği meselesi gündeme gelir” diyen kimsenin “**ahlâkîliği**”; “bazı âyetlerin peygambere ait olduğu” iddiasında olanın da “**imansızlığı**” meselesi gündeme gelir.

Zira Kur’an-ı kerim Peygamber’imize hem lafız hem de mânâ olarak inzal edilmiştir ki, bu durum birçok âyet ve hadislerle sabit olan çok açık bir husustur.

Son olarak bir iki cümle de; “Öztürk’ün görüşlerinin kahir ekseriyetini kabul etmiyorum” diye başlayıp fikir özgürlüğü adına onu savunduğunu söyleyenlere...

Biz de fikir özgürlüğünü, hatta inkar etme özgürlüğünü savunuyoruz. “**Dileyen iman eder, dileyen inkar eder.**” (Kehf:29)

Fakat Kur’an’ın bazı âyetlerini ahlaki bulmadığı için bu lafızların peygamber sözü olduğu iddiasında bulunmak fikir özgürlüğü müdür yoksa Allah’a, Peygambere ve Kurana iftira mıdır?..

“**Yalan yere Allah’a iftirâ edenden daha zâlim kimdir.**” (Hud:18)

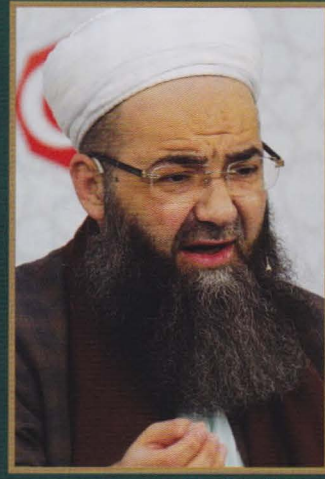
Selam hidayete tabi olanların üzerine olsun...

Fi emanillah!

Mustafa Özşimşekler

İÇİNDEKİLER

■ AHMET MAHMUT ÜNLÜ

VEHÂBÎLERE BİLE
RAHMET OKUTTURAN
BÂZİ İLÂHİYATÇILARIN
RASÛLÜLLÂH ﷺ
HAKKINDA "MEVLÂNÂ"
VE "SEYYİDİNÂ"
GİBİ TÂBİRLER
KULLANILAMAZ."
ŞEKLİNDEKİ BÂTİL
GÖRÜŞLERİNE
REDDİYELER -3-

LÂLEGÜL DERGİSİ ADINA İMTİYAZ SAHİBİ
TUANA YAYINCILIK A. Ş.

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Mustafa ÖZŞİMŞEKLER

GENEL MÜDÜR
Gürsel YILDIZ

REKLAM İLETİŞİM
reklam@lalegulyayinlari.com

YAYIN TÜRÜ
Aylık İlim-Kültür ve Fikir Dergisi

BASIM YERİ
Matsis Matbaa Hizmetleri - Tevfikbey Mah.
Dr. Ali Demir Cad. No:51 Sefaköy / İSTANBUL
Tel: 0212 624 21 11 www.matbaasistemleri.com

YURTIÇİ ABONELİK BEDELİ (12 AYLIK)
150 TL

YURTDIŞI ABONELİK BEDELİ (12 AYLIK)
180 Euro

**ABONELİK ÖDEMESİ İÇİN
BANKA HESAP BİLGİLERİ**
TUANA YAYINCILIK A. Ş.

VAKIF KATILIM TL HESABI
İBAN: TR77 0021 0000 0000 8388 9000 01

VAKIF KATILIM EURO HESABI
İBAN: TR66 0021 0000 0000 8388 9001 02

VAKIF KATILIM DOLAR HESABI
İBAN: TR93 0021 0000 0000 8388 9001 01

POSTA ÇEKİ HESAP NUMARASI
TUANA YAYINCILIK A. Ş.
14851995

ABONE DAĞITIM
TUANA YAYINCILIK A. Ş.
0212 435 10 58

ABONE İŞLEMLERİ
0212 435 10 58

BİLGİ
www.laleguldergisi.com

ADRES
Tuana Basın Yayın - Çınar Mah. Osman Gazi Cad.
No: 50/A Bağcılar / İSTANBUL

Dergimizde yayınlanan yazıların, reklamların
sorumluluğu yazarına ve reklam sahibine aittir.

24 YESEVİ YOLU

50 İDDEF - İDDEF 2018'DE MAZLUM COĞRAFYALARA UMUT OLDU

52 CÜVEYRİYE BİNTİ HÂRİS (Radyallâhü Anhâ) -2. Bölüm-

56 KISSADAN HİSSELER
BEN SENİN GİBİ İTİKAD EDEMEMİŞİM

65 EDEBİYYÂT - ÖLMEZ Mİ? ÖLÜRÜZ BİR GÜN

• DUALAR, ZİKİRLER ve FAZİLETLİ AMELLER •

88 CEMÂZİYELEVEL AYININ NAMAZLARI

88 CEMÂZİYELÂHİR AYININ NAMAZLARI

88 SENÛSÎ (Rahimehullâh)İN "MÜCERREBÂT" ADLI ESERİNDEN DUÂLAR, ZİKİRLER
VE FAYDALI TERKİPLER

89 İSTEKLERİN GERÇEKLEŞMESİ, SIKINTILARDAN KURTULMAK VE DÜŞMANLARA
GÂLİP GELMEK İÇİN KILINACAK HÂCET NAMAZLARI VE OKUNACAK DUÂLAR

89 SIKINTISININ NEYLE ÇÖZÜLECEĞİNİ RÜYASINDA GÖRMEK İSTEYEN NE
YAPMALI?

94 MEŞHUR HADİS-İ ŞERİFTE BİLDİRİLEN 99 İSM-İ ŞERİF DIŞINDA, KUR'ÂN-I
KERİM'DE VE HADİS-İ ŞERİFLERDE ZİKREDİLEN 100 İSM-İ ŞERİFTEN
DÖRDÜNCÜ İSM-İ ŞERİF «الْأَحْرَمُ» İSM-İ ŞERİFİ

96 «الْأَحْرَمُ» İSM-İ ŞERİFİNİN HAVÂSSİ

YÜCE KİTABIMIZ KUR'AN-I KERİM'İN FESÂHAT VE BELÂĞAT YÖNÜNDEN MUCİZE OLUŞU, ONUN LAFZİNİN VE MEÂLİNİN VAHYE DAYANDIĞININ AÇIK DELİLİDİR

■ RESUL BÖLÜKBAŞ
▶12

YUSUF HAKİKÎ BABA

■ Prof. Dr. AHMET ŞİMŞİRGİL
▶16

DEVLET-İ ALİYYE'NİN ON DOKUZUNCU ŞEYHULİSLÂMİ, ÇİVİZÂDE MEHMED EFENDİ

■ HASAN KUDUOĞLU
▶20

EVRENSEL DURUŞUYLA KUR'ÂN-I AZİM YİNE GÂLİP GELECEK

■ ÖMER FARUK KORKMAZ
▶26

TİCARETTE KÂR HADDİ - HUTBE ESNASINDA YAPILMAMASI GEREKEN ŞEYLER

■ HÜSAMETTİN VANLIOĞLU
▶34

SAADET ASRI'NİN GENÇ YILDIZLARI

■ MUSTAFA ÖZŞİMŞEKLER
▶40

EMİN SARAÇ HOCA İLE YAKIN DÖNEM İLİM VE FİKİR ATLASI ÜZERİNE -1-

■ Dr. İHSAN ŞENOCAK
▶58

YENİ ŞAFAK GAZETESİ DE HAYRETTİN KARAMAN'IN "ÖLÜLER, DİRİLERİ İŞİTMEZLER" GÖRÜŞÜ ÜZERE MİDİR? -3-

■ HÜSEYİN AVNİ KANSIZOĞLU
▶66

İNSAN VÜCÛDUNDAKİ MÛCİZE; DENGE SİSTEMİ

■ VOLKAN TUZCU
▶78

FIKHÎ SUALLERE CEVAPLAR

■ FATİH KALENDER
▶80

UNUTULAN VATAN DOĞU TÜRKİSTAN

■ İBRAHİM SOYDAN ERDEN
▶84

Lâlegül

FREKANS

Uydu adı	Türksat 4A
Lokasyon	Doğu
Frekans	12423
Polarizasyon	Yatay (H)
Sembol Oranı	30000
FEC	3/4

ZAYIF HADİSLERLE AMEL MÜSTEHAB SAYILMIŞTIR.

BİR RİVÂYETE “MEVZÛ” DEMEK TEHLİKELİ
BİR ŞEY OLDUĞUNDAN BU HUSUSTA
İHTİYÂTA RİÂYET GEREKİR -1-

AHMET MAHMUT ÜNLÜ

Cümle hamd-ü senâlar:

﴿وَمَا آتَيْكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا﴾

“O Rasûl size ne verirse onu hemen alın (kabûl edin), sizi neden engellere hemen (ondan) vazgeçin.” (el-Haşr Sûresi:7) buyuran Allâh-u Te‘âlâ’ya mahsustur.

Hudutsuz salât-ü selâmlar:

«مَنْ بَلَغَهُ عَنِّي حَدِيثٌ فَكَذَّبَ بِهِ فَقَدْ كَذَّبَ ثَلَاثَةً؛

اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِي حَدَّثَ بِهِ.»

“Kime benden bir hadîs ulaşır da onu inkâr ederse, (başta) Allâh-u Te‘âlâ, sonra Rasûlü, (daha sonra da) onu rivâyet eden olmak üzere üçünü de yalancı saymış olur.” (et-Taberânî, el-Mu‘cemü’l-evsat, rakam:7592, 8/290; el-Heysemî, Mecma‘u’z-zevâid, rakam:660, 1/375) buyuran Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)in, onun bütün hadîs-i şerîflerine îtibâr edip amel eden Ehl-i Beyti’nin ve sahâbesinin üzerine olsun. Âmîn!

Bu fakir kardeşinizin kitaplarında nakledilen bâzı hadîs-i şerîfler hakkında öteden beri ileri konuşan muhaddis(!) müsveddeleri eksik olmamıştır. Zâten İmâm-ı Ğazâlî (Rahimehullâh) gibi Huccetü’l-İslâm ünvânına sâhip bir zâtın “el-İhyâ” isimli eserinde naklettiği bâzı hadîs-i şerîflere bile ta‘n eden ve evliyânın reîsi aynı zamanda müsniid (rivâyetleri senediyle nakleden) muhaddis Abdülkâdir Geylânî (Kuddise Sirruhû) gibi bir zâtın,

“*el-Gunye*” isimli müteber eserinde sene-diyle naklettiği bâzı hadîs-i şerîfleri dahî cerheden kimselerin, benim bu büyüklerden yaptığım nakilleri tenkit oklarından uzak tutmaları tabî ki düşünülemez.

Aslında ben hiçbir zaman kendiliğimden bir şey söylemeyip dâimâ bu büyüklerin eserlerinden nakillerde bulunmam hasebiyle bu rivâyetlerin mesûliyetinden vâreste kalmış isem de, yine de bu mütezizlerin beyanlarından şüpheye düşmesi muhtemel kardeşlerimizin bu husustaki şek(şüphe)lerini izâle maksadıyla bu makâleyi kaleme almış bulunuyorum.

İnşâallâh bu konuda önümüzdeki 8-9 ay daha, sizlerle farklı makâleler paylaşmayı düşünüyorum.

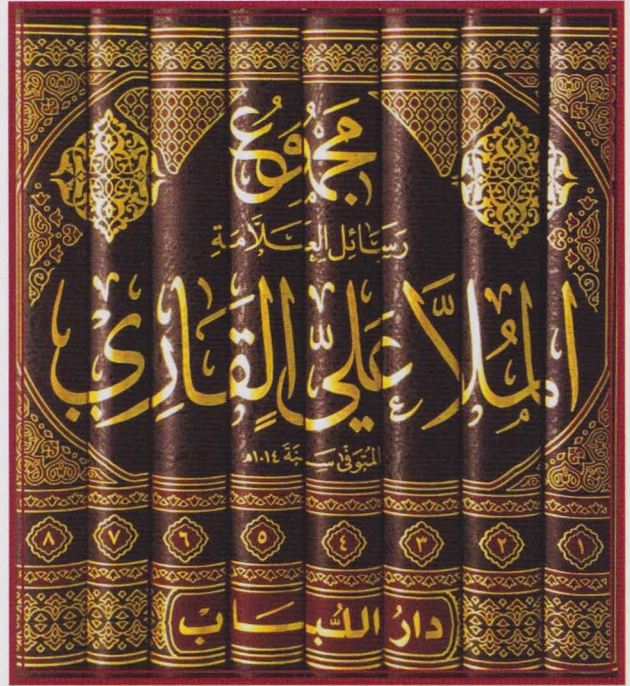
İnsafla okuyan kimselerin mutlakâ bu yazılarımdan istifâde edeceklerini bilmekte olmama rağmen, ben ne delil getirsem de bâzıların haset ve kötü niyet nedeniyle îtirazlarını sürdüreceklerinin de bilinci içerisindeyim.

Ama bunu bilmem bu yazıyı tertip etmeme mâni olmamış, aksine ilme meraklı olan insaflı kimselerin istifâdesi için gayret etmeme daha ziyâde teşvikçi olmuştur.

Zayıf Hadîslerle Amel Müstehab Sayılmıştır

Evvelâ şu bilinsin ki; fazîletli amel-ler bâbında zayıf hadîs-i şerîflerin huccet (delil) sayıldığı ve onlarla amelin makbûl olduğu husûsu hadîs imamları arasında ittifaklı bir konudur.

Hattâ hadîs ilminde huccet kabûl edilen **Nevevî** (Rahimehullâh): “**Allâh-u Te‘âlâ**’nın sıfatları ve (helâl-haram gibi) hükümleri dışında kalan her konuda zayıf hadîs-i şerîflerle amel edilir.” (en-Nevevî, *et-Takrîb me‘a Tedrîbi’r-râvî*, 1/456) diyerek bu hususta ta‘mîm (genelleme) yapmıştır.

Yakın zamanda 8 cilt halinde yayınlanan
Alî el-Kârî'nin risâleleri

İmâm-ı Nevevî (Rahimehullâh) zayıf hadîslerle amele teşvîk hakkında: “Fazîletli amellerden biri hakkında kendisine bir şey (rivâyet) ulaşan kişi bir kereliğine de olsa o ameli işleyerek onun ehlinden olmaya gayret etmelidir ve o ameli tümünden terk etmemelidir, bilakis kolayına gelen şekilde amel etmelidir.” demiştir. (en-Nevevî, *el-Ezkâr*, sh:35; el-Kastallânî, *Levâmi‘u’l-envâr*, sh:169; ‘Alî el-Kârî, *Mirkâtü’l-mefâtîh*, 4/669; *et-Tibyân fi beyâni mâ fi leyleti’n-nısf min Şa‘bân*, -*Mecmû‘u resâili ‘Alî el-Kârî-*, *Risâle rakamı*:26, 3/50; İbnü ‘Allân es-Sıddîkî, *el-Fütûhâtü’r-Rabbâniyye*, 1/80)

Yine böylece **İmâm-ı Nevevî** (Rahimehullâh): “Fazîletli ameller bâbında zayıf hadîsle amel etmenin câiz olduğu husûsunda ulemâ ittifak etti. Muhaddis ve fukahâdan olan âlimler bu hadîslerle amel etmenin câiz hattâ müstehab olduğunu söylediler.” demiştir. (en-Nevevî, *Metnü’l-Erba‘în en-Neveviyye*, sh:7, *el-Ezkâr*, rakam:4, sh:36; İbnü Hacer el-Heytemî, *el-Fethu’l-mübîn*, sh:109)

İbnü Dakîk el-İd ve **İbnü Hacer el-Heytemî** (Rahimehumellâh) gibi fıkıh ve hadîs ilminden büyük nasîbi olan ulemâ-i kirâm bu kelâmın şerhinde şöyle demişlerdir:

“**Nevevî** (*Rahimehullâh*) bu konuda ittifak olduğunu açıklarken aslında:

‘Fazîletli ameller ancak şerîatın kaynaklarından telakkî edilebilir (alınabilir). Bunların zayıf hadîslerle sâbit olacağını kabûl etmek yeni bir ibâdet îcâd etmek ve **Allâh**’ın izin vermediği bir şeyi dinde meşrû etmek anlamı taşır.’ diyenleri reddetmeyi kastetmiştir.

Zîrâ bu gibi laflara verilecek hiçbir cevap bulunmasa bile, zayıf hadîslerle amel konusunda icmâ (bütün asırlardaki ulemânın görüş birliği) bulunması dahî bu konuda en büyük cevaptır. Çünkü icmâ-ı ulemâ (âlimlerin bir konuda görüş birliğine varması) edille-i şer’iyyeden (şerîatın dört delîlinden) biri olması hasebiyle, reddedilecek bir delil değildir. Nerede kaldı ki bu konuda çok vâzih bir cevap da mevcuttur.

Bu cevâbın özeti ise: ‘Zayıf hadîsle amel ederek fazîletli bir amel işlemek aslâ dinde yeni bir şey îcâd etme bâbından sayılamaz. Onlarla amel etmek, olsa olsa zayıf bir emâreye dayanarak bir fazîlet arayışına girme mânâsı taşır. Zâten o hadîs, hadd-i zâtında sahîh ise onunla amel eden kişi ona karşı vazîfesini yapmış olur.

Yok eğer böyle değilse (o hadîs inanç ve fıkıh konularıyla alâkalı olmadığına göre), kişinin onunla amel etmesinden, ne tahlîl ve tahrîm (haramı helâl yahut helâli haram etme) gibi bir fesad, ne de başkasının hakkını zâyî etme gibi bir mahzûr terettüp etmez (sakınca ortaya çıkmaz).’ şeklindedir.” (İbnü Dakîk el-‘İd, *Şerhu’l-Erba‘în en-Neveviyye*, sh:20; İbnü Hacer el-Heytemî, *el-Fethu’l-mübîn fi Şerhi’l-Erba‘în*, sh:109)

İlim Ehli Zayıf Hadîsleri Hangi Konularda Mûteber Saymışlardır?

Büyük muhaddis ve Mâlikî fakîhi **İbnü Abdilberr** (*Rahimehullâh*) (h.463): “Ehl-i ilmin tamâmı, fazîletli amellerle alâkalı hadîs-i şerîflerin kaynaklarını inceleme husûsunda mütesâhil (gevşek) davranmışlar, hükümlerle ilgili hadîslerde ise müteşeddid (ince eleyip sık dokuyucu) davranmışlardır.” demiştir. (İbnü ‘Abdilberr, *Câmi‘u beyâni’l-‘ilm*, rakam:93, 1/103)

Bu konuda kavli olanlara gelince:

a) **İbnü Ebî Şeybe** ve **İbnü Mübârek** gibi muhaddislerin şeyhi ve **İmâm-ı Şâfi‘î** (*Rahimehullâh*) tarafından “Hadîs ilminde insanların nazîrsiz en büyük âlimi” diye vafedilen **Abdurrahmân ibni Mehdî** (*Radiyallâhu Anhüm*) (h.198)

b) Dört mûteber mezheb imamından biri olan hadîs sahasının mütehassısı **Ahmed ibni Hanbel** (*Rahimehullâh*) (h.241)

c) Büyük muhaddis ve müctehid **Muhammed ibni İshâk ibni Râhûyeh** (*Rahimehullâh*) (h.294)

d) **Hâkim** ve **İbnü Mendeh** (*Rahimehü-mellâh*) gibi muhaddislerin şeyhi büyük müfessir ve muhaddis **Ebû Zekeriyâ el-Anberî** (*Rahimehullâh*) (h.344)

e) **İmâm-ı Beyhakî** (*Rahimehullâh*) gibi muhaddislerin şeyhi **Ebû Osmân es-Sâbûnî** (*Rahimehullâh*) (h.449)

f) **Beyhakî** (h.458) ve **Deylemî** (*Rahimehü-mellâh*) (h.509) gibi hadîs ilimlerinde söz sâhibi olan nice muhaddisler:

Muhaddislerden bu hususta nakledilen kıssalar pek çoktur ki benim tasnîf ettiğim kitaplarımda bu hususta çok örnekler yazılmıştır.

Yazdığım eserlerde rivâyetlerin sahîh olanı ile sakîm (illetli) olanı arasında nasıl temyîzde bulunduğuma vâkıf olan kişilerden, her kime **Allâh**'ın tevfiği yardımcı olmuşsa bu beyânımda benim ne kadar sâdık olduğumu bilecektir. Ama kim bu hususta iyi düşünmez ve **Allâh**'ın tevfiği de ona müsâit (destek) olmazsa ben ne kadar uzun anlatsam da, beyanlarım ona fayda vermeyecektir.

Nitekim **Allâh-u Azze ve Celle**:

﴿وَمَا تُغْنِي الْآيَاتُ وَالنُّذُرُ عَنْ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ﴾

'Ne (bunca) **âyetler, ne de uyarılar** (akıllarını doğruyu bulma yönünde kullanmayarak) **inanmamakta** (ısrarcı) **olan bir topluma fayda vermez.**' (*Yûnus Sûresi:101*) buyurmuştur.

Hâsılı; ben bu ("Delâilü'n-nübüvve") kitabımda hangi hadîsi îrâd etti isem, peşine onun sahîh olduğuna işâret edecek bir ifâde getirmişimdir. Yok eğer rivâyetin peşine bir şey zikretmeyip mübhem bıraktıysam, o da o rivâyetin (zayıf olsa da) yazdığım konuda makbûl olduğuna delâlet etmektedir.

Zîrâ duâlar, sevap ve azap, terğîb ve terhîb, tefsîr, siyer ve fazîletli amel-ler (ile mûcizeler) gibi kendisine fikhî bir hüküm tealluk etmeyen konularda, isnadların araştırılmasında müsâhele (derin araştırma yapmamak) ve râvîler hakkında müsâmahalı davranmak muhaddislerin genel kabûlüdür." (**el-Beyhakî**, *Delâilü'n-nübüvve*, 1/34, 46-47)

İşte **Beyhakî** (*Rahimehullâh*)ın bu beyânı kendi tasniflerinde 'Mevzû' bir rivâyete yer vermediğine delâlet ettiği gibi 'Zayıf' olan hadîs-i şerîflere de îtibâr ettiğinin açık bir ifâdesidir. Nitekim **Süyûtî** (*Rahimehullâh*): "**Beyhakî** (*Rahimehullâh*) 'Mevzû' olduğunu bildiği bir hadîse, eserlerinde yer vermeme şartını iltizâm etmiş ve bu şartı yerine getirmiş bir kimsedir." demiştir. (**es-Süyûtî**, *el-Le'âli'l-masnû'a*, 1/88)

Yine böylece **İmâm-ı Süyûtî** (*Rahimehullâh*) "**el-Câmi'u's-sağîr**" isimli eserinin başında, **Gümüshânevî** (*Kuddise Sirruhû*) da "**Râmûzu'l-ehâdis**" isimli şâheserinin bidâyetinde; kitaplarında uydurma bir rivâyete yer vermeyeceklerine dâir bizi temin etmiş (bize güvence vermiş)lerdir. (**es-Süyûtî**, *el-Câmi'u's-sağîr bi-Şerhi't-Teyisîr*, 1/4; *Cem'u'l-cevâmî'*, 1/43-45; **el-Gümüshânevî**, *Râmûzü'l-ehâdis Şerhu Levâmi'u'l-'ukûl*, 1/45)

Oysa **İbnü'l-Cevzî** gibiler bu büyüklerin naklettikleri birçok hadîs-i şerîfi "Mevzû" rivâyetler arasında göstermişlerdir. Demek ki biz **Beyhakî** ve **Süyûtî** (*Rahimehüvellâh*) gibi muhaddislere îtibâr etmeli, **İbnü'l-Cevzî** gibilere aldanmamalıyız. Zîrâ onların kitaplarında olan en fazla "Zayıf" sayılabilir ki "Zayıf" hadîsle amel ise zâten müstehabdır.

Bu bapta en açık görüşü hadîs sahasında söz sâhibi olan **Hâfız el-Münzirî** (*Rahimehullâh*): "Geçmiş âlimler terğîb-ü terhîb (teşvîk ve korkutma) konularında tesâhülü (müsâmahakâr davranmayı) câiz gördüler, hattâ onlardan birçoğu (aldığı rivâyet 'Mevzû' ise onun durumunu beyân etmeden zikretmemesi gerektiği hâlde) 'Mevzû' olduğunu beyân etmeden o tür rivâyetlere bile eserlerinde yer verdiler." şeklindeki beyânıyla söylemiştir. (**el-Münzirî**, *et-Terğîb ve't-terhîb*, 1/54-55)

Bir Hadîs Hakkında “Sahîh Değildir” Denilmesi, O Hadîsin Sâbit Olmadığı Mânâsı Taşımaz

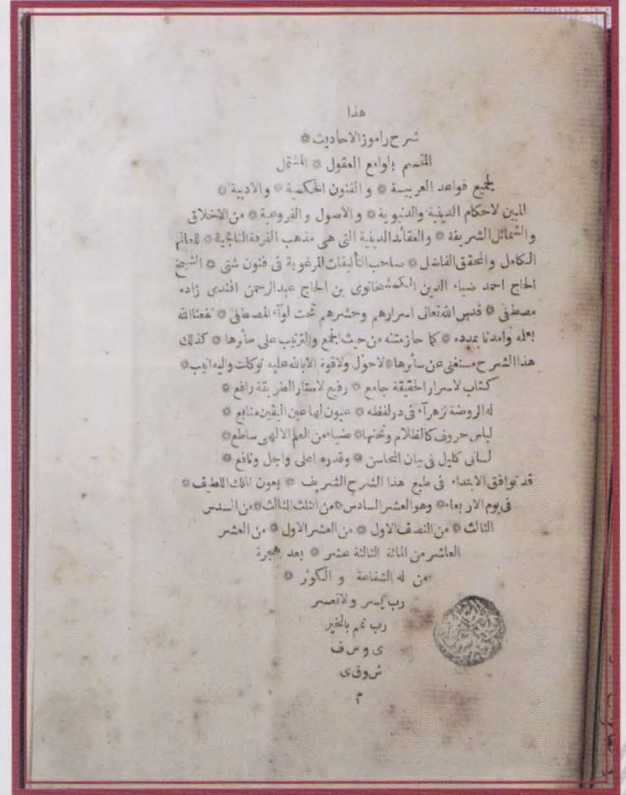
Nebhâmî (*Rahimehullâh*)'ın nakline göre; hadîs usûlünü yazan büyük muhaddis **İbni's-Salâh** (*Rahimehullâh*) hadîs ilminde geçen “Sahîh” tâbirini târif ettikten sonra şöyle demiştir: “Muhaddisler her ne zaman bir hadîs-i şerîf hakkında: ‘Bu hadîs sahîhtir.’ demişlerse, bunun mânâsı: ‘Bir hadîsin sıhhati için şart koştuğumuz vasıflar, bizim nezdimizde bu rivâyette toplanmıştır.’ demektir.

Ama onlar bir hadîs-i şerîf hakkında: ‘Bu hadîs sahîh değildir.’ veyâ ‘Bu hadîs zayıftır.’ dedilerse, bunun mânâsı: “Bir hadîsin sahîh olması için iltizâm ettiğimiz şartlar müvâcehesinde bu hadîsin isnâdı bizim nezdimizde sahîh olmamıştır.” demektir.

Yoksa bu söz o hadîsin hadd-i zâtında yalan ve uydurma olduğuna aslâ delâlet etmez. Zîrâ o rivâyet nefse'l-emrde çok doğru bir rivâyet olabilir.

Nitekim en güvenilir râvînin hatâ yapması muhtemel olduğu gibi çok hatâsı olan bir râvînin de bir rivâyette isâbet etmiş olması ihtimal dâhilindedir. İşte bu konuda ehl-i ilmin ekserîsinin îtibâr ettiği sahîh kavil bundan ibârettir.” (**Zeynüddîn el-İrâkî**, *Şerhu'l-Elfiye*, 1/105; **el-Leknevî**, *er-Raf'u ve't-tekmîl*, sh:26 -*Mecmû'atü Resâli'l-Leknevî*, 5/158-; **en-Nebhânî**, *Se'âdetü'd-dâreyn*, sh:104)

Alî el-Kârî (*Rahimehullâh*) bu konuda şunları söylemiştir: “Ne zaman ki ben hadîs hâfızlarından bir cemâatin hadîs-i şerîfleri cem ederken ‘Sahîh’, ‘Hasen’ ve ‘Zayıf’ olanları beyân ettiklerini, ‘Mevkûf’, ‘Merfû’ ve ‘Mevzû’ olanları da iyi niyetlerle birbirinden temyiz ettiklerini gördüm. İşte o zaman:

Ahmed Ziyâeddîn el-Gümüshânevî Hazretleri'nin kendi telifi olan *Râmüzü'l-ehâdis* adlı hadîs kitabına yine kendisinin yazdığı şerh olan *Levâmî'u'l-'ukûl'un* kapak sayfası

‘Bu hadîsin aslı yok’ veyâ ‘Bu hadîs aslı îtibârıyla ‘Mevzûdur’ denilen rivâyetleri kısaca bir kitapta toplayayım da bunların kendine âit bir fasılda en güzel şekilde zaptına sebep olsun diye nâkıs aklıma bir fikir geldi.

Zîrâ sâbit olan hadîs-i şerîfler sayılamayacak derecede sınırsız olup tümünün zaptedilmesi mümkün değildir. (Bu sebeple ‘*el-Esrâru'l-merfû'a*’ isimli bu eserde sınırlı sayıdaki hadîs-i şerîflerin durumunu açıkladım.)

Ayrıca ‘Mevzû’ olup olmadığına dâir hakkında ihtilâf bulunan rivâyetleri mevzûlar arasında hiç zikretmedim. Zîrâ bir rivâyetin bir târîkten ‘Mevzû’ olup, diğeri vecihten ‘Sahîh’ olma ihtimâli vardır. Çünkü bütün bu konular muhaddislerin isnâda bakarak kendilerine beliren hüküm netîcesinde tesbit ettikleri meselelerdir.

Yoksa ‘Sahîh’ bir rivâyetin hadd-i zâtında ‘Zayıf’ yâhut ‘Mevzû’, ‘Mevzû’ bir rivâyetin de aslında ‘Sahîh’ ve ‘Merfû’ olması ihtimâlîni akıl mümkün gördüğünden bu konuda kesin konuşma hevesine kimse kapılamaz.

Bu hükümden ancak mütevâtir hadisler müstesnâdır ki onlar yakînî (hiç şüphesiz) olan kesin ilmi ifâde etme husûsunda kat‘î hüküm belirtirler.

Bundan dolayı **Zerkeşî** (*Rahimehullâh*): “Bizim: ‘Sahîh değil’ dememiz ile, ‘Mevzûdur’ sözümüz arasında çok büyük bir fark vardır. Zira ‘Mevzû olmak’ yalan olduğunun tesbîtidir. ‘Sahîh değil’ sözümüz ise o rivâyetin sâbit olmadığını bildirmektir ki adem-i sübûtta isbât-ı adem gerekmez (bir hadîsin bâzı muhaddisler nezdinde sâbit olmaması, o hadîs-i şerîfin aslının hiç sâbit olmadığı anlamına gelmez).” demiştir. (*‘Alî el-Kârî, el-Esrâru’l-merfû‘a, 73-74; ez-Zerkeşî, en-Nüketü ‘alâ Mukaddimeti İbni’s-Salâh, rakam:221, 2/277*)

Bundan da anlaşıldığına göre bâzı muhaddislerin “Sahîh değil” dediği bir hadîs-i şerîf, diğer muhaddisler nezdinde iltizâm edilen şartlara göre ‘Zayıf’ ve ‘Hasen’den öte ‘Sahîh’ dahî olabilir.

İşte bütün bu îzâhattan çıkarılan netîceye göre bir insan kaynağını bulamadığı bir hadîs-i şerîf hakkında: “Bunun aslı yoktur.” demekten sakınmalı, lâkin “Ben bulamadım.” şeklinde edebe riâyet üzere konuşmalıdır.

Nitekim seleften bir zât bir hadîs-i şerîf hakkında: “Ben bunu bilmiyorum.” deyince kendisine: “Bütün hadîs-i şerîfleri biliyor musun?” diye sorulmuş, o: “Hayır.” deyince: “Peki, yarısını ihâta ettin mi (ilmen kuşattın mı)?” denilmiş, o: “Umarım.” dediğinde ise ona: “O hâlde bu hadîsi de bilmediğin kısımdan kabûl et.” denilmesi üzerine sükût etmiştir. (*İbnü ‘Allân, el-Fütûhâtü’r-Rabbâniyye, 1/297*)

Bütün hadîs-i şerîflerin yarısını bilecek kadar iddiâlî konuşacak derecede büyük muhaddis olan bir zâta bile böyle denilirse ya bizim gibi birkaç hadîs dahî ezbere bilmeyen sermâyesizlere neler söylenebilir!

Bu yazımızı burada nihâyete erdirirken inşâallâh bir sonraki Mart sayımızda bâzı âlimler “Mevzû” dese de diğer bâzı âlimlerce “Zayıf” kabûl edilerek ameli teşvîk edilen rivâyetlere bir misal olarak, bu sene Mart ayının 7’yi 8’e bağlayan gecesine muvâfık düşen Receb-i Şerîf’in ilk cumâ gecesinde kılınacak Reğâib Namazı’nın kaynaklarını ve muhaddislerin o konudaki beyanlarını zikredeceğiz.

Allâh-u Te‘âlâ cümlemize **Rasûlüllâh** (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*)in hadîs-i şerîflerine îtikâd husûsunda ihtiyâta riâyeti ve bu hususta aşırıya kaçanların laflarına îtibâr etmemeyi nasîb eylesin. Âmîn!

RESUL BÖLÜKBAŞ
0532 321 43 78

YÜCE KİTABIMIZ KUR'AN-I KERİM'İN FESÂHAT VE BELÂĞAT YÖNÜNDE MUCİZE OLUŞU, ONUN LAFZİNİN VE MEÂLİNİN VAHYE DAYANDIĞININ AÇIK DELİLİDİR

Malum olduğu üzere Allah tarafından gönderilen her bir peygamberin zamanında meşhur olan husus ne ise o peygamberin mucizesi de o yönde olmaktadır. Mesela Musa aleyhisselam'ın gününde meşhur olan husus sihir olduğundan dolayıdır ki onun mucizesi, zamanında yapılan sihirleri iptal etmek yönünde olmuştur.

Keza İsa aleyhisselam zamanında meşhur olan tebâbet (tıp ilmi) olduğundan dolayı İsa aleyhisselam'ın mucizesi tebâbet yönünde olmak üzere İsa aleyhisselam'ın elinde kör olanların gözünün açılması, çaresiz hastalıkların çaresinin mucize eseri olarak bulunması hatta ölümlerin diriltilmesine varan mucizeler zuhur etmiştir.

Hâtemü'l-enbiya olan yüce peygamberimizin birçok mucizelerinin yanında en büyük mucizesi fesâhat ve belâğat cihetinde zuhur etmiştir. Yüce peygamberimizin gününde güzel kelimelerin yarışmaları ve geniş muhtevalı şiirlerin yazılıp edebiyat müsabakaları yapılmakta ve fesâhat ve belâğat cihetinde en üstün olan kelimeler veya şiirler Kâbe'nin duvarına asılması bunun üstünde başka bir kelimelerin görülmedikçe Kâbe'nin duvarından indirilmemesi gibi tezahür etmiştir.

Hazreti Muhammed sallahu aleyhi ve sellem okuyup yazmayan bu yönde hiç eğitim görmeyen ve ümmî olan bir kişiliğe sahip bir kimsenin ağızından dökülen son derece veciz, emsali görülmemiş fesâhat ve belâğat yüklü kelimelerin, beşer tâkâtının üstünde ortaya çıkan kelimelerin Allah kelamı olmaktan başka izahı yapılamamıştır.

Hatta kendisine iman etmeyen ve bi'setini tasdik etmeyen müşriklerin bile onun kelamı karşısında adeta kömür kesilmeleri en büyük mucize olmuştur. Buna dair Bakara Suresi'nin 23. ve 24. âyetinde bu Kur'an'ın surelerinin bir tanesinin dahi mislini getirmeleri yönünde meydan okumuş, geçmişte bunun mislini getiremedikleri gibi,

içinde bulunduğumuz şu 21. asırda, daha sonraki asırlarda bile mislinin getiremeyecekleri apaçıktır.

Bakara Sûresi (23)

وَأَن كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِّنْ مِّثْلِهِ وَادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٣﴾

“Eğer kulumuza (Muhammed’e) indirdiğimiz (Kur’an) hakkında şüphede iseniz, haydin onun benzeri bir sûre getirin ve eğer doğru söyleyenler iseniz, Allah’tan başka şahitlerinizi çağırın (ve bunu ispat edin).”

Bakara Sûresi (24)

فَإِن لَّمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ ﴿٢٤﴾

“Eğer, yapamazsanız -ki hiçbir zaman yapamayacaksınız- o halde yakıtı insanlarla taşlar olan ateşten sakının. O ateş kafirler için hazırlanmıştır.”

Yüce peygamberimize gönderilen dini ve bu dinin kitabını mağlup etmek için olanca güçleriyle Kur’an’ın mislini getirmeye çok çalışmışlardır. Ancak mislini getirmek şöyle dursun, getirdikleri kendilerince fevkalâde gördükleri o kelimeler ve şiirler gülünç görülmüştür. Kur’an-ı Kerim’in fesâhat ve belâğati ise yalnız meâlinde düşünülmez.

O meâle delalet eden elfâz ile beraber düşünülür. Yani fesâhat ve belâğat manaya delâlet eden lafızla kâimdir. Öyle ise meâlin vahye dayanması elfâzın ise Hazreti Muhammed’in hâşâ uydurması Cenâb-ı Hakk’a yapılan en büyük iftiradır. Nitekim Şu‘ara Suresi’nin 192-196. âyetlerinde bu hususa sarâhaten değinilmektedir. Vahye dayanan Kur’an-ı Kerim’in Arapça olduğu apaçıktır. Herkesçe bilinir ki mealde Arapça veya başka bir lisan tabir edilmez.

Şu‘arâ Sûresi (192-196)

وَأَنَّهُ لَتَنْزِيلُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٩٢﴾ نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ ﴿١٩٣﴾ عَلٰى قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنذِرِينَ ﴿١٩٤﴾ بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُّبِينٍ ﴿١٩٥﴾ وَأَنَّهُ لَفِي زُبُرِ الْأَوَّلِينَ ﴿١٩٦﴾

“Şüphesiz bu Kur’an, âlemlerin Rabbi’nin indirmesidir. Uyarıcılardan olası diye onu güvenilir Ruh (Cebrail) senin kalbine apaçık Arapça bir dil ile indirmiştir. Şüphesiz bu (Kur’an’ın indirileceği) öncekilerin kitaplarında da vardı.”

Yine Hâkka Suresi’nin 40-46. âyetlerinde şöyle buyrulmaktadır.

Hâkka Sûresi (40-46)

إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ﴿٤٠﴾ وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَاعِرٍ قَلِيلًا مَّا تُوْمِنُونَ ﴿٤١﴾ وَلَا بِقَوْلِ كَاهِنٍ قَلِيلًا مَّا تَدَّكَّرُونَ ﴿٤٢﴾ تَنْزِيلٌ مِّنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٣﴾ وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضُ الْأَقَاوِيلِ ﴿٤٤﴾ لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ ﴿٤٥﴾ ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ ﴿٤٦﴾

“Görebildiklerinize ve göremediklerinize yemin ederim ki, o (Kur’an), hiç şüphesiz çok şerefli bir elçinin (Allah’dan alıp tebliğ ettiği) sözüdür. O, bir şâirin sözü değildir.

Ne de az inanıyorsunuz! Bir kâhinin sözü de değildir. Ne de az düşünüyorsunuz! O, âlemlerin Rabbi tarafından indirilmedi. Eğer (Peygamber) bize isnat ederek bazı sözler uydurmuş olsaydı mutlaka onu kudretimizle yakalardık. Sonra da onun şah damarını mutlaka keserdik.”

Burada da apaçık görülmektedir ki Kur’an-ı Kerim’in hem lafız hem de manası vahye dayanmaktadır. Yani Kuran-ı Kerim manaya delalet eden elfâzdan ibarettir. Ve elfâz ve manası da vahye dayanmaktadır. Mucize oluşu manaya delalet eden elfâz ile kâimdir.

Kıyamet suresinde ise 16-19. âyetlerinde de aynı paralelde izah edilmektedir.

Kıyâmet Sûresi (16-19)

لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ ﴿١٦﴾ إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ ﴿١٧﴾ فَإِذَا قَرَأْنَاهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ ﴿١٨﴾ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُ ﴿١٩﴾

“(Ey Muhammed!) Onu (vahyi) çarçabuk almak için dilini kıvıltatma. Şüphesiz onu toplamak ve okumak bize aittir. O halde, biz onu okuduğumuz zaman, onun okunuşuna uy. Sonra onu açıklamak da bize aittir.”

Yüce peygamberimiz kendisine vahiy geldiğinde unutmamak için âyetin elfâzını ezberlemeye çalıştığını bir kelimesini dahi kaçırmak istemediğini bunun üzerine Cenâb-ı Hak’ın habibine onu hafızanda cem etmek onu okutmak bize aittir.

Öyle ise ey Habibim kendini ezberlemekte zorlama unutmaya hâsıl olsa bile onun beyanı da bize aittir, şeklindeki beyanat elfâzının da hafızaya alınmasının şart olduğu beyan edilmektedir.

Yine Kur’an-ı Kerim’in Furkan Suresi’nin 5.ve 6. âyetinde de Kur’an-ı Kerim’in evvelkilerin uydurmasıdır diyen kâfirlere cevaben göklerde ve yerde gizli olanı bilen Allah tarafından gönderildiğini beyan etmektedir.

Furkân Sûresi (5-6)

وَقَالُوا آسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ اٰكْتَتَبَهَا فَهِيَ تُمْلَى عَلَيْهِ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٥﴾ قُلْ أَنْزَلَهُ الَّذِي يَعْلَمُ السِّرَّ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٦﴾

“(Bu Kur’an, başkalarından) yazıp aldığı öncekilere ait efsanelerdir. Bunlar ona sabah akşam okunmaktadır” dediler. (Ey Muhammed!), De ki: “O kitabı göklerin ve yerin sırrını bilen indirmiştir. Şüphesiz O, bağışlayandır, çok merhamet edendir.”

Ankebut Suresi’nin 45. âyetinde şöyle buyrulur:

Ankebût Sûresi (45)

أَتْلُ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ

أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ ﴿٤٥﴾

“(Ey Muhammed!) Kitaptan sana vahyolunmanı oku, namazı da dosdoğru kıl. Çünkü namaz, insanı hayasızlıktan ve kötülükten alıkor. Allah’ı anmak (olan namaz) elbette en büyük ibadettir. Allah yaptıklarınızı biliyor.”

Burada Cenâb-ı Allah’ın oku diye emretmiş olması, “oku” diye indirilenin okunmasını emretmesi gösteriyor ki okunacak olan şey meâl değil, meâle delalet eden elfâzdan ibarettir. Eğer Cenâb-ı Hak sana bildirdiğini kendince anlat demiş olsaydı sadece meâlin vahiy olduğu anlaşılırdı. Ama Cenâb-ı Hak “Sana vahyedilen elfâzı tilâvet et” emrini ifade etmektedir. Vahyedilenin tilâveti ise manaya delalet eden elfâzın tilâvetidir.

Kezâ Kalem Suresi’nin 15.ve 16. âyetinde ise Kur’an-ı Kerim’in elfâzının önceki milletlerin uydurmasıdır diyenlere reddiye niteliğinde olup yüce Allah bu kimseleri lanetlemektedir.

Kalem Sûresi (15-16)

إِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِ آيَاتُنَا قَالَ آسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٥﴾ سَنَسِفُهُ عَلَى الْخُرْطُومِ ﴿١٦﴾

“Âyetlerimiz kendisine okunduğu zaman, “Öncekilerin masalları!” der. Yakında biz onun burnunu damgalayacağız.”

Âl-i İmran Suresi’nin 3.ve 4. âyetlerinde ise Kur’an-ı Kerim’in elfâzının önceki kitaplardan alınmadığı ancak önceki kitaplarda var olan bazı hükümleri tasdik ettiği varittir.

Âl-i İmrân Sûresi (3-4)

نَزَّلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَأَنْزَلَ التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ ﴿٣﴾ مِنْ قَبْلُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَأَنْزَلَ الْفُرْقَانَ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو انتِقَامٍ ﴿٤﴾

“O, sana Kitab’ı hak ve kendisinden öncekileri doğrulayıcı olarak indirdi. O, daha önce Tevrat’ı ve İncil’i insanlar için birer hidayet olarak indirmişti.

Furkan'ı da indirdi. Şüphesiz, Allah'ın âyetlerini inkâr edenler için şiddetli bir azap vardır. Allah mutlak güç sahibidir, intikam sahibidir.”

Kezâ Yusuf Suresi'nde 1. 2.ve 3. âyetlerinde de şöyle buyrulmaktadır:

Yûsuf Sûresi (1-3)

الرُّبُّ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿١﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢﴾ نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ بِمَا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ هَذَا الْقُرْآنَ وَإِنْ كُنْتَ مِنْ قَبْلِهِ لَمِنَ الْغَافِلِينَ ﴿٣﴾

“Elif Lâm Râ. Bunlar, apaçık Kitabın âyetleridir. Biz onu, akıl erdiresiniz diye Arapça bir Kur'an olarak indirdik. Sana bu Kur'an'ı vahyetmekle kıssaların en güzelini anlatıyoruz. Halbuki daha önce sen bunlardan habersiz idin.”

Bu ve benzeri âyetleri daha da çoğaltabiliriz. İlim erbâbı olan bir kimse için bunlar yeterli kat'î delillerdir. Yüce Allah Kur'an-ı Kerim'i Arapça olarak indirdiğini söylüyorsa bu Arapça'nın yani elfâzın manaya delalet etme şekliyle indirildiğini beyan etmektedir. Yoksa mananın ne Arapça ne Farsça ne de başka bir lisanla vasıflanması mümkün değildir. Kezâ Kur'an-ı Kerim'in mucize hatta en büyük mucize olması elfâzın manaya delaletindeki isabetiyle en edip şuarayı ve güzel söz söyleyen insanları mat etmesiyle anlaşılmaktadır.

Bir de bu hususta yolunu şaşırmiş insanların hezeyan dolu beyanları vardır ki o da şudur. Kur'an-ı Kerim'de var olan kıssaların kendilerinden istifade edilmesi için kurgulanmış gerçekte alakası olmayan romanımsı ifadelerdir demek suretiyle yüce Allah'ı ve onun Habibini istihzâ bir tarzla yalanlamaktır.

Hele şu Yusuf Suresi'ne bir bakalım Yusuf aleyhisselamın kıssasına girmeden önce yüce Allah'ın bu kıssaya ahsenu'l-kasas (kıssaların en güzeli) diye tabir etmesi bu kıssaların ciddiyetini sergilemektedir. Kanaatimce bu hezeyan dolu beyanatlarda bu-

lunanların hezeyanlarının altında mucizeleri inkâr etmeleri yatmaktadır. Zira Kur'an-ı Kerim'de zikredilen kıssaların hemen hepsinde bir veya birkaç mucizeden bahsedilmektedir. Bu zevatın kafaları mucizeleri kabul etmeye müsait değildir.

Nitekim Cenâb-ı Hak'ın geleceği bilmez iddiasında bulunan kimselere Allah'ın ilim ve kudret sıfatını kabul etmedikleri veya bu sıfatlarda Allah'ı tenzih edecek yerde noksanlık iddia ettikleri aşikârdır.

Bu hezeyan dolu iddiaların sahipleri şu âyete göre vasıflarını açıklayabiliriz:

Hûd Sûresi (18-19)

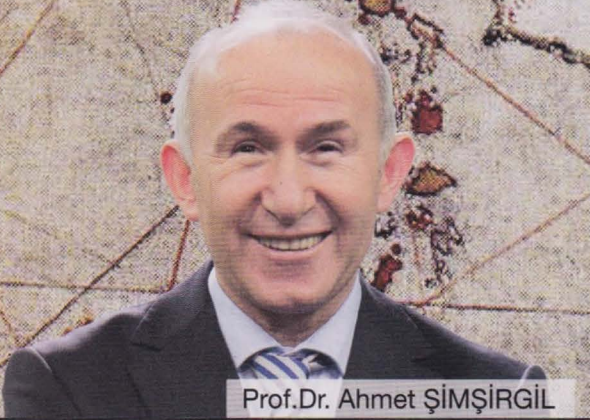
وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أُولَئِكَ يُعْرَضُونَ عَلَى رَبِّهِمْ وَيَقُولُ الْأَشْهَادُ هَؤُلَاءِ الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى رَبِّهِمْ أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ ﴿١٨﴾ الَّذِينَ يَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ﴿١٩﴾

“Kim Allah'a karşı yalan uydurandan daha zalimdir? İşte bunlar, Rablerine arz edilecekler ve şahitler de, “Rablerine karşı yalan söyleyenler işte bunlardır” diyeceklerdir. Biliniz ki, Allah'ın lâneti zalimler üzerinedir. Onlar (halkı) Allah yolundan alıkoyan ve onu eğri ve çelişkili göstermek isteyen kimselerdir. Hem de onlar ahireti inkâr edenlerin ta kendileridir.”

Korkarım bu kişiler iddialarıyla bu âyetin vasıfladığı kimselere girerler. Zira âyetlerin elfâzının beşer kelamı olduğunu iddia etmekle Allah'a iftira ediyorlar veya yüce peygamberimizin hâşâ Allah'a iftira ettiğini, indirmedini kurguladığını ve Allah kelamı olmayanı Allah kelamı olduğunu söylediğini iddia etmek suretiyle yalancılıkla itham ediyorlar demektir ki bu iddia ise Ehl-i Sünnet akidesinde dinden inhiraf etmektir.

Cenâb-ı Hak hidayette olmayanları hidayete getirsin hidayette olanları da hidayet üzere sabit kadem eylesin. Amîn! Vesselam...

YUSUF HAKİKÎ BABA

Prof. Dr. Ahmet ŞİMŞİRGİL

Yusuf Hakiki, Şeyh Hamîd-i Velî (Somuncu Baba) hazretlerinin oğludur. Aksaray'da dünyaya geldi. Asıl adı İzzeddin Yusuf'tur. Şiirdeki mahlası Hakîkî olduğu için Yusuf Hakîkî namıyla meşhur olmuştur.

Yusuf Hakîkî'nin kaç yılında doğduğu belli değildir. Babası Hamîd-i Velî hazretlerinin onun eğitimini Hacı Bayram-ı Velî'ye havale ettiğine bakılırsa babasının vefatı sırasında (1412) çocuk yaşlarda olmalıdır. İlk tahsilini Aksaray'da yapmış sonra Ankara'ya Hacı Bayram-ı Velî'nin yanına giderek ondan tasavvuf ilmini ve terbiyesini almıştır.

Evliya Çelebi kendisinden bahsederken:

“El-Hac Bayram-ı Velî talebelerinden olup Ankara'da ledün ilmini tamamlayıp Aksaray'da Bayramî tarikatında öncü olmuştur.” demektedir. Buradan Hacı Bayram-ı Velî'nin tedrisatını tamamlayan ve tasavvuf yolunda yetişen hocasının bu kıymetli emanetini insanları irşad etmek üzere Aksaray'a geri gönderdiği anlaşılmaktadır.

Yusuf Hakîkî hazretleri bundan sonra Aksaraylıların Yusuf Hakîkî Babası olmuştur. Babasından kalan hankahında uzun yıllar dersler vermiştir.

Aksaray, 1476 yılında Osmanlılar eline geçtiği zaman Yusuf Hakîkî Osmanlılara büyük bir memnuniyetle Aksaray Hankahı'nı teslim etmiş ancak kendisinden bu göreve devam etmesi istenmiştir. O da 1488 yılında vefatına kadar bu hizmeti sürdürmüştür.

Aksaray'da Hakîkî Baba, Baba Yusuf ve Güzel Baba adlarıyla anılan Yusuf Hakîkî hazretlerinin Evhadüddin ve Safiyyüddin adlarında iki oğlu vardı.

Türbesi Aksaray il merkezinde, kuzeydoğuda Şeyh Hamîd mahallesinde Güzel baba sokağı içerisinde yer almaktadır. Türbe ve mescide ulaşım Eğri Minare'nin bulunduğu yol üzerinden sağlanmaktadır. Mescit ve türbe büyük taşla çevrilmiş bir avlu içerisinde yer almaktadır. Mescidin içinden yine bir kapıyla Yusuf Hakîkî Baba'ya ait türbe kısmına geçilmektedir. Taştan yapılmış olan bu bölüm yuvarlak kubbelidir. Odanın orta kısmında doğu-batı istikametinde yatan ve batı kısmında baş tarafı yeşil sanduka sarıgi bulunan tahta sanduka yer almaktadır. Sandukanın üzerine yeşil renkli sanduka örtüsü serilmiştir. Sanduka taş platform üzerine ağaç olarak semerdam çatı şeklinde yapılmıştır. Türbenin aydınlatması batı ve güney istikametine konulan iki pencereden yapılmaktadır. Yapı 1990 yılında yeniden tamir görmüştür.

Yusuf Hakîkî Baba döneminde sadece talebe yetiştirmek ve insanları irşad etmekle kalmadı. Yazdığı eserleri ile de hem devrinde hem gelecek asırlardaki insanlara da yol göstermiştir. Onun birçok yazılı eseri vardır. Bunların en mühimleri Muhabbet-nâme, Hakîkî-nâme, Tasavvuf Risalesi ve Tercüme-i Metaliü'l-İman li-Sadreddin Konevi'sidir.

Son demlerinde yazdığı Muhabbet-nâme eseri 7502 mısralıdır. Bu kitabı Manisa Kütüphanesinde 1296 sayıda kayıtlıdır. Bu eser, Türk kültürü ve tasavvuf edebiyatı açısından oldukça önemlidir. Maksadı ise tarikat ve tasavvuf vasıtasıyla insanların yaşantısına çeki düzen vermek, onları güzel ve insani vasıflarla donatmaktır. Eserden bazı parçalar almak yerinde olacaktır.

Öncelikle eserine adını verdiği muhabbet nedir o konuda neler söylemiştir?

*Muhabbetsizlik kalbin ölümüdür!
Yüzün görmek dilersenüz o yarun
Muhabbet şem'ini canda uyarun*

*Muhabbet cezbe-i Hak'dur ki nâ-geh
İrişmez ana illâ kalb-i âgeh*

*Kime irse anı dosta yitürür
Ger evvel anı çün şebnem yitürür*

*Muhabbetdür efendi genc-i manî
Begüm bil ehl-i sûret ehl-i davî*

*Muhabbet nûrîdur kalbün hayâtı
Muhabbetsüzlük olur hem memâtı*

*Muhabbetsiz yaraşmaz bize dirlik
Muhabbetsüzlük olur bî-basarlık*

*Muhabbet nûrî eyler kalbi ihyâ
Muhabbetsüzlere kim eydür ahyâ*

*Muhabbet nûrîdur cân gözin açan
Hakâyık gevherin hem kalbe saçan*

*Muhabbetsüz cihânda dideverlik
Kime virildi bu yolda ya erlik*

*Muhabbetsüz kimesne iş başarmaz
Kuru ağaç gibi olur yeşermez*

*Muhabbetsüz belürmez nûr-ı irfân
Hem ansuz şule virmez kalbe iman*

*Nedür bünyâdı îmânun muhabbet
Nedür üstâdı merdânun muhabbet*

*Muhabbet âlemine irmeyenler
Olur gözden hicâbı ırmayanlar*

*Muhabbet ehli gözinden hicâbı
Sürer yârun cemâl-i âftâbı*

*Muhabbet ehli yüzünden nikâbı
Götür yâ Rab azâb-ı ihticâbı*

Yusuf Hakîkî Baba eserinin girişinde olduğu gibi pek çok yerinde de Cenab-ı Hakka münacatta bulunmaktadır. Dua ve yakarışlarda bulunmaktadır. Bunlardan biri şu şekildedir:

*Ebû Bekr-i takîyiçün İlâhî
O Fârûk-ı nakîyiçün İlâhî*

*O Zinnûreyn içün kim ol zekîdur
Aliyyü Murtazâ kim ol vefidur*

*Resûl'ün âli vü ashâbıyiçün
Anun evlâdı hem ahabîyiçün*

*O sultân-ı rüsül hakkiçün i Hak
O hâdi-yi sübül hakkiçün i Hak*

*Dahı hem âli vü ashâbıyiçün
Anun evlâdı hem ahabîyiçün*

*İlâhî sensin âhir gâfirü'z-zenb
İlâhî sensin âhir kâbilü't-tevb*

*Hatîâtumuzu afv eyle yâ Rab
Bi-hakk-ı sırr-ı kurb-ı nahnü akrab*

*Yaratdun çün bizi evvel âdemden
Yine rahm it hocam lutf u keremden*

Nolaydı kalayıduk ol âdemde
Ki isyân itmeyeyidük bu demde

Ağardı saç sakal olduk eğer pîr
Velî isyânımız çok yüzümüz kir

Bizi itdüklerümüz rû-siyâhî
Karanlıkda kodı yâ İlâhî

Fürûmândelerüz yâ Rab inâyet
İdüp sen vir bize nûr-ı hidâyet

Günehkâruz İlâhî key zelîlüz
Ki yok sag işümüz kalduk alîlüz

Zaîfün işi düşmekdür tayınmak
Bilüsüzün yabanlara yayınmak

İlâhî nûr-ı vahdetden ziyâ vir
Göze gönlümüze sıdk u safâ vir

Yanıldugumuzu bildük İlâhî
Kapuna yalvarı geldük İlâhî

İlâhî kimsenün kalbini bî-nûr
Koyup eyleme sen ucb ile magrûr

Kibirlenme!

Yusuf Hakiki Baba pek çok şiirinde insanlara faydalı nasihatler vermektedir. Kalp hastalıklarına dikkat çekmektedir. Nitekim divanında “Ey efendi kibirlenme”! diyerek şöyle seslenmektedir:

Bakanlarun efendi gönlüne bil
Hak’un bes kulluğına bağlar ol bil

Ne tâlib sanduğun sen her fuzûli
Hudâ’nun olmadun sıdk ile kulı

Nedür kişilenüp göğsün gerersin
Hüner göster talebde gel ger ersin

Ne bulursın ne böyle ne erersin
Ki dahi girmedin yola ararsın

Yiründen sen dahi deprenmemişsin
Ki ömrün hare idüp yıpranmamışsın

Ger eskitdün hevâ yolında cübben
Velî müflissin elde yok ki habben

Ne say itdün ki yolda ola zâyî
Sebeb ne bes eyit ne oldı mâni

Ki şöyle kosın elden cidd ü cehdun
Unitdun mı kanı eyd ahî ahdün

Tevekkül eyleyüp çün sen Hudâ’ya
Tahammül idemezsin her belâya

Eyit bir sen dahi neye yararsın
Hemân ucb ile göğsün mi gerersin

Ki girçek kul olan bu yolda dayım
Gerek Hak kullığında ola kayım

Özüni hâk id imdi tâat içre
Tevâzu dan ırılma sâat içre

Tevâzu ehli miskinler gerekdür
Bu yola sen gerek otur gerek dur

Çü hod-bînligünü terk itmeyesin
Gönül Hak ’ışkına berk itmeyesin

Yatursın tâ-seher her gice gâfil
İdüp boynuna zen zülfin hamâyil

Yaturken kim alur menzil bu ilde
Meğer tâbut ile götürüle elde

Ölünün menzili bes kabri olur
Ölüyi sadra diken sâbir olur

Nasihatler

Yusuf Hakiki Baba’nın nice faydalı nasihatlerinden bir bölümü de şu şekildedir:

Gel ey âşık ko ne cân u cihândur
Nazar kıl göre bir bu ne zamândur

Cihândan rihlet itdi dîdeverler
Yirine kaldı dūnlar bî-nazarlar

Cihânun kimse bulmadı vefâsın
Görürsin ahî hem zâhir fenâsın

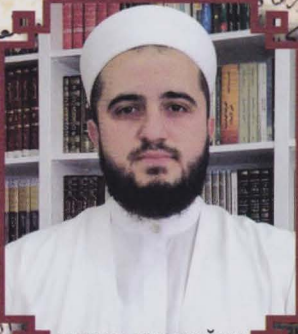
Gelenler bunda yine gitdüğünde
 Hu şüphen yokdur ölüp yitdüğünde
 Gümânsuz bu kamunuz hem bilürsüz
 Yir altında olırsarsız belürsüz
 İledüp kabrime gömdüklerinde
 Şu toprak üstüne yumduklarında
 Gözünde kalısar emvâl ü evlâd
 Yakalar çâk idüp çok ide feryâd
 Tenün toprakda şol çüridüğünde
 Basup halk üstüne yürüdüğünde
 Başun kaldurmaga çâren olur mı
 Ya men itmege gam-horun olur mı
 Bes Allâh'a neçün âsî olursın
 Bu husrâna neden râzî olursın
 Neçün kesb idesin yüz karalığın
 Ko dünyâ sevgüsü âvâreliğin
 Yığup bu dünyâ mâlın nitdi Kârûn
 Cihandan eyde ne ilettdi Kârûn
 Hazâyin kanı kim yığmışdı Kârûn
 Bilürsün kamu fânîdür ki mâ-dûn
 Bu Firavn'un kamu kay kerdesidür
 Gönüller gözinün bil perdesidür
 Eğer şeytâna uyarsan yirün od
 Ne yüzünde hayâ kor ol ne hod od
 Eğer ehl-i hevâdan dûr olursan
 Sezâdur külli gark-ı nûr olursan
 Tutan mü'minler ile bil adâvet
 Gönülde bulmaz îmândan halâvet
 Bugün ehl-i hevâdan dûr olanlar
 Olur yarıngı gün mağfûr olanlar
 Bugün ehl-i hevâyâ yâr olanlar
 Olardur yarın ehl-i nâr olanlar
 Ne tâatde bulur hergiz halâvet
 Hemân kesb-i vikâhatdür kasâvet
 Halâvet birle kılsan tâati sen
 Ne gâfil olayıdun sâatî sen

Ger olsan sıdk ile Allâh'a sen kul
 Severdi seni cümle bây u yohsul
 Saâdetdür kamu yohsula baya
 Mübârek yüzleri minnet Hudâ ya
 Ki ümmet kıldı şâh-ı enbiyâya
 Mürüvvet kıldı cândan evliyâyâ
 Muhibb itdi bizi elhamdülillâh
 Çevürmezüz yüzi elhamdülillâh
 Ki yollarında her kahr u belâdan
 Ne kayğu dahi ta'n-ı eşkıyâdan
 Ölince yollarından sapmayalum
 Ki din ü devletümüz depmeyelüm
 Sen ırma bizi yâ Rab yollarından
 Çıkarma pür-safâ gönüllerinden
 Ki ehlüllâh gönlünden çıkanlar
 Degüldür ille şol dînin yıkanlar
 Mürîd ad virme gönülden çıkana
 Müsülmân dimegil gönül yıkana

Bid'at Yoluna Gitme

Yusuf Hakiki Baba bid'at yollarına karşı da Müslümanları uyarmaktadır.

Kim ehl-i bid'at ile yoldaş olur
 O şer emrine uymaz serkeş olur
 İrağ ol ehl-i bid'atden ırağ ol
 Harâret hâsıl eyle yan çırağ ol
 Ki bid'at ehli kalbinde ne îmân
 Şuâ'ı gösterür bil yüz ne irfân
 Ne Hak ermine eyler ol itâat
 Ne ihlâs iledür itdüğü tâat
 Ki kutta'ı tarik-i dindür onlar
 Kamu pür-kibr ü hem pür-kindür onlar
 Oturma onlar ile saati sen
 Müsülman sanup ehl-i bid'ati sen
 Bizi sen ehl-i bid'atdan ırağ it
 Gömile şer envârın çerâğ it

HASAN KUDUOĞLU

DEVLET-İ ALİYYE'NİN ON DOKUZUNCU ŞEYHULİSLÂMI,

ÇİVİZÂDE MEHMED EFENDİ

(Rahimehüvellâh)

Vilâdet târihi: 937 / 1530-1531 - Vefât târihi: 995 / 1587

Şeyhulislâmlık târihi: 26 Zilhicce 989 - 21 Ocak 1582 / 28 Cemâziyelevvel 995 - 6 Mayıs 1587

Şeyhulislâmlık müddeti: 5 yıl, 3 ay, 6 gün - Şeyhulislâmlar arasındaki sırası: 19.Şeyhulislâm

Meşîhat makâmındaki sırası: 19 - Meşîhat dönemindeki pâdişâh-ı âlem: 3.Murâd Hân

- Târihçe-i Hayât-ı Necîbesi -

Çivizâde Mehmed Efendi (Rahimehül-lâh) 937 (1530-1531) yılında İstanbul'da doğdu. 12.Şeyhulislâm **Çivizâde Muhyiddin Mehmed Efendi**'nin oğludur.

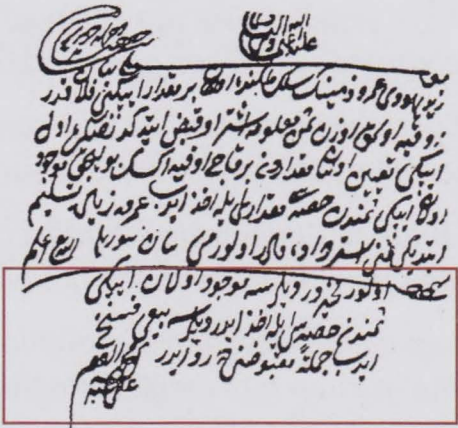
- İlmî Hayâtı ve Vazîfeleri -

İbtidâî ilimleri Osmanlı Devleti'nde yaygın olarak bulunan medreselerde tahsîl etti. Sonra babasından ders aldı. 950'de (1543) babası ile birlikte hacca gitti. Hac yolculuğu esnâsında bâzı fıkıh metinlerini ezberledi.

Döndükten sonra **Pervîz Efendi**, **Taşköprizâde Ahmed Efendi**, **Karesili Hasan Efendi**, **Mâlûl Emîr Efendi**'den ders aldı ve 959 (1552) yılında **Abdurrahmân Efendi**'den mülâzim oldu.

Şam'da bulunduğu sırada büyük âlim **Ebü'l-Berekât Bedrüddîn Muham-**

med ibni Radyyyiddîn el-Ğazzî el-Âmirî'den (ö.984/1577) hadîs ilmi tahsîl etti ve ondan icâzet aldı.

Resim 1: Çivizâde Mehmed Efendi'nin hatt-ı desti (el yazısı) ile yazdığı bir fetvâ örneği (işâretli yer kendi yazısıdır).

"el-Cevâb: Allâhu Te'âlâ a'lem olur, muhayyerdir. Dilerse mevcut olan ipeği semenden hissesi ile ahzeder, dilerse bey'i fesh edip cümleten makbûzunu da red ider.

Ketebehü el-fakîr Mehmed. Ufiye anhu."

Resim 2: Çivizâde Muhyiddin Mehmed Efendi'nin mefzun bulunduğu Eyüp'te Bostancı Sokağı'ndaki âile hazîresi, Cânan Hanım Türbesi ve Şeyhulislâm Şerifzâde Mehmed Molla sofasının yapımı sırasında kaldırdığından bugün kabrinin yeri mâlum değildir.

İlmi ve ilim ehlini çok severdi. Yine Şam'da bulunduğu esnâda çok sevip değer verdiği üstadlarından biri de **Muhîb-buddîn ibni Takiyyiddîn el-Hamevî**'dir.

1557-1564 yılları arasında Kâsım Paşa^[1], Mihrimâh Sultân, Sahn-ı Semân, Ayasofya ve Süleymâniye medreselerinde müderrislik yaptı.

Daha sonra kadılığa geçerek 1569'da Şam, bir yıl sonra Mısır, 1572'de Bursa, ardından Edirne ve 1575'te de İstanbul kadısı oldu.

Aynı yıl Anadolu kazaskerliğine, 1577'de Rumeli kazaskerliğine tâyin edildi ama iki yıl sonra **Sadrizam Sokullu Mehmed Paşa**'nın ısrârı üzerine görevinden

[1] - Kâsım Paşa Medresesi'nin bânîsi **Sâfi Paşa, Koca Kâsım Paşa** diye de anılan **Cezerizâde Kâsım Paşa**'dır. **FâtiH Sultân Mehmed** devrinde önemli vazîfelerde bulunmuş ve **2.Bâyezîd Hân** döneminde vezârete yükselmiş ve bu dönemde 890'da (1485) vefât etmiştir. Bu medrese Emir Sultân Câmîi'nin karşısında idi. On oda ve bir dershânedan oluşan medresenin yeri bugün parktır. (Cahid Baltacı, 15-16. Asırlarda Osmanlı Medreseleri, 2/527-528)

azledilip Edirne Selîmiye Medresesi'ne rek tekâüde (emekliliğe) ayrıldıysa da **Sokullu Mehmed Paşa**'nın ölümü üzerine 1581'de yeniden Rumeli kazaskerliğine tâyin edildi.

- Şeyhulislâm Olması -

21 Ocak 1582 târihinde **Mâlülzâde Mehmed Efendi** (Rahimehullâh)ın yerine şeyhulislâmlığa getirildi. (Bkz: Resim-1)

- Şahsiyeti -

Sağlam bir kişiliğe sâhip olan **Çivizâde** (Rahimehullâh)ın, şeyhulislâmlığı döneminde çeşitli siyâsî ve içtimâî olaylara katıldığı, bunlara dâir fetvâlar verdiği kaynaklarda belirtilmektedir.

Sadrzamların şeyhulislâmları ziyâreti ilk defâ 1584'te, **Sadrizam Özdemi-roğlu Osman Paşa**'nın pâdişah emriyle **Çivizâde** (Rahimehullâh)ı ziyâret etmesiyle başlamış ve daha sonra bu teâmül hâline gelmiştir.

Resim 3: Çivizâde Mescidi veyâ Kalburcu Mehmet Câmii

İstanbul Topkapı, Pazartekke Mahallesi Kalburcu Mehmet Câmii sokakta inşâ edilmiştir. Mescidi ilk yaptıran Şeyhulislâm Çivizâde Mehmed Efendi'dir.

16. yüzyılda yapılan eser kısa süre sonra yıkılmış ve Kalburcu Mehmet Efendi tarafından tekrar yaptırılmıştır. Lâkin 1947 yılında yeniden yıkılan mescidden geriye, kâidesi kesme taş, gövdesi ise tuğladan olan yıkık bir minâre ulaşmıştır. Bu sebeple câmîi üçüncü defâ 1990 yılında Kastamonulu hayırsever Hacı Mehmed Ali Kaya tarafından yeniden ihyâ edilmiştir.

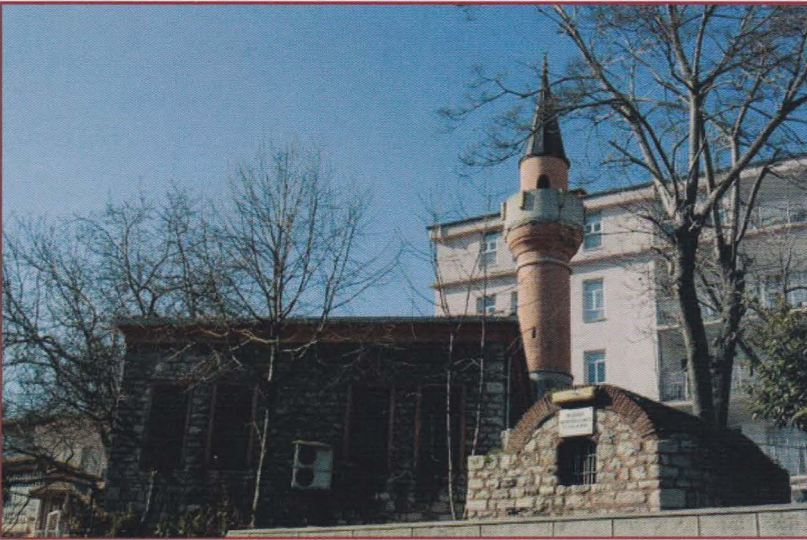
Resim 4: Çivizâde Mehmed Efendi'nin inşa ettirdiği bir diğer mescid de Zeyrek'tedir. Ama bu mescid bugün Ümmü Gülsüm Câmii Çivizâde Mescidi olarak bilinmektedir.

(Bu hususta kaynaklardaki mâlûmât ihtilaflıdır. Dolayısıyla bu mescid ya Çivizâde'nin ya da kızı olan Ümmü Gülsüm'ün eseridir.)

Medreseyi Çivizâde'nin yaptırdığı ise kaynaklarda ittifak edilen bir husustur ama günümüze ulaşmamıştır.

Sülûs ve nesih yazıda usta bir hattât olan **Çivizâde** (Rahimehullâh)ın fetvâlarında gösterdiği dikkat ve fetvâ metninin hazırlanmasındaki titizliği övülmüştür.

Takvâ sâhibi olan edîb bir şahsiyeti vardı. Garipleri himâye ederdi.

Resim 5: Ümmü Gülsüm, Çivizâde'nin kızıdır. Kendi adına bir mescid yaptırmıştır, bu mescid bugün Cerrahpaşa Tıp Fakültesi içindedir. Eser Mîmâr Sinan yapısıdır. Minberini Çavuşzâde Mustafa Ağa koydurmuştur.

Lâkin bâzı kaynaklarda bunun tam tersi, yâni mescidi Mustafa Ağa'nın yaptırdığı, minberini ise Çivizâde Efendi'nin kızı Ümmü Gülsüm'ün koyduğu da zikredilmektedir.

Nev'izâde Atâî terceme-i hâlini (biyografisini) verirken kendisinin yakınında bulunduğunu, ilmi ve dürüstlüğü ile örnek bir âlim olduğunu belirtir.

Teâmül gereği muayyen süreler için tâyin edilen kadıların "Tevkîl" adıyla görevlerinde yapılan kısıntılardan dolayı mağdur edilmeyip bunun daha sonra değerlendirilmesi usûlü ilk defâ **Çivizâde** (Rahimehullâh)ın zamânında uygulanmıştır.

Ayrıca askerîlerin^[2] terekelerinin taksiminden dolayı alınacak ücretlerde düzenlemeler de onun döneminde yapılmıştır.

Oğlu **Mehmed Efendi** (ö.1651) ile torunu **Atâullâh Efendi** (1638-1725) kazaker olmuşlardır.

- Vefâtı -

Mâlülzâde Mehmed Efendi (Rahimehullâh) beş yıl, üç ay kadar şeyhulislâmlık makâmında kaldıktan sonra 6 Mayıs 1587'de vebâdan öldü ve Eyüp'te babasının yanına defnedildi. (Bkz: Resim-2)

[2]- Osmanlı Devleti'nde çeşitli özellikleri ve sâhip oldukları imkânlar bakımından halk genel olarak iki zümreye ayrılırdı. Biri hükümdârın otoritesini temsil eden idâreci, asker ve ulemâdan oluşan askerî sınıf, diğeri ise bunun dışında kalan reâyâ idi. Askerîler de ehl-i örf ve ehl-i şer' olmak üzere başlıca iki kısma ayrılırdı.

Doğduğu târih olan 937'ye:

«إِنَّهُ خَيْرُ الْوَالِدِ.»

“Şüphesiz o çocuğun en hayırlısıdır.” cümlesiyle târih düşürülen **Çivizâde Mehmed Efendi** (Rahimehullâh)ın vefâtına da:

چوی زادۀ آفتدی بو جهاندن آیلدی رحلت

“**Çivizâde Efendi** bu cihandan eyledi rihlet.” (995)

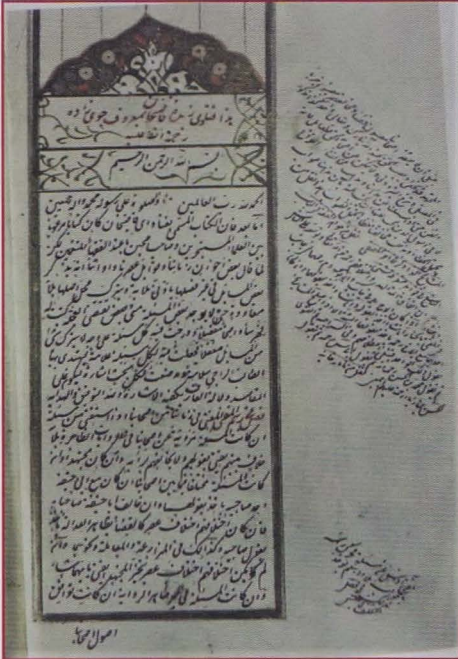
mısra'ıyla târih düşürülmüştür.

- Hayır Eserleri -

Şehremini'de bir mescid (Bkz: Resim-3) ve İstanbul Zeyrek'te bir câmi (Bkz: Resim-4 ve 5) ile medrese yaptığı bilinmektedir.

- İlmî Eserleri -

Nuruosmâniye Kütüphânesi kataloğunda ve buna dayandığı anlaşılan bâzı araştırmalarda **Çivizâde**'ye atfedilen “**Mecmû'atü'l-Fetâvâ**”nın (Fetâvâ), babasına âit aynı adı taşıyan eserin bâzı nüshalarıyla (Süleymâniye Ktp., Esad Efendi, no:958; Şehid Ali Paşa, no:1068) yapılan karşılaştırılması sonucunda kitabın babası **Muhyiddin Efendi**'ye âit eserin eksik bir nüshası olduğu anlaşılmıştır.

Resim 6: Çivizâde Mehmed Efendi'nin Zübdetü Fetâvâ Kâdihân adlı eserinin ilk sayfası (Nuruosmâniye-1959)

Nuruosmâniye Kütüphânesi'nde (no:1959) kendisine atfedilen “**Zübdetü Fetâvâ Kâdihân**”ın ona âidiyeti ise, “**Keşfü'z-zunûn**”da “**Fetâvâ Kâdihân**”ın meselelerinin **Muhammed ibni Mustafâ es-Sûfî** tarafından tertip edildiği ve eserde bunun **Çivizâde Mehmed ibni Şeyhulislâm Mehmed**'in (ö.995) isteği üzere yapıldığı şeklinde kaydedilen bilgi (2/1227) göz önüne alındığında doğru olmalıdır. (Bkz: Resim-6)

Kâtib Çelebi, Mehmed Efendi (Rahimehullâh)ın **İbni Nuceym**'e âit “**el-Eşbâh ve'n-nezâir**”e bir ta'likât yazdığını da haber vermektedir (Keşfü'z-zunûn, 1/99).

Kaynaklar:

(İsam, İslam Ansiklopedisi, 8/347-348; Müstakimzâde Süleymân Se'âdeddîn, Devhatü'l-meşâyih, sh:31-32; Ahmed Sıdkî, Mu'cemü şüyûhi'i-İslâm fi'l-'ahdi'l-'Osmânî, 1/384-386; Nev'î Zâde 'Atâî, Hadâiku'l-hakâik fî tekmileti'ş-Şekâik, sh:292-294; Ayvansarâyî, Hadîkatü'l-cevâmi', 1/72, 79, 193; Tahsin Öz, İstanbul Camileri, 1/42; Mehmed Süreyyâ, Sicill-i 'Osmânî, 4/126; İlmîyye Salnâmesi (haz. Seyid Ali Kahraman, Ahmed Nezih Galitekin, Cevdet Dadaş), sh:336-337, 724-725; Abdülkadir Altunsu, Osmanlı Şeyhulislâmları, sh:40; Serhat Başar, Osmanlı Şeyhulislâmları, sh:68; M.Orhan Bayrek, İstanbul'da Gömülü Meşhur Adamlar, sh:66; İsmail Hami Danişmend, İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi, 5/117; Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi, 4/454-455; Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Osmanlı Arşivi'nde Şeyhülislam Fetvaları, sh:12; Cahid Baltacı, 15-16. Asırlarda Osmanlı Medreseleri, 1/384, 2/527-528, 843; Şemseddîn Sâmî, Kâmûsu'l-a'lâm, 3/1902; Tdv. Fâtih Câmileri ve Diğer Târihî Eserler, sh:82-83, 220-221; Selânikî, Târih (İpşirli), sh:85, 131, 142, 154, 167, 169, 183, 428; Kâtib Çelebî, Keşfü'z-zunûn, 1/99, 2/1227; Târih Vakfı, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, 2/524, 8/110)

İletişim adresi: hasan.kuduoglu@outlook.com

GELECEĞE BİR FİDAN DİK!

BİR FİDAN
BEDELİ
10₺

► HAYDER, İstanbul'a
10 bin fidan dikeyor!

"Yarın kıyametin kopacağını
bilseniz bile, bugün elinizdeki
fidanı dikiin..."

| Buharî, el-Edebül-Müfred s. 168

 bilgi@ahmetyesevi.org.tr

 www.ahmetyesevi.org.tr

 0212 923 1 923

Hoca Ahmet Yesevi Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği
HESAP: TL HESAP NO: 584498-1 ŞUBE KODU: 5
IBAN: TR09 0020 5000 0005 8449 8000 01

Posta Çeki
Hoca Ahmet Yesevi
Hesap No: 11210945

Hoca Ahmet Yesevi Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği
HESAP: TL HESAP NO: 0222 2222 - 01 ŞUBE KODU: 193
IBAN: TR73 0020 3000 0222 2222 0000 01

ÖMER FARUK KORKMAZ

EVRENSEL DURUŞUYLA KUR'ÂN-I AZÎM YİNE GÂLİP GELECEK

Asırlar ötesine hükmeden Kur'an-ı Azîm, nüzulünden bugüne insanlığın hidâyet kaynağı olmuştur. Müminler için bir rahmet olduğu kadar zalimler için de büyük bir hüsrân vesilesi olan Kur'an,¹ kimilerini hidâyete eriştirdiği gibi kimilerinin de sapkınlığının artmasına sebep olmuştur.² Bu noktada kabahat elbette ki Kur'an'ın değildir. Bilakis suç, Kur'an'ın muradullâha muvâfık biçimde anlaşılmasına engel olacak bir tavırla âyetlere yaklaşanlardadır. Bu yüzden ilgili âyet-i kerime "Verdiği misallerle Allah ancak fâsıkları saptırır" ifadesiyle bitmektedir. Öyleyse Kur'an, zaten saptmayı tercih etmiş ve hidâyeti arama gibi bir derdi olmadan ayetlerine yaklaşanların hüsrân ve dalaletlerini artırmaktadır.

Kur'an'ın indirildiği manada anlaşılmasını temin edebilmek için oluşturulup

geliştirilen usûlü zayi edenlerin bu tavırlarının ardında gizli bir kibir yatmaktadır. Oysa "ben anlarım, benim anladığım doğrudur" şeklindeki duygulara dayanan bu kendini beğenmişlik Allah ﷻ'ın kelâmını anlamanın önündeki en büyük engeldir. Nitekim Cenâb-ı Hak şöyle buyurmaktadır: "Yeryüzünde haksız yere böbürleneni âyetlerimden uzaklaştıracağım. Onlar bütün mucizeleri görseler de iman etmezler. Doğru yolu görseler onu yol edinmezler. Fakat azgınlık yolunu görürlerse, hemen ona saparlar. Bu durum, onların âyetlerimizi yalanlamalarından ve onlardan gafil olmalarından ileri gelmektedir." İbn Uyeyne (Radyallâhu Anh)ın ifade ettiği gibi Cenâb-ı Hak bu âyette kendini beğenip böbürlenenden Kur'an'ı anlama kabiliyetini alacağını ifade buyurmaktadır.³

Sapkınlık Merhaleleleri

Allah ﷻ'ın, kibirlenenleri bu şekilde bir cezaya dâçar kılması merhale merhale gelişen bir hadisedir. İlk merhalede Allah ﷻ, Kur'an'ı anlayamamaları için bir kısım kalpler üzerine perde koyduğunu haber vermektedir.⁴

Diğer merhalede ise kalpler üzerine kılıf konulmaktadır. Böylece, kılıfla korunan bir eşyaya dışarıdan gelen şeylerin teması mümkün olmadığı gibi dışı kılıflanmış bir kalbe hakikatin nüfuz etmesi de mümkün olamayacaktır.

Hakikatle bağını koparmış bir zihin ve kalbin Allah kelamını anlayabilmesi düşünülebilir mi? Sonraki ve son merhalede ise kalpler mühürlenmektedir. Hükmüm yemiş ve bir daha işlev kazanması mümkün olamayacak bir nesnenin mühürlenip rafa kaldırılması gibi Kur'an'ı hevalarını tatmin ve kibirlerini izhar aracı kılanların kalpleri de mühürlenip dalalet çukuruna atılmaktadır.

Bugün Kur'an adına konuştuğunu iddia ederek her konuşmalarında ümmetle Hazreti Peygamber ﷺ, sahabe ve selefin arasına bir duvar örenlerin durumu tam da bundan ibarettir. Bunların maruz kaldıkları hidayet kararması Allah ﷻ'ın kelamı hakkında konuşmanın ne denli büyük bir vebali haiz olduğunu da düşündürmemektedir kendilerine. Ekranlarda boy göstermek ve muhalefetle meşhur olmanın verdiği sermestlikle takındıkları şımarık üslubun nasıl bir uhrevî faturayla başlarına patlayacaklarını hesap edememeleri, yaşadıkları istidrâcın büyüklüğü hakkında bir nebze ipucu veriyor aslında.

Seciyye haline getirdikleri inkâr marazı manevi dünyalarını kazan karasına çevirdiği için âyetleri Sünnetin ve ulemanın tebyini istikametinde değil de nerede bir İslam düşmanı varsa onların batıl iddialarıyla anlama tekellüfüne girmektedirler. Bu da bize büyük veli Ataullah el-İskenderî'nin o meşhur sözünü hatırlatıyor: “Cenab-ı Hakk'ın evine girmek ve kitabını okumaktan seni engelleyen zahirî bir cünüplük olduğu gibi, huzuruna ermek ve kelâmını anlamaktan seni alıkoyacak bâtinî bir cünüplük de vardır.”⁵

Tarihten Bugüne İnkâr Silsilesi

Kur'an-ı Azîm nüzulünden günümüze birçok tezyif ve tahkir hareketlerinin, düşmanca hamlelerin hedef noktası olmuştur. Ne var ki tüm tahkir ve tahrifler onun şanına şan, yüceliğine yücelik katmıştır. Kur'an'ın doğrudan ilk muhatabı olmuş müşrikler kimi zaman inkârlarını Kur'an'ın bir şair sözü olduğu,⁶ kimi zaman Hazreti Peygamber ﷺ'in başka bir kavimden alıp da Allah ﷻ adına uydurduğu bir iftira olduğu,⁷ bazen de onu bir beşerden öğrendiği⁸ gibi kuruntularla örtmeye çalışmışlardır. Oysa güneş balçıkla sıvanamayacağı gibi hakikat de bu vehmî iddialarla perdelenemezdi.

Bu yüzden müşrikler Kur'an'ın onlara meydan okuyarak “öyleyse bunun bir mislini getirin” şeklindeki çağrısı karşısında susmak zorunda kalmışlardı.

Belki ellerinden gelen tek şey “Dinlemeyin şu Kur'an'ı ve okunurken gürültü yapın. Umulur ki bastırırsınız”⁹ daveti yapmaktı. Bu da içerisine düştükleri acziyetin ne denli büyük olduğunun haber-cisiydi.

Lakırdıdan öteye geçemeyecek şu şamatalar karşısında Kur'an-ı Hakim'in cevabı muhkem ve netti: *“De ki: Andolsun, bu Kur'an'ın bir benzerini ortaya koymak üzere insü cin bir araya gelseler, birbirlerine destek de olsalar, onun benzerini ortaya getiremezler”*¹⁰

Bir kısım Rafızîler onun eksik veya fazla olduğu yönünde iddialar ortaya atmışken bazıları da Kur'an'ın tertibinin bozuk olduğunu ve her ayetin olması gereken mevzie yerleştirilmesiyle bu bozukluğun düzelebileceğini iddia etmişlerdi.¹¹

Bazı Şiiler de Kur'an'ın tahrif edildiğini savunarak bir başka cürme imza atmışlardı.¹²

Bunun bir sebebi olarak da şöyle demişlerdi: Hazreti Osman رضی اللہ عنہ'ın bazı harfler üzerine Kur'an'ı cem etmiş, diğer Mushafların bu Mushaf'a muhâlif olduğu noktaları da insanların gönlünü kırmamak için yasaklamamış ve sonra gelen fakihler de buradan cüret alarak lügat açısından doğru olduktan sonra her şekilde okunabileceğini savunmuşlardır.¹³

Oysa bu iddia Kur'an'ın cem edilme tarihinden bir nebze haberi olanların sahteliğini rahatlıkla sezebileceği bir bühtandır.

Zira Sahabe, Kur'an'ın cem edilme sürecinde sadece hafızalarına ve kendi mushaflarına itimat etmemiş bilakis toplu bir çalışma ile bunu gerçekleştirmişlerdir. Kur'an'ı cem etmekle mükellef kılınmış Zeyd b. Sâbit رضی اللہ عنہ'in bu çalışmayı yürütmesinde takip ettiği usul incelendiğinde ilgili şüphelerin ne kadar yersiz olduğu görülecektir.¹⁴

Müsteşrikler

İstişrak faaliyetlerini yürütenlerin varmak istedikleri hedeflerden biri de Allah Resülü ﷺ'nün peygamberliğine gölge düşürmekti. Bu sebeple neredeyse tamamı Hazreti Peygamber ﷺ'in Allah ﷻ'tan vahiy alan bir peygamber olduğunu inkâr etmiş ve vahyin nüzulü sırasında Allah Resülü ﷺ'nün yaşadığı halleri “sara” hastası olduğu şeklinde yorumlamışlardır.

Kimileri bu hallerin bir halüsinasyon eseri olduğunu söylemekten geri durmamıştır. Tüm bunlara bağlı olarak Kur'an'ın Allah ﷻ katından indirilen bir kitap olduğunu inkâr etmişler ve Hazreti Peygamber ﷺ'in bu kitabı önceki kitaplardan yardım almak suretiyle oluşturduğunu iddia etmişlerdir.¹⁵

İslamî ilimlerle dini yıkmak için iştişgal eden müsteşrikler Sünnet ve hadis meseleleriyle ilgili zihinleri bulandıracak iddialar ortaya attıkları gibi Müslümanların Kur'an'a imanlarını da zayıflatmaya yönelik bu tür iftiralar da üretmişlerdir. Müsteşriklerin başlıcalarından Goldziher, kıraatlerin vahiy mahsulü olmadığını bilakis arap harflerinin bir aralar noktasız olmasından kaynaklanan okuma yanlışlıklarının mahsulü olduğunu savunmuştur.¹⁶ Aynı şekilde o, bir diğer oryantalist Nöldeke ile Kur'an'ın Hazreti Peygamber ﷺ'in vefatından sonra tahrif edildiği görüşünde ittifak halindedir.¹⁷

Bunların dışında Hamilton Gibb, Montgomery Watt, Regis Blachere, Cl. Huoart, H. Lammens, Sidersky gibi birçok Oyantalist Kur'an'ın baş kaynağının

Ümmeyye b. Ebi's-Salt'ın şiirleri olduğu, Kur'an kıssalarıyla Yahudi ve Hristiyan kıssaları arasındaki benzerliğin bulunduğu ve bunun da Kur'an'ın harici kaynaklardan iktibasla oluşturulmuş bir kitap olduğu gibi birçok batıl iddia ortaya atmışlardır.

Yekûnuna bakıldığında tepeden tırnağa Kur'an'a düşmanlık kokan bu yalanların "Kur'an'ın kaynağının vahiy olmadığı, onu Hazreti Peygamber ﷺ'in uydurduğu, bize intikalinde şüpheler bulunduğu noktalarında kesiştiği görülmektedir.¹⁸

Modern Bir Şamata: Tarihselcilik

Allah Resulü ﷺ'nün "Muhakkak sizden önceki Yahudi ve Hristiyanların yollarına arşını arşınına ve karışı karışına tabi olacaksınız. Öyle ki onlar bir keler deliğine dahi girseler siz de gireceksiniz"¹⁹ şeklindeki hadisinin bir tezahürü olarak Modern Müslümanlar batının kutsal metinlerine uyguladığı menheci aynen Kur'an'a uygulama çabası içine girdiler. Hadisenin oluşum ve gelişim sürecine baktığımızda Ortaçağ'da tarih ve tarihsel olguların tamamen tanrı merkezli bir anlayışla izah edilmeye çalışıldığı fakat Rönesans ve Aydınlanma ile Batı'nın yaşadığı felsefi, kültürel, siyâsî ve ekonomik değişimler sonucu artık bu olguların tamamen yeryüzü merkezli anlaşılmaya çalışıldığı gözlemlenmektedir.

Aynı şekilde, gelişen bu süreç içerisinde metafizik ve ilâhi olan tabiatı kovularak yerine mutlak nedensellik anlayışı ikame edilmiştir. Dolayısıyla bu anlayışa göre yeryüzü, tabiatı ve tarihiyle dışarıdan hiçbir müdahaleye ihtiyaç duymaksızın kendi kendine işleyip durmaktadır.²⁰

Hadisenin en temelinden yatan fark budur aslında. Zira o dönemde kutsal metinlere tarihselci düşünceyle yaklaşan Aydınlanmacı düşünürlerin birçoğunun ateist ve deistlerden oluşması²¹ bunun bariz bir ispatıdır. Tarihselci düşüncenin yaygınlaştırılmaya çalışıldığı toplumumuzdaki deist ve ateist artışını da bu ekseninde ele aldığımızda mesele daha anlaşılır bir keyfiyet kazanmaktadır.

Aydınlanma dönemiyle başlayıp zamanla farklı anlayışlara da bölünen Tarihselcilik protestan yorumun aklî kriterlerini geliştirmek için yola çıkanların hamleleriyle ortaya çıkmıştır. Bunlardan bahusus Salomo Semler (ö. 1791)'in tarihselci-tenkitçi hermenötik programı kutsal metinlere ve dogmaya karşı yeni bir bakış olarak ortaya koymuştur.

Sonraki merhale ve dönemlerde Gotthold Ephraim Lessing, Johann Gottfried Herder, Georg Wilhelm Friedrich Hegel, Friedrich Schleiermacher, Wilhelm Ditley, Martin Heidegger, Hans Georg Gadamer gibileri tarafından farklı telakilerle geliştirilen bu anlayış filhakika Aydınlanma çağıyla ihdas edilen aklı totemleştirme faaliyetine karşı zaten muharref olan İncil'in iyiden iyiye tahrif edilmesi gayesine matuftu.

İslam Dünyasına İntikali ve Fazlu'r-Rahman

Tarihselcilik Batı'nın ocağında üretilip büyütülen bir zehirli meyveydi aslında. Aklın her şeyi çözebileceğine ve hakikatın biricik ölçüsünün akıl olduğuna iman eden batılı, kendi kitabında bu inanca muhalif gördüğü anlatıları kendince makul bir zemine oturtabilmek adına üretmişti bu düşünceyi.

Otoritesini kaybeden İncil’i farklı bir açıdan yeniden hakim kılma amacına matuf bu tarz çalışmalar zaten tahrif ettikleri dinlerini bin bir parçaya ayırmaktan başka bir işe yaramamıştı.

Böyle olmasına rağmen bütün güzelliklerin onlarda olduğuna inanan marazlı düşünce bu noktada da gün yüzüne çıktı. Ve tarihselcilik bu düşüncenin bir ürünü olarak Taha Hüseyin, Muhammed Halefullah, Fazlu’r-Rahman, Hasan Hanefi, Muhammed Arkoun ve Nasr Hamid Ebu Zeyd gibilerinin eliyle İslam dünyasına taşındı.²² Kur’an’ı ahkâmı ve belli ayetleri itibarıyla indiği zamana hasretme gibi tehlikeli bir düşünceyi barındıran bu anlayış Allah ﷻ’ın kitabına yapılabilecek en büyük hasımlıktı.

Tarihselci düşüncenin İslam dünyasına nüfuz etmesinde Fazlu’r-Rahman’ın etkisi elbette ki büyüktür. Zira şu an Türkiye’de bulunan tarihselci yönelimin ana me hazlarından biri de Fazlu’r-Rahman’dır. Ona göre Kur’an, Allah’ın tarih içerisinde cereyan eden durumlara peygamberin *zihni* (italik bize aittir) vasıtasıyla verdiği cevaplardır.²³ Kur’an, peygamberin zamanındaki ahlaki ve toplumsal durumlara ve özellikle onun zamanında ticaretle uğraşan Mekke toplumunun sorunlarına gönderilen ilâhî bir cevaptır. Kur’an’ın inişi ve İslam toplumunun oluşumu, tarihî bir ortamda ve sosyo-kültürel bir gelişim karşısında cereyan etmiştir.²³

Genel olarak Kur’an’ı tarihsel kabul eden Fazlu’r-Rahman’a göre, ahlâkî denilebilecek bütün değerler, tarih-üstü, yani aşkın bir varlığa sahiptirler. Bunların tarih içinde belli bir zamanda yer almaları onların uygulanma alanlarını ve hatta anlamlarını ortadan kaldırmaz.

Fakat, mesela saf iktisadi değerler gibi değerler, uygulama alanlarını ve anlamlarını tüketen değerlerdir. Belli bir toplumda ve belli bir geçmiş zaman içerisinde uygulanan herhangi bir iktisadi değerın tüm ömrü, o sosyo-ekonomik ortama hastır. Ve bu değerın anlamı, kendi ortamını pek fazla aşamaz. Ama ahlâkî değerler için durum böyle değildir.²⁴

Özet olarak Fazlu’r-Rahman’a göre Kur’an-ı Hakim genel ve tikel olmak üzere iki tür hükümden müteşekkil bir kitaptır. Genel hükümler evrenseldir fakat siyâsî ve ahkama dair ayetler tarihseldir. Bugün bizleri bağlayacak olan sadece bu evrensel ayetlerdir. Ne var ki Kur’an bize bu anlamda çok da fazla bir şey sunmamaktadır.²⁵

Dünümüz ve Bugünümüz

Beşer tarihinde İslam’ın doğuşundan bugüne ve Allah ﷻ’ın dilediği zamana dek asırlar boyunca ezberleyerek, çalışarak ve uzaktan yakından kendisiyle alakalı her şeyi derleyerek bu ümmetin Kur’an’ı kerime gösterdiği kadar kitabına itina gösteren hiçbir ümmet geçmemiştir.²⁶ Onlar kendi kitaplarını ezberlemeye muktedir olamıyor hatta bunu tahayyül dahi edemiyorlardı. Bu yüzden Tevrat’ı ezbere okuyan Uzeyr عليه السلام’ın bu fiili onları öylesine şaşırtmıştı ki “bu Allah ﷻ’ın oğludur” demekten kendilerini alamadılar. Oysa bu ümmette altı-yedi yaşlarındaki bir çocuğun Kur’an-ı Azîm’i ezberlediğini müşahede edebilmekteyiz bugün.²⁷

Bütün bunlar bu ümmet ile kitabı arasındaki bağın ne denli kuvvetli olduğunu gösteriyor kuşkusuz.

Öyle ki ümmet-i Muhammed, asırlar boyu Kur'an-ı Azim'in metni için "lafız" bile demedi, diyemedi. Nazım ifadesini kullanmayı muvafık gördü edebe. Arap dili açısından "zâid" denilen harflerden Kur'an-ı Azîm'de geçenler için bu ifadeyi de kullanmadı, kullanamadı. Dili varmadı "zaid" demeye. "Sıla" deyiverdi bu harfler için. Güvercinin ötmesi manasına gelen "seci" sanatının bu isimle Kur'an'da bulunduğunu söylemeyi sindiremedi gönlüne. "Fasıla" dedi bu sanata günümüze dek.²⁸ Hazreti Peygamber ﷺ'in Abdullah b. Ümmi Mektum'un gelişinden dolayı duyduğu rahatsızlığı "abese" fiilinin manası olan "yüzünü ekşitti" anlamıyla tercüme etmeye izin vermedi ulvî edep duygusu. Bunun yerine "Vech-i şeriflerinde tebessümün zıttı hasıl oldu" demeyi yeğledi. Allah lafzının nahven meful düştüğü yerlerde lafzatullah bu ifadeyi yakıştıramadığından dolayı "tazim üzere mansubtur" dedi asırlar boyu.²⁹

Gelinen Durum ve Mustafa Öztürk Gibileri

Müstağriblerin ve müsteşriklerin Müslümanları aidiyetlerinden yabancılaştırmak ve kökleriyle ilgisiz hale getirmek için yürüttükleri çalışmalar sonuç vermişti ne yazık ki. Kur'an dendiğinde gözleri dolan ve damarlarındaki akan kanın galeyana geldiği ecdâdın nesli büyük bir savrulmaya maruz kalmıştı artık. Otuz kırk sene önce "Mezhepler hak mı, sırat köprüsü var mı, ölüm meleşinin ismi Azrail mi" gibi tartışmalarla başlayan kafa karışıklıkları yıllar sonra yerini "Yahudi Hristiyanlar da Cennet'e girecek mi, kabir azabı var mı, Sünnet hüküm ifade edebilir mi" sorularına bırakmıştı.

Nihayet bu savrulmuşluk öyle bir noktaya gelmişti ki Batı'da oryantalistlere ihtiyaç bırakmayan yerli Oryentalistler bu ümmetin çocuklarına "Kur'an'ın lafzen Hazreti Peygamber ﷺ'e, manen Allah ﷻ'a ait olduğunu, Kur'an'daki birçok ayetin indiği zamanla sınırlı olduğunu" anlatmaya başlamıştı.

Şimdi aktaracağım ifadeler yukarıda birkaçını sunduğum örneklerden anlaşılacağı üzere Kur'an'la ilgili konularda çok ince bir edep takınan ecdadın topraklarında aynı Kur'an'la ilgili kaleme alınmış ifadeler. Bir Müslümanın, tahayyülü şöyle dursun okuyup nakletmeye dahi tahammül edemeyeceği şu ifadeler Ömer ÖZSOY'a ait: "Kur'an metninde çelişkiler ve azımsanamayacak ölçüde tekrarlar vardır. Kur'an metninin kompozisyonunda belli bir mantık yakalamak mümkün değildir. Çünkü mushaftaki tertip ne kronolojik bir tertiptir, ne tematik bir tertiptir, ne de sistematik bir tertiptir. Bu yüzden total olarak Kur'an metni, iç bütünlüğe sahip olmaktan uzaktır. Sûre içi bütünlük yoktur: Mevcut formun en küçük birimleri olan âyetler bile her zaman gerçek anlamda bir bütünlüğe teka-bül etmemektedir. Sonuçta hepsinin "bütünsüzlük"e indirgenmesi mümkün olan bu özellikler, yazılı bir metin için kusur kabul edilebilecek özelliklerdir."³⁰

Bu ifadeleri kendisinden alıntılıyarak herhangi bir itirazda bulunmayıp zımnen kabullendiğini belirten bir diğer kişi de Mustafa Öztürk'tür.³¹ Aynı Öztürk'e göre "Kur'an'daki tikel hükümler, gelecekteki tüm Müslümanların pratik yaşamlarındaki sorunlara da çözüm teşkil etsin diye değil, ilk nesil Müslümanların sorunlarını halletmek maksadıyla vaz edilmiştir."³²

Ve “Kur’an’ın bazı kıssalarında bir takım mitolojik unsurlara yer verildiği gibi Peygamberlerin biyografilerine antik ve arkaik medeniyetlere ait literatürde de mevcut olan ve bu yüzden ister istemez tarihsel gerçekliklerinden kuşku duyulan bazı motifler de eklenmiş gözükmektedir.³³

Kur’an’a ve içerdiği hakikatlere açıkça hayal ürünü deme anlamını taşıyan ve herhangi bir tevil ve gerekçeyle mazur kabul edilemeyecek şu beyanların sahibi yukarıda ismi geçen müsteşriklerden biri değil. Adı Mustafa olup soyadı da Öztürk olan bir vatandaşımız. Mesele Kur’an ile taalluk edince bin düşünüp bir konuşan ecdadın İslam hamuruyla yoğurduğu bu topraklarda milletin evladını Kur’an’dan soğutmaya çalışan bir zihniyetin yerli mümessilleri bunlar. Ne var ki kitabına saldıran yerli müsteşriklere ilmî ve fikrî zeminde gök kubbeyi dar eden haykırışlar var oldukça tarihin çöp sepetini boylamaktan başka bir neticeleri olmayacak bunların.

Tesellisi Tesellimiz: Şeyhulislam Mustafa Sabri

Ömrü boyunca İslam’a ve Kur’an’a saldıran, siyâsî planda zayıflamış Müslümanları zihnî sahada da bitirip yok etmek isteyen garplılarla kalem mücadelesini sürdürerek bizlere büyük bir duruş ve müktesebât bırakan koca Şeyhulislam şöyle sesleniyor bütün bir İslam karşıtlarına:

“Kütüb-i kelamiyedeki akaidi süpürüp taşıyarak akaid-i İslamiyye’yi zâyi ve munkariz bir hale getirmeye pek ziyade hahişger olduğunuz anlaşılıyorsa da inşa-Allah buna muktedir olmayacaksınız.

Hele Kur’an-ı Kerîm’in bihamdihi Teâlâ dest-i tahrîb ve tahrifiniz yetişmeyecek derecede olan mahfuziyeti sayesinde din-i İslam’a hiçbir şey yapamayacaksınız. O sizin bid’iyyâtınızın foyasını meydana çıkarmak üzere daima kâfi gelecek ve hizmetlerini ketm ve inkâr etmek istediğiniz ulema-i şeriatı daima tey’îd edecektir. Esâsât-ı İslâmiyye’nin, mikroplardan muhafazası hususunda son istinâdgâh olarak Kur’an-ı Kerim’e güveniyorum ve cidden müteselli oluyorum.”³⁴

Bitirirken

Arabın üdebası, Kureyş müşrikleri, felsefî hareketler, rasyonalist akımlar, oryantalistler ve daha niceleri... Tamamının müşterek özelliği, Kur’an’ın karşısında durarak onun asırlar üstü duruşuna engel olmak istemeleriydi. Farklı hamlelerle var güçlerini ortaya koyarak uğraştılar bu uğurda. Sonuç itibarıyla onların müşterek vasfı tarihin çöp sepetini boylamak oldu. Bir akarsu misali akıp giden tarihi süreçle kaybolup gittiler zaman deryasında.

Kur’an’ın bizatihi Allah tarafından korunduğunu bildiren ayet-i kerime³⁵ tarihselcilik gibi içi boş hamâsî söylemlerin de çürüyüp gideceğinin en büyük teminatıdır. Kur’an-ı Azîm on beş asra yakın zamanlık mazide galibiyetini her defasında yenileyecek ve onu tarihe gömmek isteyenleri habîs fikirleriyle koskoca bir hiçliğe mahkûm edecektir.

Bundan hiç kuşumuz olmasın. Bu süreçte bizim düşünmemiz ve dert etmemiz gereken husus, Kur’an’ın bu muazzam galibiyetinde beşerî planda ne kadar pay sahibi olduğumuz ve olacağımızdır.

Dipnotlar

- 1 İsra, 82
- 2 Bakara, 26
- 3 İbn Cerir et-Taberî, *Câmi'u'l-Beyân fî Te'vîli'l-Kur'ân*, Müessesetu'r-Risâle, 2000, Baskı: I, XIII/112, İbn Kesir, *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm*, Dâru Tayba, 1999, Baskı: II, III/474
- 4 En'âm, 25
- 5 Ahmed b. Atullah el-İskenderî, *Tâcu'l-Arûs el-Hâvî li Tehzîbi'n-Nüfûs*, Dâru Cevâmî'i'l-Kelim, Kahire, s. 61
- 6 Enbiyâ, 13
- 7 Furkan, 4
- 8 Nahl, 103
- 9 Fussilet, 26
- 10 İsrâ, 88
- 11 Ebubekir el-Bâkîllânî, *Nüketu'l-İntisâr li Nakli'l-Kur'ân*, Menşeeu'l-Me'ârif, İskenderiyye, s. 59
- 12 Bkz. Muhammed Habib, *Faslu'l-Hitâb fî İsbâti Tahrîfi Kitâbi Rabbi'l-Erbâb Arz ve Nakd*, 2007, Baskı: II, s. 7 vd.
- 13 Sâbir Tu'ayme, *Hâze'l-Kur'ân Kıssatu'z-Zikri'l-Hakîm Tedvînen ve Tefkîren*, Dâru'l-Cîl, Beyrût, 1979, s.82
- 14 Bkz. Muhammed Sa'dî Yâsin, *el-Burhân alâ Selâmeti'l-Kur'ân mine'z-Ziyâde ve'n-Nuksân*, Matbaatu'l-Vefâ, Beyrut, 1933, s. 20 vd.
- 15 Mustafa es-Sibâ'î, *el-İstişrâk ve'l-Müsteşrikûn mâ lehüm ve mâ aleyhim*, Dâru'l-Verrâk, el-Mektebu'l-İslâmî, s. 25-27. Müsteşriklerden bazıları da bu iddiayı savunmaktadırlar. Mesela bkz. Rudi Paret, *Kur'an'da Tarih, Kur'an Üzerine Makaleler*, Trc: Ömer ÖZSOY, Ankara, 1995, s.54-72
- 16 Bkz. Abdülfettah İsmail Şiblî, *Resmu'l-Mushafi'l-Usmânî*, Mektebetu Vehbe, Kahire, 1999, Baskı: IV, s. 29 vd.
- 17 Abdurrahman Umeyre, *el-İslâm ve'l-Müslimûn beyne Ahkâdi't-Tebşîr ve Dalâli'l-İstişrâk*, Daru'l-Cîl, Beyrut, s. 102
- 18 İddialar ve Cevapları için bkz. Selahattin Sönmezsoy, *Kur'an ve Oryantalistler*, Fecr Yayınevi, Ankara, 1998, Baskı: I
- 19 Buhari, "Kitâbu'l-Enbiyâ" No: 3269, Müslim, "Kitâbu'l-İlm", No: 2669, Hakim, *el-Müstedrek*, No: 8404, Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, No: 5943
- 20 Fethi Kılınç, *Tarihselcilik ve İslam Dünyası'ndaki Yansımalarına Eleştirel Bir Bakış*, Yayınevi, Tarih: Yok, s.2
- 21 Şevket Kotan, *Kur'an ve Tarihselcilik*, Beyan Yayınları, İstanbul, s. 93
- 22 Recep Demir, *Kur'an Tefsirinde Tarihselci Yöntem*, Tarih Kültürve Sanat Araştırmaları Dergisi, Vol. 1, No: 1, March, 2012 s. 43,44
- 23 Fazlur Rahman, *İslam ve Çağdaşlık*, çev. Alparslan Açıkgöç, (Ankara 1990) s. s. 78
- 24 Fazlur Rahman, *İslam ve Çağdaşlık*, s. 72-74; Fethi Kılınç, *a.g.e.*, s.5
- 25 Fazlur Rahman, *İslam ve Çağdaşlık*, s. 91-95
- 26 Muhammed Zahid el-Kevserî, *Makâlât, el-Mektebetu't-Tevfikîyye*, Kâhire, s. 23
- 27 Ebu'l-Ferec İbnu'l-Cevzî, *el-Hass alâ Hıfzi'l-İlm*, Müessesetu Şebâbi'l-Câmi'a, el-İskenderiyye, 1983, Baskı: I, s. 31
- 28 Hatib el-Kazvînî, *el-İzâh fî Ulûmi'l-Belâğâ*, Dâru İhyâi'l-Ulûm, 1998, s. 364, Ali b. Nayif eş-Şehûd, *el-Hulâsa fî Ulûmi'l-Belâğâ*, s.86, Sa'duddin et-Teftâzânî, *Muhtasaru'l-Me'ânî*, Daru'l-Fikr, 1411, Baskı: I, s. 279
- 29 İbn Âdil ed-Dımeşkî, *el-Lübâb fî Ulûmi'l-Kitâb*, Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, Lübnan, 1998, Baskı: I, V/92
- 30 Ömer Özsoy, *Kur'an ve Tarihsellik Yazıları*, Ankara, 2004, s. 46-7
- 31 Bkz. Mustafa Öztürk, *Meal Kültürümüz*, Ankara Okulu, Ankara, 2014, Baskı: III, s. 12
- 32 Mustafa ÖZTÜRK, *Kur'an ve Tefsir Kültürümüz*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 2014 Baskı: II, s. 28
- 33 Mustafa ÖZTÜRK, *Kıssaların Dili*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 2014, Baskı: V, s. 28
- 34 Şeyhu'l-İslam Mustafa Sabri, *Zamane Müctehidlerinin Kıymet-i İlmiyyesi*, Musa Carullah Bigiî yef'e Reddiye, Bedir Yayınevi, İstanbul, s. 140
- 35 Hicr, 9

İlm-i Hâl

HÜSAMETTİN VANLIOĞLU BAŞKANLIĞINDA
FIKİH KURULU

TİCARETTE KÂR HADDİ

Allah'a hamd, Peygamber Efendimiz (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*)'e ehl-i beytine ve ahabına salat-u selam olsun

Kur'ân-ı Kerim, sünnet ve sahabe uygulamalarında kâr için belirli bir oran getirilmemiştir. Zira böyle sabit bir oran her zaman, her yerde ve bütün mallar açısından adaleti gerçekleştirebilir.

Bazıları kâr haddi ile gabin/aldanma arasında doğrudan bir ilişki kurarak, anaparanın üçte birlik kısmından fazla olan kârı gabin-ı fahiş saymışlar ve bunun caiz olmadığını söylemişlerdir. Oysa gabin başka şeydir. Kâr haddi ile aralarında doğrudan bir bağlantı yoktur. Zira tüccar % 50 veya % 100 kâr ettiği halde gabin yapmış olmayabilir.

Peygamber Efendimiz'in (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*) bu yöndeki uygulamaları gözden geçirilirse, kendisinden fiyatlara müdahale etmesi istenildiği halde bundan kaçınmış ve piyasanın arz-talep dengesine bağlı olarak doğal bir biçimde kendiliğinden oluşmasını istemiştir.

Peygamber Efendimiz (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*) kurbanlık bir koyun alması için Hâkim b. Hizam'a (*Allah ondan razı olsun*) bir dinar vermiş, o da gidip bununla bir koyun satın almıştı. Sonra o koyunu iki dinara satmış, bir dinarıyla bir koyun satın aldıktan sonra Peygamber Efendimiz'e (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*) gelip bir koyun ve bir dinar vermişti. Peygamber Efendimiz (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*) onun bu yaptıklarını onaylamış, herhangi bir itirazda bulunmadığı gibi, ona bereket duası da etmiştir.¹

Bu durumda Hâkim b. Hizam (*Allah ondan razı olsun*) % 100'lük bir kâr elde etmişti. Peygamber Efendimiz (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*) buna karşı çıkmamış aksine bereketle duada bulunmuştu.

Yüce dinimizde muayyen bir kâr haddi anlayışı bulunmamıştır. Bunun yerine arz ve talep kanunları doğrultusunda ve serbest piyasa ortamı içerisinde oluşacak satım bedelleri ölçü alınmıştır.

Bu konuda bir düzenleme yapmak gerekiyorsa bunu müslüman toplumların inisiyatiflerine bırakmak gerekir.

Prensip bu olmakla birlikte, sünî müdahaleler sebebiyle arz ve talep dengesinin bozulmasından doğan sakıncaları gidermek ve tüketicinin ihtiyaçlarının istismarını önlemek amacıyla yerine göre birtakım tedbirlere başvurmak da caiz olsa gerek.

Gerekli gördüğü takdirde devletin fiyatlara müdahale ederek, kâr için belirli bir ölçü getirmesi de mümkün olabilir. İmtiyazların ve gizli bir tekelleşmenin meydana geldiği alanlarda devletin bu sosyal amaçlı müdahalesine daha çok ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu itibarla örf ve âdetteki mâkul ölçüleri, yasal sınırlamaları göz ardı ederek, insanların bilgisizliğinden/güveninden de yararlanarak malların mümkün olan

en yüksek kârla satışa sunulması, ayrıca bu davranışa “İslâm’da kâr haddi yoktur” anlayışıyla meşruiyet atfedilmesi doğru olmaz.

Ölçüsü ne olursa olsun kârın meşru olabilmesi için aldatma, ihtikâr, zulüm ve kandırma ile hiçbir surette birlikte olmaması şarttır. Malın bir kusurunu gizleyerek veya aldatıcı reklamlarla etkileyerek yapılan satımlar elbette İslamî bir satış değildir.

Kârın helâl olabilmesi için, ticarî işlemlerde haramlardan kaçınmak şarttır. Eğer herhangi bir surette harama bulaşmışsa, bu takdirde elde edilecek kâr helâl olmaz.

Ezcümle; İslâm’da kâr için belirli bir alt veya üst sınır konmamış, bu tabii ve ahlâkî şartlara ve gerekiyorsa yasal düzenlemelere bırakılmıştır.

HUTBE ESNASINDA

YAPILMAMASI GEREKEN ŞEYLER

Mezhepte fetva verilen görüş şudur: İmam hutbe irat etmek için minbere çıktığında cemaatin konuşması, Kur’an okuması, cumanın ilk sünnetini tamamlamak dışında herhangi bir namaza durması mekruhtur.

Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنْصِتُوا
لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

“Kur’an okunduğu zaman onu dinleyin ve susun ki size merhamet edilsin.”²

İmam Mâlik (Allah ona rahmet etsin) *el-Muvattâ*’nda bu konuya dair Ebu Hüreyre (Allah ondan razı olsun)’den şu hadisi nakletmiştir:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : إِذَا قُلْتَ لِصَاحِبِكَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ أَنْصِتْ وَالْإِمَامُ يَخْطُبُ فَقَدْ لَعْنْتُ.

Ebu Hüreyre (Allah ondan razı olsun)’den Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

İmam Cuma günü hutbe irat ederken (yanındaki) **arkadaşına “sus” dersen sen de** (onun gibi) **lağv** (boş iş) **yapmış olursun.**³

İbn Abbas ve İbn Ömer'den (*Allah onlardan razı olsun*) bu konuya dair şu hadis rivayet edilmiştir:

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ ، وَابْنِ عُمَرَ ؛ أَنَّهُمَا كَانَا يَكْرَهُانِ الصَّلَاةَ وَالْكَلامَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ بَعْدَ خُرُوجِ الْإِمَامِ .

İbni Abbas ve İbni Ömer (*Allah onlardan razı olsun*)'den **imam cuma günü** (minbere) **çıktığında konuşmak ve namaz kılmanın mekruh olduğu** rivayet edilmiştir.⁴

Sahabe kavli bize göre hüccettir. Ayrıca gerek konuşmak gerekse de namaz kılmak hutbenin dinlenmesine manidir.⁵

Nuseyr b. Yahya'dan imamı işitemeyecek kadar uzakta olan kişinin sessizce Kur'an okuması, el-Hakem b. Zuhayr'den de fıkıh mütalaa etmesinde bir sakınca olmadığı nakledilmiştir.

Gerekçe olarak şöyle denilmiştir: Hutbe esnasında susmanın vacip olması dinlemek içindir.

Uzak olup, dinlemek mümkün olmayınca kendisini Kur'an okuma sevabı veya ilim mütalaa sevabı ile meşgul etmesinde bir sakınca yoktur.⁶

Hapşırana teşmitte bulunmak (yerharmukellâh demek) ve selam almak mekruhtur.

Zira hutbe dinlerken teşmitte bulunma sünneti ve selam almanın vucubu kalkmıştır.

İmam Ebu Hanife (*Allah ona rahmet etsin*)'den şöyle rivayet edilmiştir:

Hutbeyi dinlemek Peygamber Efendimiz (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*)'in ismi zikredildiğinde ona salat getirmekten daha faziletlidir.

İmam Ebu Yusuf (*Allah ona rahmet etsin*)'tan içinden salat getirmesi gerektiği nakledilmiştir.

Zira bu, onu dinlemekten alıkoymaz. Böylece iki fazileti de elde etmiş olur. Sahih görüşlere göre hapşıranın kendisi içinden hamd eder.

İmam hutbeye çıkarken yani ikinci ezan okunurken veya hutbeyi bitirip cuma namazı için kamet edilirken yukarıda geçen şeylerin yapılması İmam Ebu Hanife (*Allah ona rahmet etsin*)'ye göre yine mekruhtur.

Ancak kamet bittikten sonra mekruh olmaz. İmam Ebu Yusuf ve İmam Muhammed (*Allah onlara rahmet etsin*)'e göre namaz kılmak mekruh, konuşmak ise mekruh değildir.⁷

İmam hutbede iken bir şey yemek ve içmek uygun görülmemiştir.⁸

Dipnotlar

1 Musannef, Abdurrezzâk/14831

2 A'raf 204

3 El-Muvatta 232

4 Ebu Bekir İbn Ebî Şeybe, el-Musannef: 5340

5 Zeynuddin İbn Nuceym, el-Bahru'r-Râik

6 Alâuddin Ebû Bekr el-Kâsânî, Bedâ-yiu's-Sanâyi fî Tertibi's-Şerâi

7 A.g.e

8 Burhanuddin Ebu'l-Hasen el-Merğînânî, Et-Tecnis ve'l-Mezid

HACI FATMA-MEHMET CANKESEN KÜLLİYESİ

Türkiye'nin ve Anadolu'nun en güzel şehirlerinden Gaziantep ilinin Nizip ilçesinde bulunan ve 7 Nisan 2017 tarihinde hayırsever işadamı Hacı Mehmet Cankesen tarafından yaptırılan Hacı Fatma-Mehmet Cankesen külliyesi, tarihi - geleneksel mimari dokuya uygun olarak yapılmış mescîdi, talebelerin ve cemâatin istifâde edeceği hanımlar ve erkekler için ayrı yapılmış ders ve konferans salonları, günlük 1500 ihtiyaç sahibine yemek verilen aşevi ile bölgedeki hizmetlerine devâm ediyor.

Cenâb-ı Hak bu şekilde hizmet veren külliyelerin sayısını müzdâd eylesin.

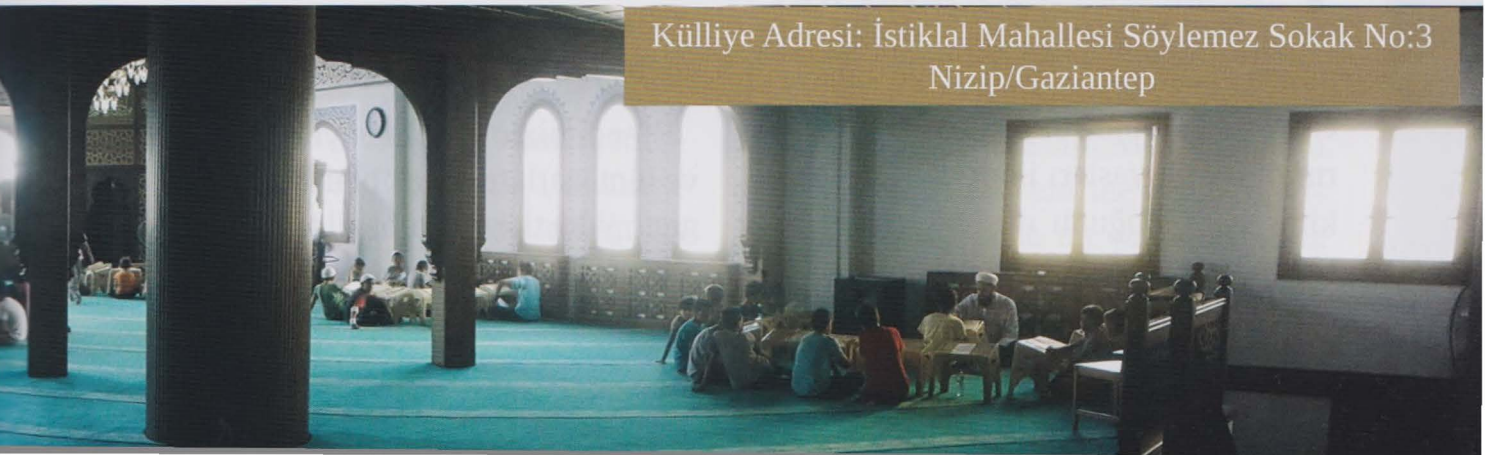

Cübbeli Ahmet Hoca Efendi Gaziantep ziyaretinde, Hacı Fatma-Mehmet Cankesen külliyesini ziyaret ederek buradaki cemaate sohbet etmiştir. Külliyyede ilim gören talebelerle yakından ilgilenmiştir. Külliyyeyi yaptıran Hacı Mehmet Cankesene bu hizmetlerinden dolayı teşekkür ederek hayır duasında bulunmuştur..

Külliye Adresi: İstiklal Mahallesi Söylemez Sokak No:3
Nizip/Gaziantep

Güldeste

Mustafa Özşimşekler

SAADET ASRI'NİN GENÇ YILDIZLARI

Peygamber Efendimiz (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in dava arkadaşları olan ashab-ı kiram'ı, acaba kafamızda nasıl canlandırıyor ve tahayyül ediyoruz?.. Sanırım pek çoğumuz onların pîri fâni, yaşları ilerlemiş, ak sakallı kimseler olduğunu düşünüyoruz. Ama fi'l-hakîka durum böyle değil...

Peygamber Efendimize iman edip ilk Müslüman olanlar ve Onun etrafında kenetlenerek bu davayı sırtlanan kimseler yaşlılar değil, genelde gençler olmuştur. Efendimizin daima yanında yer alarak İslamın yayılması için canları pahasına mücadele eden ve Din-i Mübin-i İslamın neşv-u nema bulmasında büyük emeği olanlar, yine asr-ı saadetin genç yıldızlarıdır.

Efendimiz, İslam'ın doğuşundan itibaren gençlerle birlikte hareket etmiş ve İslam binasının temelini yine onlarla birlikte atmıştır.

Günümüz gençliğiyle, asr-ı saadet gençliğini kıyasladığımızda, “**o genç yaşta böylesine büyük işlerin üstesinden nasıl gelmişler?**” diyerek, belki de hayret edecek ve şaşkınlığımızı gizleyemeyeceğiz. Resûlullahın tezgahından geçen ve her biri birer hidayet yıldızı olan o kahraman gençlerin yaptığı büyük işlere bakınca, boş ver bu günün gençliğini, yaşı kemale ermiş profesör, ordinaryüs ve âkil adamların dahi bir araya gelerek yapamayacağı cihanşümül işlerin üstesinden geldiklerini göreceğiz.

Tabi bu durum, onların genç olmalarının ötesinde, Resûlullah'ın getirdiği hakikatlere tüm kalpleriyle iman etmeleri, Efendimizin tedrisinden geçip O'na hakkıyla itaat etmeleri ve bunun neticesinde de Allah'ın onlara özel yardımıyla olmuştur. Böylece onlar İslam binasını inşâ etmişler, nice olaylara kahramanlık ederek tarihe şan vermişlerdir.

Efendimizin etrafında yer alan, cihana ve tüm asırlara örnek olan saadet asrının genç yıldızlarından bazılarını, kısa kısa zikrederim.

HZ. ALİ (*Radyallahü Anh*):

Çok küçük yaşlarda iman eden, Efendimizin himayesinde O'nun eşsiz terbiyesiyle büyüüp savaşlarda adeta destanlar yazan korkusuz bir cengaver. Allah'ın arslanı... Aynı zamanda Efendimiz'in **"ilmin kapısı"** övgüsüne mazhar olan büyük bir allâme...

Mekke'de bir ara baş gösteren kıtlık üzerine, Peygamber Efendimiz çok çocuğu olan amcası Ebu Talib'in yükünü hafifletmek için Hz. Ali'yi himayesine aldı ve yetiştirdi. Böylece Hz. Ali, daha küçük yaşlarından itibaren Efendimizin terbiyesi altında yetişti.

Müslüman olduğunda ise henüz on yaşlarındaydı. Peygamber Efendimiz, Hz. Aliyi putlara tapmaktan sakındırıp bir olan Allah'a imana davet edince, Hz. Ali o gece bunu düşünüp uyuyamamış ve o gecenin sabahında, erkenden Efendimize gelip bu daveti kabul ettiğini bildirmişti. Peygamber Efendimiz:

- **Peki babana danıştın mı?** Diye sorunca Hz. Ali şu muhteşem cevabı vermişti.

- **Hayır! Allah beni yaratırken babama mı danıştı ki, ben Allah'a inanmak için gidip babama danışayım?**

Böylece daha on yaşındayken büyük bir olgunlukla karar verip iman ile şereflendi ve **HZ. Hatice** (*Radyallahü anha*)'dan sonra iman eden ikinci Müslüman olma vasfını kazandı. Ve ömrü boyunca da Efendimiz'in yanından hiç ayrılmadı.

Medine'ye hicret edeceği zaman, müşrikler Peygamber Efendimiz'i öldürme kararı almış ve hane-i saadetlerinin etrafını sarmışlardı. İşte bu ölüm çembe-

rine alınan evdeki yatağına Hz. Ali'yi yatırdığında, yirmi iki - yirmi üç yaşlarında bir delikanlıydı. Düşünün ki; Hz. Ali henüz gençliğinin baharındayken, Resûlullah'ı öldürmeye and içmiş katiller sürüsü tarafından kuşatılmış olan evde, canını feda etmeyi seve seve göze alarak Peygamber Efendimizin yerine yatağına yatmıştı. Böylece, suikast için kılıçlarını çekmiş olan müşrikleri bir müddet oyalayıp Efendimize zaman kazandırmış, O'da gizlice evden ayrılarak emniyet içerisinde oradan ayrılmıştı.

HZ. Ali bu tehlikeyi, büyük bir soğukkanlılıkla bertaraf ettikten sonra, Efendimizin talimatı üzerine, Kendisine teslim edilen emânetleri sahiplerine teslim etmiş ve daha sonra **Kuba**'da Peygamber Efendimize yetişmişti.

HZ. Ali gerek Mekke, gerekse Medîne dönemlerinde her daim Peygamber Efendimiz'in yanında bulundu. Başta şanlı Bedir olmak üzere tüm savaşlara ve bütün cihat hareketlerine katıldı. Özellikle Hayberin Fethi'nde destanlar yazdı.

HZ. Ali'nin savaşlarda düşman saflarını birbirine kattığı, destansı kahramanlıklara imza attığı yaşlar, genellikle yirmi ile otuzlu yaşları arasındadır.

Allah ondan razı olsun!

ERKAM BİN**EBİ'L-ERKAM** (*Radyallahü Anh*):

Mekke'nin nüfuzlu ve zengin ailelerinden olan Mahzumoğulları kabilesine mensup bir genç... Evini Müslümanlara açarak Efendimizin emrine veren bir yiğit... İman ettiğinde on yedi- on sekiz yaşlarındaydı.

Kureyş'in Peygamber Efendimize İslamı tebliğ için tüm kapılarını kapattığı ve sokaklarda adeta Müslüman avına çıktığı sıkıntılı ve baskı ortamında, evinin kapılarını ardına kadar Efendimize açan saadet asrının genç yıldızlarından biri de **Erkam b. Ebi'l-Erkam**'dır.

İslâm'ı kabul edenlerin yedincisidir.

İşin enteresan tarafı ise; Onun mensup olduğu Mahzumoğulları kabilesi, azılı bir İslam düşmanı olan ve müşriklerin akıl hocalarından **Velid bin Muğire**'nin kabilesidir. Dolayısıyla Hz. Erkam adeta Firavunun sarayında yetişen Hz. Musa (*Aleyhisselam*) gibi yetişmiştir.

Dâru'l-Erkam

Mekke müşrikleri her geçen gün baskıyı, işkenceyi artırıyordu. Tabii bu baskı ortamında İslâm'ı tebliği etmek kolay değildi. Bununla birlikte Peygamber Efendimiz'in ashabıyla buluşup istişare edebileceği, yeni Müslüman olanları eğitip İslâm'ın hükümlerini öğreteceği ve emniyet içerisinde toplanabilecekleri bir mekana ihtiyaç vardı.

Hız. Erkam'ın babası, evlenirken O'na düğün hediyesi olarak Safa Tepesi eteklerinde geniş bir ev hediye etmişti. Peygamber Efendimizin o sıralarda Müslümanlar için güvenli bir yer arayışında olduğunu öğrenen Hz. Erkam, Efendimizi evine davet etti ve evini gezdirdi. Efendimiz, Erkam'ın evini münasip gördü, hem rahatça ibadet etmek hem de ashabıyla buluşmak için elverişli buldu. Çünkü bu ev hacıların, hac görevini yapmak için gidip geldikleri çok işlek bir yerde olduğu için, müslümanların o kalabalıkta o eve girip çıkmaları pek dikkat çekmezdi.

Ayrıca, Kâbe'ye yakın olmasından dolayı Hac ve Umre için Mekke'ye gelenlerle de Efendimiz'in rahatça görüşülebileceği münasip bir yerdeydi. Yani Peygamberimiz hem burada ashab-ı kirama eğitim verirken, diğer yandan da tebliğ vazifesini yürütebilirdi.

Hız. Erkam, Efendimize evi beğenip beğenmediğini sorduktan sonra:

- **Evim, evindir Ya Resûlellah**, diyerek, İslam'a vakfetti.

Henüz on sekiz yaşlarındaki bu genç, Kâbe'nin hemen yanındaki evini İslam davetine açtı. İşte bu ev gizlilik devresinde Müslümanların ilk medresesi oldu.

İslam tarihinde "**Dâru'l-Erkam**" diye anılacak olan bu ev Efendimiz için âdetta bir karargah, İslamiyet'in yayılması için bir merkez haline geldi. Niceleri bu evde iman etti.

Mekke müşriklerinin işkence ve baskılarının ayyuka çıktığı dönemde, Efendimiz ashabını burada yetiştirdi. Yeni nazil olan ayetler burada öğrenip ezberlendi. Ashab-ı kiram gün be gün burada çoğaldı. Hız. Hamza, Hız. Ömer, Hız. Ammar, Hız. Mus'ab ve Hız. Süheyb (*Radıyallahü anhüm*) gibi birçok sahabe burada İslâm'ın nuruyla aydınlandı.

Genç sahabe Erkam b. Ebi'l-Erkam için ne büyük bir şeref ve ne büyük bir mazhariyeti... Bu ev kıyamete kadar Onun ismiyle birlikte "**Daru'l Erkam**" diye anılacak, bu isimle nice İslami müesseseler kurulup, nice insanlar hidayet bulacaktı...

Allah ondan razı olsun!

ABDULLAH İBNİ MESUD (Radıyallahü Anh):

Mekke'de ilk defa açıkça müşriklerin önünde işkenceyi göze alarak Kur'ân-ı kerîm okuyan yiğit... Ashab-ı Suffe'den ve Resûlullah'ın önde gelen talebelerinden... Efendimizin husûsi hayatıyla içli dışlı bulunan ve zarurî durumlar haricinde Ondan ayrılmayan büyük müfessir, muhaddis ve fakih...

Resûlullah'ın huzuruna teklifsizce girip çıkabilen Abdullah İbni Mesud, Kur'ân'ı çok iyi bilir ve çok güzel okurdu. Peygamber Efendimiz sahabilere, Kur'ân'ı dört kişiden öğrenmelerini tavsiye ediyordu, bunlardan biri de Abdullah İbni Mesud idi.

İman edenlerin altıncısı olmakla şeref buldu. Müslüman olduğu zaman on altı yaşlarındaydı. O sıralar Abdullah İbni Mesud çobanlık yapıyordu. Bir gün koyun güderken Peygamber Efendimiz ve Hz. Ebû Bekir ile karşılaştı. Efendimiz ona:

- **Ey genç! İçmemiz için sütün var mı?** diye sorunca, olmadığını söyledi.

Bunun üzerine Peygamber Efendimiz, hiç yavrulamamış ve sütü olmayan bir koyunun memesini elleri ile sıvazlayıp duâ etti. Koyunun memesi derhal sütle doldu, sonra hayvanı sağdı. Hz. Ebû Bekir büyük bir kap getirip doldurdu ve beraberce içtiler.

Abdullah İbni Mesud hiç yavrulamamış, süt vermeyen bir koyundan süt sağılmasına çok şaşırды. Gözünün önünde gerçekleşen mucizeyi görünce hemen orada Kelime-i şehâdet getirip Müslüman oldu.

İslamı kabul ettikten sonra nazil olan tüm ayetleri ezberledi. Bir keresinde ise o güne dek nazil olan yetmiş kadar sûreyi Resûlullah'ın huzurunda ezbere okudu. Daha sonra gelen ayetleri de ezberleyen Abdullah İbni Mesud, Kur'an'ın tamamını ezberledi.

Kur'ân'ı İlk Defa Açıkta Okuyan Kahraman

Henüz müşriklerin karşısında açıktan Kur'an hiç okunmamıştı. Rahmân Sûresi henüz nazil olduğu sıralar, sahabe-i kiram kendi arasında bunu dile getirip; "şöyle kabilesi güçlü, arkası kuvvetli biri çıksa da Kâbe'de sesli olarak bu sûreyi okusa!" diyorlardı.

Abdullah b. Mes'ûd yerinden fırladı ve:

- **Kur'ân'ı, Kureyş'e ben duyuracağım,** dedi. Ashab-ı kiram:

- **Bu senin işin değil. Seni himaye edecek, arkanda durup koruyacak kimin kimsen yok,** diye mani olmaya çalıştılar ama durduramadılar.

Kâbe'ye gitti ve Hicr'de oturan Kureyş liderlerinin gözü önünde yiğitçe meydana çıktı. Besmele çekti ve "**er-Rahmân!**" diye haykırdı. Ve yüksek sesle Rahmân Sûresini okumaya devam etti. Bu bir mîlât idi... Kabe'de ilk defa aşikare Kur'an okunuyor, Abdullah İbni Mesud müşriklerin gözü önünde korkusuzca Allah'ın kelimasını haykırarak adeta bir destan yazıyordu. Müşrikler şaşkınlıkla birbirlerine bakıyorlardı. Bir zaman sonra şaşkınlıkları geçince söylenmeye başladılar:

- Ümmü **Abd'in** oğlu neler söylüyor!
Yoksa Muhammed (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in söylediği sözler mi bunlar?

Müşrikler ayağa kalktılar ve üzerine çullandılar. Onu yere düşürmüş döverlerken, Abdullah İbni Mesud da gücünün son noktasına kadar yüksek sesle okumaya devam ediyordu.

Abdullah İbn Mes'ûd'un yüzü, gözü, tüm vücudu kanlar içinde kalmıştı. Geri döndüğünde Onu bu halde gören sahâbeler çok üzüldüler:

- **Biz senin başına bunun gelmesinden korkuyorduk,** dediler. Ama Abdullah İbni Mes'ûd yaptığından hiç pişman değildi, dedi ki:

- **Allah'ın düşmanları benim gözümde hiç bu kadar zavallı olmamışlardı. Vallahi, eğer isterseniz yarın yine gider ve aynı şeyi tekrarlarım!**

Böylece Allah Rasûlü'nden sonra Kur'ân'ı açıkça ilk okuyan Abdullah İbn Mes'ûd oldu.

Peygamber Efendimizin has müşaviri ve hizmetçisi olup, her zaman Efendimizin huzuruna, hatta evine girmeye izni olan Abdullah İbni Mes'ud, Efendimizle birlikte bütün savaflara iştirak etti. Ufak-tefek minyon bir yapısı vardı ama cüssesinden umulmayacak büyük kahramanlıklar gösterdi. Küfrü ve düşmanlığı Firavun'dan daha şiddetli olan Ebû Cehil'i öldürmek ona nasip oldu. Bedir Savaşı'nda yaralı halde bulunduğu Ebû Cehil'in kafasını kesip Resûlüllah'a götürdü.

Efendimizin tedrisinden geçen asrı saadetin bu genç yıldızı, gün geldi, Kûfe'de tefsir ve fıkıh medreselerini kurup nice müctehidlerin yetişmesine ön ayak oldu. Nice âlimler onun rivâyet ve görüşleri istikâmetinde fikhî görüşler ortaya koydular. Abdullah İbni Mesud (*Radıyallahü anh*)'ın ilmî vukûfiyeti emsalsizdi. Bilhassa tefsir ilminde müstesna bir yeri vardı. Kendisi bu hususta şöyle der:

“Allah'a yemin ederim ki, Allah'ın Kitabı'ndan hiçbir sûre yoktur ki, onun nerede indiğini en iyi bilen ben olmayayım! Hiçbir âyet yoktur ki, niçin indiğini en iyi bilen ben olmayayım... Develerin ulaşabileceği yerde Allah'ın Kitabı'nı benden daha iyi bilen birinin olduğunu bilsem, mutlaka deveye binip ona giderdim.”

Allah ondan razı olsun!

MUS'AB BİN

UMEYR (*Radıyallahü Anh*):

İslamiyet'in ilk yıllarında iman edenler kervanına katılan gençlerden... İslâm için, zenginlikten ve müreffeh bir dünya hayatından vazgeçen Mekke'nin en yakışıklı delikanlısı... Medine-i Münevvere'nin ilk muallimi ve Resûlüllah'ın Bayraktarı...

Musab b. Umeyr, Mekke'nin zengin ailelerinden olup yakışıklı, güzel giyinen ve güzel kokular süren bir gençti. Ailesinin gözbebeği olan Musab bin Umeyr göz kamaştırıcı ve gösterişli bir hayat yaşıyordu, anne ve babası onun üzerine titriyordu.

Resûlullâh (*Sallallahü Aleyhi ve Sellem*) onun bu dönemi için şöyle buyurmuştu:

“Mekke'de Mus'ab bin Umeyr'den daha güzel giyinen, daha yakışıklı ve nimetler içinde yüzen başka bir genç görmedim.”

Ailesinin iman etmesine karşı çıkacağını bildiği için, Efendimizin yanına gizlice gidip geldi ve namazlarını da gizlice kıldı. Fakat ailesi Müslüman olduğunu öğrenince hayatında zor bir dönem başladı. Onu hapsedtiler ve imanından dönmesi için her türlü eziyete maruz bıraktılar. Hattâ mîrastan mahrum bırakmakla tehdit ettiler.

Ama Musab b. Umeyr asla imanından taviz vermedi. En yakınlarından gördüğü eza ve cefa karşısında dik duruşunu muhafaza edip zerre kadar geri adım atmadı.

İlk muhacir ve ilk muallim

Birinci Akabe Biatı olmuş ve Medinelilerden bir grup Müslüman olmuştu. İslâm'ı öğretmesi için Rasûlüllah'tan bir muallim istediler. Efendimiz de bu önemli görev için Mus'ab b. Umeyr'i görevlendirdi. Hz. Mus'ab onlara hem namaz kıldırarak, hem Kur'an öğretecek, hem de diğer insanları İslâm'a davet edecekti.

Ve Efendimiz onu İslâm tarihinin ilk muallimi olarak görevlendirdi. Böylece Medine'ye ilk hicret eden sahabe Mus'ab b. Umeyr oluyordu.

Mus'ab b. Umeyr (*Radiyallahü anh*)'ın Medîne'ye gidişiyile oranın çehresi değişti. Bu genç sahâbî, insanlara Allâh'ın dînini anlatmak için gecesini gündüzüne katarak çalışmaya başladı. Onun, Resûlüllah'ın tebliğ tarzını çok iyi tatbik etmesi, o zamana kadar nâzil olan âyetleri ezber bilmesi, güzel üslûbu, etkili konuşması ve müthiş ikna kabiliyetiyle Medine'de hidâyet rüzgarları esmeye başladı. Üseyd **b. Hudayr** ve **Sa'd b. Muâz** gibi lider şahsiyetlerin iman etmesine vesile oldu. Böylece İslâm, orada inkişâf etti.

Bir yıl sonra Mekke'ye, hac mevsiminde yanında yetmiş kişi ile gelen Mus'ab bin Umeyr, İslâm'ın Medine'deki hızlı yayılışının müjdesini Efendimize verirken şöyle demişti:

- İslâm'ın girmediği ve konuşulmadığı ev kalmadı.

Medine'yi hicrete hazırlayan bu genç kahraman, aynı zamanda eşsiz bir savaşçıydı.

Uhud Savaşında Efendimizin yanından hiç ayrılmayıp sancaktarlık görevini yerine getiren Hz. Mus'ab, yapılan saldırılar neticesinde bir kolu kesilince sancağı öbür eline aldı, o da kesilince sancağı göğsüne bastırarak vücuduyla taşıdı. Ve şehadet şerbetini içti.

Bu büyük sahabe şehit olduğunda, üzerinde kefen olarak kullanılabilecek bir bez parçasından başka bir şey yoktu. Baş örtüldüğü zaman ayakları, ayakları örtüldüğünde de baş açık kalıyordu.

Musab b. Umeyr, şayet İslâmı seçmeyip o zengin ve müreffeh hayatı yaşamaya devam etseydi, öldüğünde yok olup gidecek, ahireti berbat olduğu gibi dünyada da onu kimse tanımayacaktı. Ama şimdi yeryüzü ve insanlık tarihinin en gözde simalarından biri oldu ve nice Müslüman gencin ekolü haline geldi. Hac ve Umreye giden milyonlar, mutlaka Uhud şehidliğine uğrayıp dua ederler, hocalar saadet asrının bu genç yıldızını ve ibret dolu hayatını gözyaşlarıyla anlatırlar.

Allah ondan razı olsun!

CÂFER B. EBÎ TÂLİP (*Radiyallahü Anh*):

Peygamber Efendimizin amcasının oğlu. **H. Ali'nin** öz kardeşi olup ondan on yaş büyük. O da ilk Müslümanlardan... Efendimiz'in "**Cafer'i Cennette gördüm**. Uçları kana boyanmış iki kanadı vardı" hadîsiyle müjdelenen ve "**Tayyar**" lâkabıyla anılan kahraman.

Habeş Necâşî'si ve saray erkânı huzurunda Müslümanlar adına yaptığı müthiş konuşmayla tarihe geçen; etkili üslûbuyla, vakar ve nezaketiyle Habeş kralını etkileyerek Müslümanların Habeş diyarında emniyetle kalmalarına vesile olan asr-ı saadetin parıldayan yıldızı...

Yirmi yaşlarında Müslüman oldu. Hanımı **Esmâ binti Umeys**'de onunla birlikte iman saflarına katıldı. Her ikisi de müşriklerin eziyet ve işkencelerine maruz kaldılar ve mecburen Habeş diyarına hicret ettiler.

Tabi müşrikler orada da Müslümanları rahat bırakmadılar ve muhacirleri geri çevirmek için değerli hediyelerle elçiler yolladılar. Mekke'den gelen elçiler, Habeş kralına Müslümanların aleyhine beyanlarda bulunup onları kendilerine vermelerini isteyince, Necâşî Müslümanları da dinlemek istedi. Ve Câfer İbni Ebi Talib (*Radıyallahü anh*) müslümanların temsilcisi olarak konuştu.

Habeş kralı, papazlar ve saray erkânı huzurunda yaptığı hikmetli ve cesaretli konuşmayla, İslâm'ı anlatırken sergilediği vakar, ciddiyet ve samimiyet oradaki hâzirûnu derinden etkiledi. Necâşî'nin isteği üzerine Meryem Suresi'nin baş tarafından tatlı ve duygu yüklü sesiyle Allahın kelâmını okurken, Necâşî'nin gözlerinden yaşlar akıyordu. Yerden bir çöp alıp dedi ki:

- Vallâhî bu aynı kandilden fişkırان bir nurdur! Sizin peygamberinize nazil olanlarla, Hz. İsa'ya inenler arasında da şu kadarcık fark yok!..

Ve Kureyş elçilerine dönüp şöyle dedi:

- Allah'a yemin ederim ki, Onları size asla teslim etmeyeceğim! Bana dağlar kadar altın verseler bile, herhangi birini incitmeyeceğim. Allah, bana krallığı verirken benden rüşvet mi aldı ki, ben de krallığımı rüşvet karşılığında kötüye kullanayım!

Câfer b Ebî Tâlip (*Radıyallahü anh*)'ın saray erkanı huzurunda yaptığı konuşmayla Necâşî'nin kalbini fethetmesi, tüm Müslüman muhacirlerin Habeşistan'da emniyet ve huzur içinde yaşamalarına vesile oldu.

“Hayber’in Fethine mi, Câfer’in Gelişine mi Sevineyim?”

Hicretin 7. yılında, diğer Müslümanlarla birlikte Habeşistan'dan Medine'ye hicret ettiler. Oraya vardıklarında Peygamber Efendimiz Hayber fethinden yeni dönmüştü. Sevgili Peygamberimiz bilhassa Hz. Cafer'in döndüğüne çok sevindi. Onu kucakladı, bağrına basıp alından öptü ve sevincini şöyle izhar etti:

“Ben hangisine sevineceğimi bilemiyorum. Hayber’in fethine mi, yoksa Cafer’in gelişine mi?”

Tayyar Lakabı Verilmesi

Mûte Savaşı'nda gösterdiği kahramanlık tarihe geçti. Hicretin 8. senesinde Resûlullah (*Sallallahü Aleyhi ve Sellem*) Bizanslılarla savaşmak için bir ordu hazırladı. Zeyd İbni Harise'yi komutan tayin etti. Ve:

- Zeyd şehit olduğunda komutayı Cafer alsın. O da şehit olursa Abdullah ibni Revaha alsın, buyurarak İslâm ordusunu uğurladı.

Üç bin kişilik İslam ordusu Mûte'ye varınca kendisinden kat kat fazla olan yüz bin kişilik Bizans ordusu ile karşılaştı. Aralarında müthiş bir savaş başladı. Düşman ordusu bitmek tükenmek bilmeyen bir sel gibi üzerlerine geliyordu. Zeyd İbni Hârise kahramanca savaştı ve şehit oldu.

O şehit olunca komuta ona geçti ve sancağı Câfer İbni Ebî Tâlip aldı. O bir sağına bir soluna kılıç sallayarak düşman saflarını yara yara ilerliyordu. Ama düşman çok fazlaydı, ardı arkası kesilmiyordu. Ve ağır bir darbe aldı, o darbeye sağ eli kesildi. Hemen Sancağı sol eline alıp savaşmaya devam etti. Çok geçmeden başka bir kılıç darbesiyle sol eli de kesildi.

İki kolu da kesilince Sancağı düşürmemek için göğsüne basarak muhafaza etmeye çalıştı. Üst üste gelen darbelerle şehâdet şerbetini içen Hz. Caferin vücûdunda, doksandan fazla kılıç ve mızrak yarası vardı.

Cebrail (*Aleyhisselam*) geldi ve Cafer İbni Ebû Talib'in kesilen iki kolu yerine Allah'ın ona yakuttan iki kanat ihsan ettiğini, o kanatlarla cennette uçmakta olduğunu haber verdi. Kuş gibi kanatlanıp Cennet'te uçtuğu hadis-i şerifle sabit olan Cafer İbni Talib'e, bundan böyle **Cafer-i Tayyar** lâkabı verildi. Nitekim Efendimiz şöyle buyurmuştur:

“Cafer’i Cennette gördüm. Uçları kana boyanmış iki kanadı vardı”

Allah ondan razı olsun.

ZEYD İBNİ SABİT (*Radyallahü Anh*):

Resûlüllah'ın birkaç dil bilen tercümanı ve en meşhur vahiy kâtibi. Sahabe devrinde bile Medine'nin baş kadısı... O mescide geldiğinde müşkül olanlar Zeyd bin Sabit'e sorarlar ve meselelerini hallederlerdi. Kur'an'ı Mushaf haline getiren heyetin başında o vardı.

Peygamber Efendimiz Medine'ye Hicret ettiğinde, daha on bir yaşlarındaydı. Çok akıllı, zeki ve hâfızası son derece güçlüydü. **Musab bin Umeyr** vâsıtası ile müslüman olmuş ve o güne kadar nazil olan **on yedi sûreyi** ezberlemişti. O küçük yaşına rağmen öylesine gayretliydi ki, sadece ezberlemekle kalmamış, bir taraftan da Benî Neccâr kabilesinin çocuklarına Kur'ân-ı kerîm öğretiyordu.

Peygamber Efendimiz Medîne'ye teşrif ettikleri zaman, Müslümanlar akın akın gelip bîat ediyorlardı. Bunlar arasında bir de küçük bir çocuk vardı.

Heyecandan yerinde duramıyor, adeta gözlerinden zeka fışkırıyordu. Peygamber Efendimiz mübarek elleriyle onun başını okşadı. Bu sırada orada bulunanlardan biri dedi ki:

- Yâ Resûlellah! Bu çocuk Neccarogullarına mensuptur. Hafızası çok güçlüdür. Size indirilen Kur'an-ı kerim âyetlerini ezberlemiştir.

Efendimizin huzurunda, ezberlediği sûrelerden bazılarını okudu. Bu durum Efendimizin çok hoşuna gitti. Yine onun hakkında

- Okuması düzgündür, yazısı da iyidir, dediler.

Peygamber Efendimiz, Zeyd b. Sabit'in zekâsını, onun kabiliyet ve meziyetini değerlendirmek için, ondan İbranice ve Süryanice dillerini öğrenmesini istedi. Çünkü yabancılarla olan yazışmalarda tercümanlığı, ekseriyetle Yahûdiler yapıyordu. Onun için Efendimiz Zeyd b. Sabit'i Yahudilerin yazısını öğrenmeye teşvik edip:

- Ben yazılarımı onların değiştiremeyeceklerinden emin değilim! buyurdu.

Vahiy Kâtibi

Resûlüllahın emriyle hemen işe koyularak çok kısa bir sürede, hem İbranice hem de Süryanice okuma-yazmayı öğrendi. Hem okuyor, hem de mükemmel bir şekilde yazabiliyordu. Bundan sonra Rasûlüllah'a, hükümdarların bu lisanlarla gönderdikleri mektûbları Zeyd b. Sabit okuyup tercüme ediyor, cevapları o yazıyordu. Böylece daha o yaşlarda Resûlüllah'ın katipleri arasında katıldı.

Bir müddet sonra, vahiy kâtipliği şerefine de erişti. Peygamber Efendimize nazil olan âyetleri de yazmaya başladı ve vahiy kâtiplerinin en meşhuru oldu.

Zeyd bin Sâbit, Müslümanların müşriklerle yapmış oldukları ilk savaş olan Bedir ve Uhud Harbi'ne katılmak istediye de, yaşı küçük olduğundan, Resûlüllah tarafından geri çevrildi. Tabi Hendek harbi sırasında biraz daha büyüdüğü için iştirak etti. Hendek kazma işinde de çalıştı, sonra savaşa katılıp büyük fedâkârlıklar gösterdi. Peygamberimiz onun çalışma azmini takdirle: **“Bu ne güzel bir genç”** diyerek taltif buyurdular.

Kur'an-ı Kerim'in Mushaf Haline Getirilmesi

Zeyd b. Sabit (*Radiyallahü anh*) halife tarafından Kur'an Tesbit ve Derleme Komisyonu Başkanlığına atandığında ise yirmi yaşlarındaydı.

Hz. Ebubekir (*Radiyallahü anh*)'ın hilafeti zamanında, **Yemame Savaşı**'nda yetmiş tane hafız şehit oldu. Diğer savaşlarda da kalan hâfızlar şehit olurlarsa, Kur'an-ı kerim'den hiç bir şey noksan olmasın gayretiyle, âyetlerin toplanıp Kitap haline getirilmesi için Hz. Ebubekir, Zeyd İbni Sabit'i çağırttı ve dedi ki:

- Ey Zeyd! Sen genç ve akıllısın. Ayıplanacak bir halin de yok. Resûlullah'ın vahiy katipliğini yaptın. Şimdi sen dağınık olan Kur'an sayfelerini kitap haline getir, diyerek onu vazifelendirdi.

O da; hafızlardan bir heyet kurdu. Uzun çalışmalar sonunda, o zamana kadar dağınık olan mübârek âyetleri büyük bir titizlik içinde ve itinayla toplayıp Mushaf haline getirdi. Sonra halîfeye teslim etti. Böylece, ilk yazılı Kur'an-ı kerim mushafını hazırlama şerefi, ona nasip oldu.

Hz. Osman zamanında da, yine Zeyd bin Sâbit başkanlığında bir heyet tarafından çoğaltılıp, altı tane daha mushaf-ı şerif yazılarak, belli merkezlere gönderildi.

ÜSÂME BİN ZEYD (*Radiyallahü Anh*):

Genç bir komutan... On sekiz yaşlarında bir delikanlıyken, sahabenin ileri gelenlerinin de bulunduğu İslam ordusuna, Resûlüllah tarafından komutan tayin edilen bir bahadır...

Babası, Peygamberimizin azatlı kölesi ve vefakâr hizmetçisi olan Zeyd bin Hârîse, annesi ise Resûlüllah'ın çocuklarının mürebbiyesi Ümmü Eymen'dir. Bu itibarla **Üsâme b. Zeyd**; Resûlüllah'ın husûsî himayesine, şefkat ve terbiyesine mazhar olan, çocukluğunu sevgili Peygamberimizin dizinin dibinde geçirme bahtiyarlığına eren bir delikanlı.

Efendimiz onu çok severdi, hatta bundan dolayı ashab-ı kiram ona **“Habîbü'n-Nebi”** derdi. Son derece kabiliyetli, askerliğe istidadı olan cesur bir yiğitti. Uhud Savaşı'nda henüz on beş yaşlarında olmasına rağmen savaşa iştirak etmek için kılıç kuşanmış fakat yaşı küçük olduğu için Rasûlüllah ona bu konuda izin vermemişti.

Daha sonra Üsâme bin Zeyd bazı seriyelerle birlikte cihad hareketlerine katılmış, hatta bazılarında ise komutan olarak da görev yapmıştı. Huneyn Savaşı'nda düşmanların pusu kurması sebebiyle, İslam Ordusu'nun ilk anda maruz kaldığı bozulma esnasında Üsâme b. Zeyd, Rasûlüllah'ın yanından ayrılmayan az sayıdaki kahramandan biriydi.

Peygamber Efendimiz vefatına yakın Şam topraklarına gönderilmek üzere büyük bir ordu hazırladı.

Aralarında Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ömer gibi birçok ileri gelen sahabenin bulunduğu bu orduya, peygamberimiz Hz. Usame'yi komutan yaptığında, on sekiz yaşlarındaydı.

Peygamber Efendimiz, önde gelen birçok sahabenin de bulunduğu orduya onu komutan tayin ederken, elbette ehliyet, liyakat ve kabiliyetine de baktı. Demek o yaşta, böyle bir orduyu idare edebilecek bir istidada sahipti. Ayrıca azatlı bir kölenin oğlunun, birçok asil kimseye komutan olabileceğini de ortaya koymuş oldu.

Fakat ordu hareket etmek üzere iken Efendimizin vefat ettiği haberi geldi. Bunun üzerine ordu sefere çıkmadı.

Efendimizin vefatından sonra Müslümanlar tarafından halife seçilen Hz. Ebû Bekir (*Radıyallahü anh*), hazır bekleyen Hz. Üsâme ve ordusunu hemen harekete geçirmek istedi. Tabi ashaptan bazıları onun çok genç olduğunu, onun yerine daha tecrübeli birinin komutan tayin edilmesinin uygun olacağını söylediler. Ancak Hz. Ebû Bekir, onu Rasûlullah'ın komutan olarak tayin ettiğini, kendisinin bu konuda herhangi bir değişiklik yapmayacağını ifade etti.

Netice itibariyle korkulan olmadı. Yaklaşık iki buçuk ay süren seferde Üsâme b. Zeyd görevini bi hakkın yerine getirdi. İsyana yönelen ve irtidat eden kabileleri itaat altına aldıktan sonra muzaffer bir şekilde Medine'ye döndü.

Allah ondan razı olsun!..

Ve saadet asrının daha nice genç yıldızları olan; Sa'd b. Ebi Vakkas, Abdurrahman b. Avf, Talha b. Ubeydullah, Zübeyr b. Avvam, Abdullah b. Ömer, Abdullah b. Abbas, Abdullah b. Zübeyr, Abdullah b.

. Amr, Rafi b. Hadic (*Radıyallahü anhüm*) gibi gençler, İslam davasının bel kemiğini oluşturan Resûlullah'ın dava arkadaşlarıydı.

İslam tarihine baktığımızda, ilk Müslümanlardan birkaç kişi elli yaş civarında, birkaç kişi otuz beş yaşın üzerinde, geri kalan çoğunluk ise otuz yaşın altındaki gençlerden müteşekkil olduğunu göreceğiz. Dolayısıyla İslâm'ın çok kısa zamanda tüm Arabistan'a ve oradan da kıtalar ötesi ülkelere yayılmasında, sahabenin gençlik enerjilerinin imanla yoğrulmasından kaynaklanan olağanüstü manevi gücün de önemli bir payı vardır.

Genç yaşlarında iman edip önemli vazifeler üstlenen, tarihe şan veren olaylara kahramanlık eden, kıyamete kadar gelecek olan Müslüman gençlere ilham veren, fitne dönemlerinde bocalayan ve kendine yön verecek rol model arayan gençlere örnek olacak hayat yaşayan birçok sahâbe, tarihe damga vurmuş ve saadet asrının genç yıldızları olmuşlardır.

Yapılması gereken; Asr-ı Saadeti doğru anlamak ve bu anladıklarımızı genç kuşaklara doğru bir şekilde aktarabilmektir. Günümüz gençliğinin zihin dünyasını inşa edip imanlı nesillerin yetişmesi için çalışırken, öncelikle onların Ehli Sünnet akidesi üzere ve peygamber sevgisiyle yetişmeleri için gayret etmeli, bununla birlikte inandığı değerler için fedâkarlık yapabilme şuur ve idrakini kazanmalarını sağlamak gerekir. Zira böyle gençlerin yetişmesi sadece ümmet için lazım olan bir şey değil, tüm insanlık aleminin hasret kaldığı huzur ve saadet dolu günlere ulaşmak için gereklidir.

Fi emanillah!

Bir Sahâbîyi Tanıyalım

CÜVEYRİYE BİNTİ HÂRİS

(Radiyallâhü Anhâ)

- 2. Bölüm -

Mustalikoğulları reisi Hâris İbni Dırrar, kızı Hz. Cüveyriye'nin iman edişinden, Peygamber Efendimiz'in kurtulmalık akçesi olan parayı ödeyerek onu hürriyetine kavuşturduğundan habersizdi. Kızının esaret altında bir köle olarak müslümanların elinde kaldığını düşünüyor ve bu duruma tahammül edemiyordu.

Kabilesinden bazıları, savaştan sonra Medine'ye gelip fidyelerini vererek yakınlarından esir düşenleri birer ikişer kurtarıyorlardı. Hâris İbni Dırrar da bir zaman sonra, kızını fidye karşılığı kurtarmak üzere yanına bir kaç deve sürüsü aldı ve bir heyetle birlikte Medine'ye doğru yola çıktı.

Akik Vadisi'ne geldiğinde, beraberinde getirdiği develere şöyle bir baktı, bunlardan iki tanesi diğerlerinden daha gösterişli ve tavlı idi. Onlara tamah etti, fidye olarak vermeye kıyamadığı için o develeri diğerlerinden ayırıp, Akik mevkiindeki iki dağ arasında bulunan kuytu bir yere onları gizledi.

Ve yoluna devam edip Medine'ye gelerek Peygamber Efendimizin huzuruna çıktı.

Mustalikoğulları kabilesinin reisi olmanın verdiği kibir ve gururla; "kızının makam ve mevki itibarıyla esir edilemeyeceğini, kesinlikle cariye yapılamayacağını ve derhal serbest bırakılması gerektiğini" söyledi.

Peygamber Efendimiz (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) onun bu sözleri üzerine, tebessüm ederek şöyle buyurdu:

- Onu, dilediğini seçmekte serbest bırakmamızı uygun görür, güzel bulur musun?

Hâris İbni Dırrar hiç beklemediği bu teklif karşısında hem şaşırды hem de çok sevindi:

- Eğer böyle yaparsan üzerine düşeni fazlasıyla yapmış olursun, diyerek memnûniyetini ifade etti. Peygamber Efendimiz de:

- O, bu konuda serbesttir. İster babasının yanına döner, isterse Beni seçer ve burada kalır, buyurarak tercih yapma konusunda Hz. Cüveyriye'yi serbest bıraktı.

Efendimiz'in Hz. Cüveyriye ile Evlenmesi

Hâris İbni Dırar kızının kendisini tercih edeceğinden çok emindi. Ama yine de Onun yanına giderek şöyle tembihte bulunup uyardı:

- **Kızım! Bu Zât seni dilediğini seçmekte serbest bıraktı. Sakın bizi rezil etme!**

Hz. Cüveyriye iman edip Müslüman olmuş, gönlü iman nuruyla aydınlatmıştı. Nasıl karar vereceğini, kimi tercih edeceğini çok iyi biliyordu. O artık imanın tadını almıştı.

Babası da olsa hiçbir kimseyi ve hiçbir şeyi İki Cihan Güneşi Efendimize tercih edemezdi. Hiç tereddüt etmeden Peygamber Efendimiz (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)i seçerek Onunla kalmayı tercih etti. Babasını mahcup etme pahasına da olsa:

- **Ben Rasûlüllah'ı tercih ediyorum!** dedi.

Hâris İbni Dırar, kızından hiç beklemediği bu karar neticesinde çok şaşırıp ve büyük bir hayal kırıklığına uğradı. Çünkü ondan hiç böyle bir cevap beklemiyordu. Onun bu tavrına bir mânâ veremedi. "**Valahi sen bizi rezil rüsvay ettin!**" diyerek ona çığıştı.

Hâris, kızının kalmaya gönüllü olduğunu anladı ama yine de onun serbest bırakılmasını arzu ediyordu, bu sefer Peygamber Efendimize:

- **Şu develer kızımın hürriyeti karşılığında vermek için getirdiğim fidyedir. Onları alıp kızımı bana verin,** diyerek kızının kendisine teslim edilmesini istedi.

Peygamber Efendimiz (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) onun bu teklifi üzerine şöyle sordu:

- **Akîk Vâdisi'nde filan kuytuya sakladığın iki deve nerede? Onları niçin getirmedin?**

Hâris ve yanındaki heyet Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)in bu sorusu karşısında hayretler içerisinde kaldılar. Çünkü kendilerinden başka hiç kimsenin bu olaydan haberi yoktu. Kendi kendilerine; "**vallahi bundan kimsenin haberi yoktu**" diyerek şaşkınlıklarını gizleyemediler.

Bu mucize karşısında etkilenen Hâris İbni Dırar'ın gönül kapıları hidayete açıldı, iman nuru parladı ve büyük bir heyecanla:

- **Ben şehâdet ederim ki, Allah'tan başka ilâh yoktur. Yine şehâdet ederim ki, Sen Allah'ın Resûlüsün!** Diyerek imanla çağıldı ve Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)in huzurunda müslüman oldu.

Onun müslüman olduğunu gören iki oğlu ve beraberinde gelen yakınları da hep birlikte kelime-i şehâdet getirerek İslâm ile şereflendiler.

Böylece, İslâm'ın nuruyla aydınlanan gönüller, Beni Mustalik kabilesiyle müslümanlar arasındaki buzları eritti. Düşmanlıklar dostluğa, hasımlıklar hısımlığa çevrildi. İki Cihan Güneşi Peygamber Efendimiz (Sallallahü Aleyhi ve Sellem), o kabileyle düşmanlıkların tamamen ortadan kalkması ve hepsinin İslama yönelmesi için, başından beri onlarla akraba olmayı arzu ediyordu.

Ve Hz. Cüveyriye'yi bizzat babası Hâris b. Ebî Dırar'dan istedi. Babası da memnuniyetle buna muvafakat gösterdi ve dört yüz dirhem mehir karşılığında nikâh akdi yapıldı. Böylece Hz. Cüveyriye mü'minlerin annesi oldu.

Esirlerin Serbest Bırakılması

Peygamber Efendimizin Hz. Cüveyriye'yi nikâhı altına aldığı haberi hemen halka yayıldı. Bunun üzerine sahabe-i kiram:

- Bu izdivaçla Mustalikoğulları artık Resûlullah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) in akrabaları oldu. O'nun hanımının akrabalarını esir tutmak doğru değildir, diyerek hemen ellerindeki esirlerin hepsini azad ettiler ve serbest bıraktılar.

Böylece Mustalikoğullarından esir edilmiş olan yüz hane halkı hürriyetlerine kavuşmuş oldu. Bu serbest bırakılanlar içerisinde sadece yüz kadarının kadın olduğu rivayet edilir.

Ashab-ı kiram'ın bu tavrı karşısında Mustalikoğulları çok etkilenmiş iman edip İslama girenler çoğalmıştı.

Böylelikle Hz. Cüveyriye (Radıyallahü anhâ) annemizin evliliği, babasının ve kardeşlerinin İslâm ile şereflenmelerine vesile olduğu gibi, kabilesinden yüzlerce esirin de azâd olup müslüman olmasına sebep oldu. Hz. Cüveyriye'nin kavmine ne büyük faydası dokunmuştu. Bu yüzden Hz. Aişe (Radıyallahü anhâ) Onun hakkında:

- Ben kavmi için Cüveyriye'den daha hayırlı ve bereketli bir kadın bilmiyorum, demiştir.

Gerçekten de, Hz. Cüveyriye ne kadar hayırlı ve bahtiyar bir kadındı.

Kendisi esir durumda iken, bir anda Resûlullah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)e zevce olma şeref ve saadetine erdi, hem de kavminin esaretten kurtulmasına sebep oldu.

Hz. Cüveyriye Annemiz Şöyle Anlatıyor:

“Resûlullah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) bizim üzerimize taarruz etmeden üç gün önce, sanki ay Medine tarafından doğarak gelip kucağıma düşmüştü. Görmüş olduğum bu rüyayı kimseye anlatmadım. Ve anlatmayı da doğru bulmadım. Derken Resûlullah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) kavmime galip geldi. Bizler esir edildiğimiz vakit gördüğüm rüyamdan ümitlenmeye başladım. Neticede Resûlullah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) beni azad edip nikahına aldı.

Allah'a yemin ederim ki Resûlullah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) benimle evlenince kavmim hakkında şefaatta bulunup onların serbest bırakılmaları için bir tek söz söylemedim.

Müslümanlar kabilemden esir edilen kimselerden hisselerine düşenleri kendiliklerinden salıvermişler. Hatta bu durumu, bana amcamın kızlarından biri haber vermişti ve ben de Allah-u Telaya hamd etmiştim.”

Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Efendimizin Hz. Cüveyriye'yi zevceliğe aldığı ve bundan sebep yüz aileyi serbest bıraktıklarını duyan Müstalikoğullarından birçok kimse de, bu mürüvvet ve âlicenaplığa hayran kalarak, kendi belgelerinden kalkıp Medine'ye geldiler ve onlar da iman edip Müslüman oldular.

DEVAM EDECEK

BEN SENİN GİBİ İTİKAD EDEMEMİŞİM

Hocaefendinin bir tanesi caminin kürsüsünden vaaz ediyordu. Hitabeti çok tesirli ve etkileyiciydi. Cemaat pür dikkat onun vaazını dinliyorlardı.

Vaazın konusu Besmele-i şerifin önemi ve faziletine dair idi. Hocaefendi ayetlerle, hadislerle, misalleriyle beraber Besmeleyi şerifin önemini öylesine güzel anlatıyordu ki, bu vaazı dinleyen Besmele-i şerifi “İsmi Azam” duası zannederdi.

Vaaz öyle bir yere geldi ki, Hocaefendi o feyiz ve atmosfer içinde:

- Bir kimse şayet Besmeleyi şerifi, inanarak ve itikat ederek çekse, havada da uçar, suyun üzerinde de yürür. Besmele işte böylesine büyük bir duadır, deyiverdi.

Hocaefendi herkesin hürmet ettiği, gerçekten ilim ve irfan sahibi bir zat idi. Her hafta Cuma vaazlarını o büyük camide yapar ve kalabalık bir cemaat tarafından da sohbetleri ilgiyle takip edilirdi. Bir gün, vaazlarına devamlı iştirak eden hatta hiç kaçırmayan cemaatten biri, hoca efendiyi yemeğe davet etmek istedi. Bir vaaz sonrası edep ve hürmetle yanına yaklaşıp:

- Hocam şayet lütfedip kabul buyurursanız, sizi yemeğe davet etmek istiyorum, dedi. Hocaefendinin pek vakti olmamasına rağmen böylesine içten ve arzuyla yapılan daveti geri çevirmek uygun olmaz düşüncesiyle kabul etti.

Yemeğe davet eden kişinin, kıyının öbür tarafında bir balıkçı lokantası vardı. Karşı kıyıdan gelip vaazlara iştirak ediyordu. İşte bu mütevazı balıkçı lokantasında, çok sevdiği hocaefendiye taptaze balık ikram edecekti.

Davetinin kabul görmesi onu öylesine mutlu etmişti ki...

Belirli bir gün ve vakit için hocaefendiyle sözleştiler. O gün ve saat gelince buluşup yola çıktılar, gele gele denizin kenarına vardılar. Tabii etrafta ne bir balıkçı motoru, ne de bir kayık yoktu. Hocaefendi; “kayık olmadan karşı kıyıya nasıl geçeceğiz?” diye geçirdi içinden. Ardından da; “herhalde şimdi bir balıkçı motoru gelir, ona biner ve karşıya geçeriz” diye düşündü.

Hocaefendi bu düşünceyle beklerken, bu esnada kendisini davet eden balıkçı seslendi:

- Hocam burada ne bekliyoruz, hadi bir an önce karşıya geçelim!

Hocaefendi şaşırılmıştı, balıkçıya dönerek dedi ki:

- İyi ama nasıl geçeceğiz! Ne bir kayık, ne de bir motor var.

Balıkçı, hocaefendinin bu sözüne hayret etti. O hayret ve şaşkınlıkla dedi ki:

- Hocam sandala, motora ne gerek var. İhlas ile Besmeleyi şerifi çeker biiznillah denizin üzerinde yürüyerek karşı sahile ulaşıyoruz.

Hocaefendi bunu duyunca balıkçının şaka yaptığını zannetti. Denizin üstünde köprü mü vardı ki, nasıl yürüyüp geçeceklerdi?

Balıkçı hiç şaka yapar gibi görünmüyordu, gayet ciddi bir vaziyette hocaefendiye dedi ki:

- Hocam ben gerçekten çok ciddiyim. Hani siz vaazlarınızda demiyor muydunuz ki; bir kimse şayet Besmeleyi şerifi, inanarak ve itikat ederek çekse havada da uçar, suyun üzerinde de yürür, diye... Allah’a yemin ederim ki, işte ben o vaazınızdan sonra lokantamı açmak için bir daha sandal kullanmadım. İhlas ile Besmeleyi çekiyor, Rabbime tevekkül ediyor ve denizi yürüyerek geçiyorum.

Hocaefendi bu yaşlı balıkçının son derece samimi olan bu sözlerini dinleyince, çok duygulandı, etkilendi ve gözleri doldu. Kendini toparlayıp bu ihlaslı balıkçıya dedi ki:

- Sen gerçekten son derece saf ve tertemiz bir kalbe sahipsin. O kürsüden söylediklerime, maalesef ben senin gibi itikat edememişim!..

DR. İHSAN ŞENOCAK

EMİN SARAÇ HOCA İLE YAKIN DÖNEM İLİM VE FİKİR ATLASI ÜZERİNE -1-

Gidenlerin yeri doldurulamadı. Bugün itibariyle ne **Mustafa Sabri** ne de **Ali Haydar Efendi** çapında alimimiz var. “*Kaht-ı rical*” yaşıyoruz. Muhteşem bir mirasa sahibiz fakat, harici ve dahili unsurlar ilimle aramıza kalın duvarlar ördü. Her şeye rağmen yer yer zuhur eden alimler, yeni kuşakları ilmi mirasımızla buluşturan koridor vazifesi görmekteler.

Emin Saraç Hoca, mazi ile günümüz arasında koridor vazifesi gören ya da kudema bezminde ahirde ders okutan alimlerden biri. *Fatih Camii*'nde Osmanlı ulemasından okuduğu şekilde İslami ilimleri okutmaya devam ediyor. Özellikle hadis alanında çok sayıda talebe yetiştirdi.

Daha önce Hoca Efendi ile Fatih Camii merkezli bir söyleşi yapmıştık. Aşağıda okuyacağınız söyleşide ise Cumhuriyet döneminin ilk yıllarındaki İstanbul'un ilim ve zikir atlasından İslam coğrafyasındaki modernist akımlara kadar birçok meseleyi konuştuk.

Hâfızlık

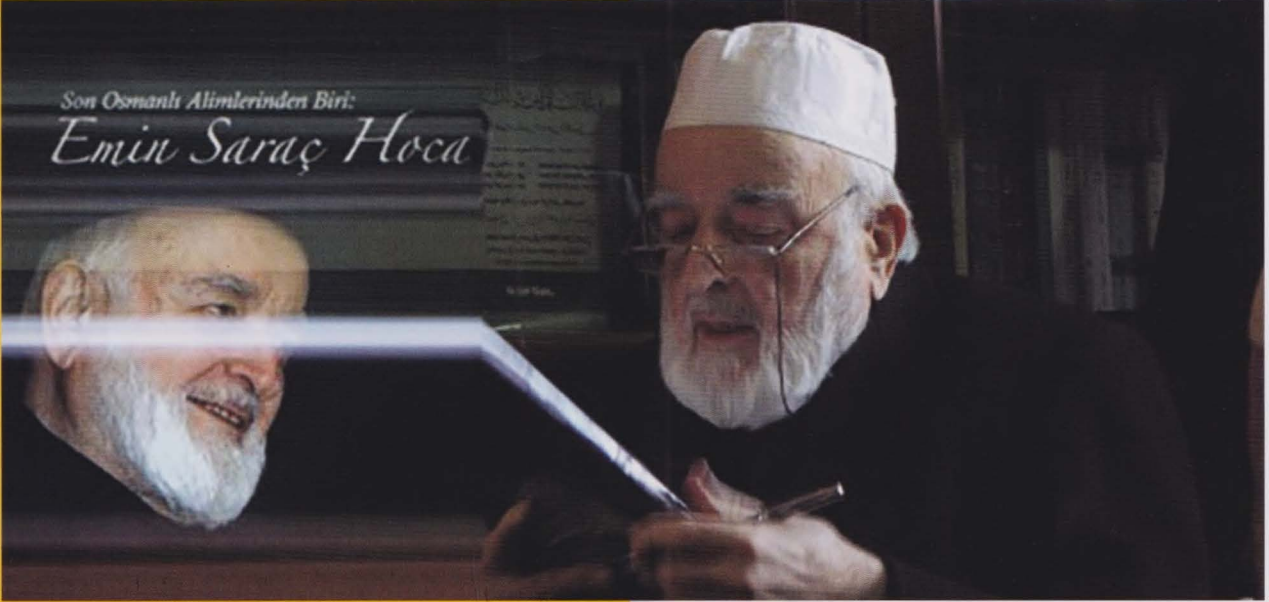
İhsan Şenocak Hoca Efendi: Hocam uygun görürseniz ilk olarak İstanbul öncesi tahsil hayatınızdan başlayalım?

Emin Saraç Hoca Efendi:

İlk olarak memleketimizde hafızlık yaptık. Biz dört kardeş hafızlığı babamızda ikmal ettik. Doğrusu babamın o zamanki gayreti fevkalade bir hadiseydi. O günkü şartlarda jandarmaların baskısı vardı. Babamı kaç defa alıp götürmüşlerdi. Fakat o hâpisten gece yarısı gelir-gelmez bizi kaldırır Kur'an okutmaya devam ederdi. Bizi evimizin yüksekçe yerinde yorganlara sarıp da hafızlık yaptırırdı.

Çünkü dışarıdan birisi geldiğinde Kur'anlarımızı göğsümüzün üstüne koyup yorganın içinde uyuyor gibi yapardık.

Evimizin hemen üst tarafından yukarı doğru ormanlık gidiyor oralarda, dağlarda hafızlık çalışırdık. Babam hem fevkalade gayret gösterir hem de gözyaşları içinde dua ederdi:

“Ya Rabbi evlatlarımızı din-i Mübin-i İslam’dan ayırma.” Bunları yapmak kolay işler değildi. Ben maalesef çocuklarımın hiçbirisini hafız yapamadım. Bu benim için bir yürek yarasıdır, inşallah torunlarım hafız olsunlar da hafız dedesi olayım diye niyaz ediyorum, beni sevenlerden bu hususta dua etmelerini istirham ediyorum.

İhsan Şenocak Hoca Efendi: İstanbul’a ne zaman geldiniz?

Emin Saraç Hoca Efendi:

Kırk üç senesinde İstanbul’a geldik. O tarihten itibaren henüz bitmemişti.

İstanbul’un İlmî Durumu

İhsan Şenocak Hoca Efendi: O yıllar itibarıyla İstanbul’un ilmi durumu nasıldı, hala Osmanlı bakiyesi alimler tedrisata devam ediyorlar mıydı?

• **Emin Saraç Hoca Efendi:**

Efendim *Fatih Camii*’nde hocalar arasında konuşulurken birkaç defa işitmiştim. Dersiâmlardan sağ olan 60 kişi kaldı diye. Onların hepsi **Sultan Abdülhamid** devrinde kalan zevat olması hasebiyle senede beş tanesi on tanesi hocalıklarına işaret olarak tabutlarının üzerine sarık konularak ahirete gittiler.

En son olarak **Dersiâmlardan Bekir Hâki Efendi** ahirete gitmiştir. **Bekir Hâki Efendi**’den daha kuvvetli, daha kudretli alimeler geçmiştir bu diyardan.

Bu konuda şunu da söylememiz gerekir: *Dersiâmlar* iki çeşitti. *Mücîz dersiâmlar* ve *mücâz dersiâmlar*. Nitekim mezar taşlarında görürüz, *mücîz dersiâmlar* diye.

Mücîz Ne Demektir?

İcazet vermiş olan dersiâm demektir ki bir icazet asgari 15 senede verilir. Hoca efendi “Nesara” (*İslami tedrisatın ilk kitabı olan ‘Emsile’de çekimi yapılan fiil*) ile başlar derse, devam eder, “*Şerhi akaid*” bittikten sonra icazet verir.

En kısa zaman olarak **Mustafa Sabri Efendi** 12 senede icazet vermiştir. İcazet alan (*mücâz*) 51 talebenin merasimi 1321 senesinde, **Fatih Camii** şerifinde yapılmıştır. Onun bu talebelerinin en sonuncusu Niksar Müftüsü Said Efendi’dir, ondan çok malumat almıştım.

Mücâz (icazetli) **dersiâmları** ikinci tabaka olarak düşünürlerdi. Çünkü bir alim icazet aldıktan sonra tedris yapıp da icazet vermediyse onun fetvasıyla amel edilmeyecek kadar o zayıf görürlerdi. Onlar ikinci tabaka alimlerdi, ta ki aradan zaman geçip de ilimleri artıncaya kadar. Çünkü ilim zamanla tekevvün eder.

Ali Haydar Efendi Hocamız, Kudu-ri'den “*rehin bahsini*” çok güzel, inceden inceye anlatmıştı, baktı bana ve dedi ki: “*Sen şimdi bu adam bu meseleleri bu ibarelerden nasıl çıkardı dersin, biz de sizin gibiyken böyle düşünürdük, hatta Fatih Camii'nde bu dersleri okuttuğum zaman bugün anladığım kadar derin ve dakik anlayamıyordum. İlim zamanla tekevvün eder.*”

Ali Haydar Efendi şu sözü her zaman söylemiştir: “*Ben 6 yaşındayken okumaya başladım, okumaya da çok harisim, o günden beri günüm geçmemiştir ki, beş altı saat derse bakmayayım, kitap okumayayım. Buna rağmen her gün bir cehlimi keşfediyorum, her gün bir cehaletimi görüyorum, bu cehalet bitmeyen bir şeymiş*”.

O cehaletten bahseder, etrafına gelen insanları devamlı surette okumaya teşvik ederdi. Huzuruna gelen hoca efendilere sualler sorar, bilemedikleri zaman da “*niye mütalaanızı zayıf tutuyorsunuz, niçin okumuyorsunuz?!*” diye serzenişte bulunurdu. Fakat bunu gayet güzelce yapardı.

Geçenlerde yaşlı bir zat olan **Mehmed Ali Bey**'i ziyaret etmiştim, dedi ki, ben onun meclisine gittiğim zaman hocalara öyle sert konuşurdu ki adeta kendi çocukları gibi, “*niye okumuyorsunuz, niye gayret etmiyorsunuz?!*” diye. Tabi ki onlara böyle hitap ederken onun neyi kastettiğini onlar da gayet iyi biliyorlardı.

Hatta **Ömer Nasuhi Efendi**'yle nasıl konuştuklarını bilirim, “*Ömer Efendi evladım, Ömer Efendi evladım*” deyişini çok iyi hatırlıyorum. Çünkü onun “*Heyeti telifiye*”de reis olduğu dönemde **Ömer Nasuhi Efendi** kalem-i mahsusı yani başkâti-bi olarak çalışıyorlardı.

Ali Haydar Efendi hocamızın riyasetindeki heyet, **Mecelle-i Ahkâm-ı Adliye**'yi tekmil ve tanzim üzerine çalışıyordu. Çok esef ederdi ki, bu tabirler ona aittir, “*O nukûlâtımızı ne ettiler, nerede zayi ettiler? O zaman çok şeyler ortaya koymuştuk, ne oldu o birikim?*” derdi.

Ali Haydar Efendi Hazretleri

Üç Baş Medresesi

İhsan Şenocak Hoca Efendi: Ali Haydar Efendi'den okuduğunuz yıllar onun ahir ömrüne tekabül etmekte idi, yaşlılıktan dolayı ders verirken zorluk çeker miydi?

• Emin Saraç Hoca Efendi:

Ali Haydar Efendi hocamız sesi, sözü, neşesi yerinde bir insandı. Dersi tane tane anlatırdı, yüksek sesle konuşurdu, hatta biz herhalde kulakları duymuyor da onun için böyle yüksek sesle konuşuyor derdik.

Biz yazları birkaç ay memlekete giderdik. Mesela Ramazan'dan sonra gider kurbandan sonra geri gelirdik. Bir defasında biraz gecikmiştim, bana “*Niçin böyle haylazlık yapıyorsun?!* Talebe böyle haylazlık yapar mı?!” diye biraz kızmış ve tembihte bulunmuştu.

Bir defasında -hangi seneydi bilmiyorum-, memleketten döndükten sonra yine derse gittim, “*Hocam derse başlayacak mıyız?*” diye sordum, ellerini şöyle yana açarak, “*Halimi görüyorsun ya, artık çok yaşlandım, nefesim yetmiyor, bu sene ders okuyamayacağız.*” dedi, ben de boynumu kırdım, cevap vermedim, döndüm.

Ertesi gün, -bugünkü gibi hatırlarım- Üç Baş Medresesi'nde minarenin dibindeki birinci kapıdır bizim odamız, hocamızın hanımı annemiz sabahın saat sekizinde kapıyı çaldı ve: “Efendi baban seni çağırıyor” dedi. “Ne zaman geleyim” deyince “Her zaman geldiğiniz gibi öğlen namazında gelirsiniz.” dedi.

Gittim. Hocamız “Dün akşamdan beri uyuyamadım” dedi. Ellerini dizlerine vurarak “Uyuyamadım” diyordu. “Ben nasıl tâlib-i ilim olan bir kimseyi geri çevirdim, bu nefes bu bedende var iken nasıl tâlib-i ilmi reddettim.” diye esef ediyor ve “Men suile an ilmin ya‘lemühü feketemehu ...” (Her kim ki, kendisine bildiği bir mesele sorulur da cevap vermekten istinkâf ederse, Allah Teâla ona kıyamet günü ateşten bir gem vurur.) hadisini okuyor, üzüntüsünü izhar ediyordu.

“Hadi derse başlayacağız ve bu nefes bu bedende varken derse devam edeceğiz, ne kadar nefesimiz varsa bu yolda sarf edilecektir.” buyurdu.

Eşhedü billah böyle (Allah şahittir)

Tek kişiye ders okuturken elli kişiye, yüz kişiye ders okutur gibi dikkat ve itina gösterirdi. Bu da bize bir misaldir. Biz bu fani hayata bir daha gelecek değiliz, ilim yolunda olan kimseler daima bildiklerini sarf etmekle mükelleftirler, yoksa Allah'tan çok büyük itap alırlar.

Bizim en büyük vazifemiz ilmi neşretmektir, kâinâtın nizamı bu tedris meselesi üzerine bina edilmiştir. **Kitabullah'ın Sünnet-i Rasulullah'ın neşri bunları bilen, okuyan kimselerin bu hususta mesai sarf etmesiyle mümkündür.** Milletimizi ikaz etmek, onlara emanet-i ilahiye ulaştırmak zarureti vardır, bundan dolayı herkesin kendi vazifesini bilmesi, okutmaya çalışması lazımdır.

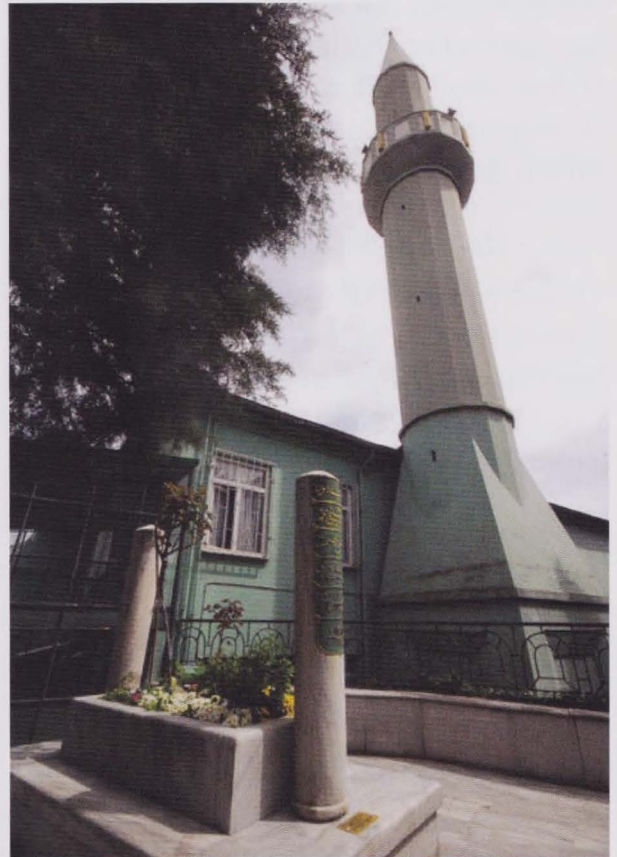
Şifa Dersleri

İhsan Şenocak Hoca Efendi: Bir dersinizde **Ali Haydar Efendi'nin Kadı İyaz'ın “Şifa-i Şerif”ini** ağlayarak okuttuğundan bahsetmişsiniz, şimdilerde ise bazı ilahiyatçılar Şifa üzerine reddiyeler kaleme almaktalar. Ulema nezdinde Şifa niçin yüksek bir değere sahipti ya da bugün Müslüman modernistler niçin onu tenkit etmektedirler?

• Emin Saraç Hoca Efendi:

Ben tenkit ettiklerini duydum, ama nasıl tenkit ettiklerini okumadım, bilmiyorum. Herkes bir şeyler söylüyor. Ancak şunu söyleyebilirim; *Buhari, Müslim ve Şifa, Kur'an-ı Kerim*'den sonra Müslümanların ellerinde en çok bulunan ve Hindistan'dan Mağrib'e kadar her yerde okunan bir kitaptır.

Mesela Mısır'da görmüştüm, *Cami-i Hüseyni'de Mısır Müftüsü Haseni Mahluf* gibi bir zat muayyen günlerde kürsüde Şifa'dan okurdu.

Fatih Çarşamba'daki İsmet Efendi Tekkesi

Medine-i Münevvere’de Babü’s-selam’da **Cafer Fakih Efendi**’nin babası da Şifa okuturdu. Yine Şifa-i Şerif İstanbulumuz’un her bir camiinde ders olarak okutulurdu. Fatih Camii Şerifinde **Hüsrev Efendi** muayyen günlerde bu dersi verirdi.

Bu kitap ulemanın elinden düşmemiştir. Bu eser, üzerine pek çok şerhler yazılmıştır. Ulema bu kitabı, **Rasulullah Efendimiz**’in muhabbetini Müminlerin kalbinde canlı tutmak için en büyük amil olarak görmüşlerdir. Üzerinde ittifak edilmiştir. Bizim bugünkü insanlarımız, **Ulema-yi İslam**’ın ittifak ettikleri hususları batıl üzerinde yapılan ittifaklara mı benzetiyorlar?! Bunu nasıl söylüyorlar. Hayret ediyorum.

İhsan Şenocak Hoca Efendi: İstanbul’da başka kimlerden ders okudunuz?

Mısır’a gitmeden evvel Silistrelili Süleyman Efendi’den bir hafta okuduk. Fakat onu takibata aldıklarından ders dağıtıldı. Sonra Gümülcineli Mustafa Efendi’den çok şeyler okuduk. Bu sırada Fatih Camii Şerifi baş imamı Ömer Efendi’den, Hüsrev Efendi’den dersler aldık. Bu zatlar en çok ders okuduğumuz hoca efendilerdir. Allah hepsinden de razı olsun.

İstanbul’da Halidilik

İhsan Şenocak Hoca Efendi: Sizin okuduğunuz yıllardan geçmişe doğru bakıldığında İstanbul’un sufi yapısı nasıldı? Osmanlı’nın son anları ve Cumhuriyet’in ilk yılları itibariyle Nakşi-Halidiliğin İstanbul’da ki meşhur 4 tekkesinin konumundan bahsedermisiniz?

• **Emin Saraç Hoca Efendi:**

İsmet Efendi Tekkesi

Dört tekke deyince şunu anlayalım: Bunlar Nakşilerin Halidiyye kolu için adeta yeniden canlanma ve tecdid safhasıdır. Bu dört taneden birincisi **Mustafa İsmet Yan-yavi** tekkesidir.

Bu zat Yanya kadısı iken hacca gider orada, Mekke-i Mükerrreme’de aslen Erzincanlı olan **Abdullah-i Mekki** ünvanıyla maruf olan zata intisap eder. **Abdullah-i Mekki, Mevlana Halid-i Bağdadi Hazretlerinin** Halifesidir. Kendisi, **Mustafa İsmet Efendi**’ye lazım gelen seyr-u sülükünü yaptırır ve kendilerine “*Kadılıkla değil, irşadla meşgul olacaksınız*” diyerek onu İstanbul’a sevk eder. İstanbul’a ilk ayağını basan Halidi odur.

İsmet Efendi Tekkesi’nin devamı İsmail Ağa Cemaati’dir. **Mahmud Efendi**’nin âli himmeti ve hizmetleriyle devam etmektedir. Hele şu camilerin mihrabına imam yetiştirme babındaki hizmetleri çok takdire ve teb-cile şayan bir manzara arz etmektedir. Kadınların tesettüründeki dikkatleri, sünnet-i seniyyeye temessükteki dikkatleri, cidden memleketimiz için manevi bir destektir, Allah saylerini meşkur etsin derim.

Kaşgârî Tekkesi

Halidilerin ikinci kolu Eyüp’te ki Kaşgari tekkesidir. Tekkenin **postnişini Abdülhakim Arvasi** hazretleri idi. Tekkeler seddedildiği (kapatıldığı) zaman orada o vardı. Bu zat da ulema arasında şanı çok yaygın bir vaziyette idi.

Hocalarımız kendisinin Bayezid Camii’ndeki tefsir derslerinde gösterdiği *kudret-i ilmiyeyi medh-u sena* etmekle bitiremezlerdi. Zaten medariste (medreselerde) ve mütehasşisin medresesinde tasavvuf hocalığı yapmıştı.

Abdülhakim Arvasi’nin tefsir dersleri ile alakalı elimde bir yazı var. Bu yazı hoca efendinin hizmet için neler yaptığını, nasıl gayret gösterdiğini görmek ve ibret almak açısından çok önemlidir.

Yazıda şunlar yazılı: “*Hicretimizin meb-dei (başlangıcı) olan bin üç yüz sene-i hicriyyesinin şehr-i recebi ibtidasından itibaren dördüncü recep yani 1337 senesi*

Eyüp Kaşgârî Tekkesi

recebinde Bayezid Camii'nde tefsire Fati-hahan olduk. Sırf bu derse mahsus olarak vaz' olunan kürsüde 1348 ve 1349 sene-leri Ramazan ayları ile, -bir iki ders müs-tesna olmak üzere- her hafta Pazar, Salı ve Perşembe günleri bilâ fâsıla (aralık-sız) devam ederek işte biinayetillahi teala (Allah Teala'nın yardımıyla) 1356 sene-i hicriyyesinde ki cem'an (toplam) yekün yir-mi senenin ikmaline karib bir zamanda ha-time-i han vennas olduk.

Sûre-i Bakara'nın nihayetine kadar Ebussuud Efendi Tefsiri'nden, onu mütea-kib Sûre-i Kehf'in ibtidasına kadar ibaresi selis ve leziz olan Nimetullah tefsirinden, ondan sonrasını da tefâsirin en makbul ve müşkili olan Beyzavi tefsirinden okutulmuş ve hitama erilmiştir ki, bu suretle tefsirin kıraati pek az kimselere nasib ve müyesser olmuştur.

Bu müddet zarfında devam eden zevat sı-cak ve soğuk demeyerek bir kısmı hemen yüzde doksanına bir kısmı da nısfına (ya-rısına) bir kısmı da sülüsüne (üçte birine) devam etmişlerdir.

Bu müddet zarfında bundan başka ola-rak Fatih Camii şerifinde birkaç sene Ni-metullah, Ebussuud ve Tâcü't-Tefasir olan Huseyn-i Kaşîfi'nin tefsirlerinden ve yine Sinan Paşa Camii Şerifi'nde birkaç sene

Şir'atü'l-İslam, Şifâ-i Şerif ve Hulâsatü'l-Vefa fi ahbari da-ri'l-Mustafa ve Üsküdar'da Yeni Cami'de birkaç sene ba'de'z-zuhr (öğleden sonra) muhtelif tefsirler, Eyüp Camii kebirinde her Cuma ba'de'z-zuhr ve Ağa Camii'nde her Cuma ba'de'l-asr (ikiden son-ra), Arab Camii şerifinde bir-kaç ay, Yer Altı Camii şerifinde bir iki ay, Kasımpaşa Camii şerifinde bir iki sene, Kadıköy ve Bakırköy camilerinde bir-kaç sene muhtelif tefsirlere de-
vam edilmiştir.”

Bu yazı, Eyüp Sultan civarında ki Kaş-gari Tekkesi son Postnişini olan **es-Seyyid Abdülhakim Arvasi Hazretlerinin** İstan-bul Cevamii (camilerindeki) şerifesindeki hadematı mergube (saygıdeğer hizmetleri) ve meşkuresinin vesikasıdır. Hemşiresinin mahdumu mükerrerem **Ahmed Tefvik Bey Efendi** bendelerine hediye etmiştir (*Rahimehullâh*). Allah cümlesini garik-i rahmet eylesin.

Bu yazıdan ibret alınacak husus şudur ki, bir hoca efendi başladığı bir hizmete nasıl kendisini veriyor ve bu kadar cami-leri ihya etmek gibi çok büyük bir vazifeyi ifa edebiliyor, bizim eski hocalarımız vazifelerini işte böyle yapıyor ve camilerimiz böyle onlarla mamur oluyordu.

Heyhat nerede şimdi.... Maalesef şim-dikiler kısa mevzularda şuradan buradan birkaç kelimeyi alıp da kürsüde söylemeyi marifet sanıyorlar. Elleri kitap tutup da ca-milerde ders okutulursa milletimizin seviyesi o zaman yükselir.

Milletimizin ilmi seviyesi çok düştü. Hele bugünkü Türkçe ki maalesef, ne edebiyat kaldı ne ilmi bir üslup; o kelimelerle dini meseleler konuşulamaz.

Yeterli olmazlar.

Manastırlı İsmail Hakkı Efendi'nin Ayasofya Camii şerifinin kürsüsünde ilka ettiği vaazlarını **Eşref Edip** neşretmiştir ki, o vaazlara bir bakalım da görelim güzel bir vaaz nasıl yapılır. “**Ol evvelü Allah ol Ahiru Allah**” diye başlar zaman zaman veciz güzel beyitleri de tuluatından (*aklına geldiği şekilde, hazırlanmadan*) söylerdi.

Yine **Abdurrahman Şeref Güzelyazıcı**'nın hutbe kitabını alın da bir bakın. Mübarek her hutbe için o konuya uygun bir “hamdele” ve “salvele” okurdu şimdi ise bütün hutbeler aynı hamdele ile başlıyor, bu bile bizim ne derece iflas ettiğimizin göstergesidir.

Şu uydurma kelimelerle bu yüksek mevzular nasıl anlatılabilir?! Hal böyle olunca milletin de seviyesi düştükçe düşüyor. Zaten gazete lisanıyla vaaz da olmaz.

Oranın kendisine has *kelimat-ı mergu-besi/kelimat-ı kayyimesi* vardır, kıymetli, edebi, zarif ifadeleri vardır, bunlara dikkat edilmesi lazım. Perişan hali gördükçe insanın yüreği sızlıyor.

Bahsettiğim ilmi güzellikler benimde şahit olduğum hususlardandır, bunlar camilerimizde oluyordu, bunları elli sene öncesine kadar görüyorduk.

İhsan Şenocak Hoca Efendi: Efendim siz **Abdülhakim Arvasi** hazretlerine yetiştiniz mi?

Emin Saraç Hoca Efendi:

Ben **Abdülhakim Efendi**'nin kendisini görmedim ama mahdum-u mükerremleri merhum Mekki Efendi'ye yetiştim. Kendileri çok faziletli, çok haluk, çok kıymetli bir zat-ı mükerrem idi. Fatih Camii şerifinde “*Kâzî tefsiri*”ni okutan zevattandır. Son dersiâmlardan olan muhterem bir zattır. Kudret-i ilmiyesi babasından da aldığı ders ve tahsilden dolayı kuvvetli idi.

*Kaşgârî Tekkesi postnişini
Abdülhakim Arvâsî Hazretleri*

Nitekim kayınpederimin vefatından sonra taziyede bulunmak üzere *-kendisi Kadıköy Müftüsü iken-* bize uzunca bir mektup yazmıştı ki Arabiyyül-İbare (Arapça) olan bu mektup da kendisinin kudret-i ilmiyesini gösteriyordu.

Ben onun torunu yaşında olmama rağmen bana o kadar iltifat ve ihtiram gösterirdi ki, bilmiyorum artık kayınpederimden dolayı mı, **Ali Haydar Efendi Hocamız**'dan dolayı mı, veyahut da Mısır'da tahsil gördüğümüzden dolayı mı? O, tevazu misali, zarafet timsali bir zat-ı muhterem ve mükerrem idi.

Arvasi ailesinden bir de **Seyyid Şefik Efendi** vardır ki, *İstanbul'da Sultan Ahmed Camii* şerifinde son hayatını imamlık yaparak bitirmiştir, o zatı da çokça ziyaret ederdik, Eyüp'te otururdu o da meşayihden, muhterem, mübarek, fazilet timsali bir kimseydi. Evet bu zevat işte o devrin muhterem, mübarek insanlarındandır.

Kaşgari Tekkesi, tekkelerin kapatılmasıyla birlikte son bulmuştur.

Devam edecek inşâallâh.

Ölmez mi?

Pençe kuvvetine aldanıp kanma!
Hayvanlar kralı aslan ölmez mi?
Gençlerin eceli uzaktır sanma!
Çiçeği burnunda civan ölmez mi?

Sayıli nefesler, olmasın beder,
Ancak salih amel, mahşere gider,
Katrı yatı olsa, ne fayda eder?
Villalarda hava atan ölmez mi?

Bir gün gelir ölüim evleri yıkar,
Bu gâfletin sonu mezara çıkar,
Malı mülkü varsa, pazara çıkar,
Dünyayı elinde tutan ölmez mi?

Din bilmezse, işkembeden atılır,
Halk bölünür, birbirine katılır,
Ecel düşünülmez rahat yatılır,
Kuş tüyü yatakta yatan ölmez mi?

Düzen bozulursa kalmaz adalet!
Beklenmez soysuzdan asla asalet!
İslam bilinmezse bitmez rezalet
Dinini parayla satan ölmez mi?

İçkiler içilir, oynanır kumar,
Birçok halt işlenir çatlama damar,
Hoca tevbe et, yemeden şamar!
Günahtan günaha batan ölmez mi?

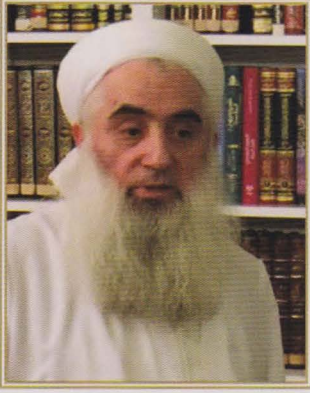
Ölürüz bir gün

Gelmişiz dünyaya, elde olmadan,
Elde olmadan da, gideriz bir gün.
Kimi elli, kimi otuz dolmadan,
Ecel gelir gelmez, ölürüz bir gün.

Dünya bir tarladır, eken biçecek,
Herkes bu diyardan, bir gün göçecek,
Ecel şerbetini, er geç içecek,
Ne ekmişsek onu biçeriz bir gün.

Boşa gün geçirme, nerede deden?
Hakikati öğren, henüz ölmeden!
Hakkı inkâr eden, ağlar gülmeden,
Haramı helâli biliriz bir gün.

Hepsini sorarlar, günü gelince,
Adım atmış mısın, yerli yerince,
Amel defterinde inceden ince,
Tutulan hesabı, görürüz bir gün.

HÜSEYİN AVNİ KANSIZOĞLU

YENİ ŞAFAK GAZETESİ DE HAYRETTİN KARAMAN'IN "ÖLÜLER, DİRİLERİ İŞİTMEZLER" GÖRÜŞÜ ÜZERE MİDİR? -3-

Not: Bu yazının ikinci bölümü bir önceki ay yayınlanmıştı.

Besmele, hamd ve salat-u selamdan sonra..

Hayrettin Karaman

Diyor ki:

Kabre konan cesedin burada dirildiğini, hesaba çekildiğini, ya cennete veya cehenneme bir pencere açıldığını ve benzeri sözleri söylerseniz, ışık ve alıcı konarak gözlem yapıldığı için size gülerler ve dine kötülük etmiş olursunuz.

Diyoruz ki:

Bir: Hayrettin Bey amca, işte burada dilinin altındaki baklayı, çekinmeden ve emin bir şekilde dışarı çıkarıyor. Bizce kendini iyice fâş edip asıl yüzünü bu defa maskesiz olarak gösteriyor. İhtimal ki, artık yaptığı bu işi için şartların son derece elverişli hale geldiğini düşünüyor. Öncü müfrezelerin, işi iyice olgunlaştırdığı kanaatine sahip hale gelmiş olmalı ki, birkaç çok büyük ve tehlikeli iddiaları ileri sürüyor:

(1) Kabre konan ölü orada diriltilmez. (2) Bedene kabir suali yoktur. (3) Kabirde cennete veya cehenneme pencere açılmaz. (4) Kabirde azap ve nimetlenme yoktur. (5) Bunlara inanmak gülünecek şeylerdendir. (6) Bütün bunlar, fenerlerle ve cihazlarla müşahade ve ispat edilemeyeceği için yoktur.

Hayrettin Bey amcanın, **ölenin ruhu berzah denilen bir yere gidiyor** demesi, neyi ifade ediyor? Ruhun bedeniyle veya dağılan parçalarıyla artık hiçbir alakasının kalmadığını mı? Bu hususlardaki **Buhari, Müslim** ve diğer muteber muhaddisler tarafından yapılan sahih ve sabit rivayetlerin hiçbir kıymet-i ilmiyesinin olmadığını mı, uydurma ve yalan olduklarını söylemeyi ve açıklamayı mı murat ediyor?

İman edenlerin akıllarında ve gönüllerinde böyle bir te reddüt uyandırmayı mı kast ediyor?

Hayrettin Karaman, Yeni Şafak'ta 20 Eylül 2018 tarihinde yayınlanan yazısında şöyle diyor:

“...Kabre konan cesedin burada dirildiğini, hesaba çekildiğini, ya cennete veya cehenneme bir pencere açıldığını ve benzeri sözleri söylerseniz, ışık ve alıcı konarak gözlem yapıldığı için size gülerler ve dine kötülük etmiş olursunuz...”

Ölenin cesedinin **yakılıp bir nehre veya denize atılması, arsa kaybına sebep olmaması bakımından daha elverişlidir** mi demek istiyor? Sahih rivayetlerle gelen **mezarlara/kabirlere selam verilmesinin** manasız, buna dair rivayetlerin de uydurma olduğunu mu anlatmaya çalışıyor? Doğrusu bu, iman sahibi için hayli düşündürücü ve ibretlik bir tavır...

İki: Oysa **berzah**, dünya ile kulların tekrar diriltip hayata gönderileceği ahiret günü arasındaki **zaman ve mekan perdesi**. Dünyaya dönmesine de ahirete varmasına da mani bir **perde**. Aradaki yer ve zaman. **Kabir** de ölenin cesedinin gömülü olduğu veya bulunduğu yer. Berzahın bir kısmı. Mezar yahut onu yiyen yırtıcı hayvanın veya yamyamın karnı, kursağı, bağırsağı ve hücresi haline geldiği bedeni yahut da yakılarak küllerinin saçıldığı kuyu, nehir, deniz, tarla ve sahra gibi yerler. Her neresi olursa olsun, dünya hayatından sonra ve kıyamet günü diriltilmesinden evvel bulunduğu yerin, **berzahın** bedenini veya parçalarının bulunduğu **mekân**.

Evet, kişinin ruhunun öldükten sonra nereye gideceğine dair ulemanın farklı görüşleri vardır. Tarafların her birinin de naslardan kendine mesnet edindiği nice güçlü delilleri mevcuttur. Lakin ince baktığı zaman bunların hepsinin de doğru olduğu ve aralarında herhangi bir tezat ve tenakuzun bulunmadığı görülecektir.

Zira bunların tamamı, aynı zaman içinde olmayabilir. Bu ihtimale rağmen, zamanlarının aynı olduğu katî ve münakaşa kaldırmaz bir delil ile ispat edilmediği müddetçe tenakuz iddiasında bulunulamaz. Buna göre her biri ayrı zamanlarda ve şartlarda tahakkuk eder. Bazen, gömüldüğü kabrinde, kimi zaman da -kim olduğuna göre- cennet veya cehennem gibi bir başka yerde.

Ama her hal u kârda -dünyada olduğu vasfı ve miktarınca değilse bile- bedeniyle yahut cüzleriyle bir çeşit ve miktar irtibat halinde olarak.

Allah, o bedende yahut cüzlerinin bir kısmında bir nevi hayat yaratacak. Azabı veya nimetlenmeyi işte o hayatla hissedecek. Böylece -uykuda olduğu gibi- hem ruhu hem de bedeni ile azap görecektir veya nimetlenecek. Bir kimsenin rüyasında, mesela bin kilometre uzaktaki birinden işkence gördüğü için bedeninin kan ter içinde kalması veya çok uzaklardaki bir kadınla beraber olması sebebiyle zevkinden ihtilam olması gibi.

Nitekim Rabbimiz buyurdu:

﴿اللَّهُ يَتَوَفَّى الْأَنْفُسَ حِينَ مَوْتِهَا وَالَّتِي لَمْ تَمُتْ فِي مَنَامِهَا فَيُمْسِكُ الَّتِي قَضَىٰ عَلَيْهَا الْمَوْتَ وَيُرْسِلُ الْأُخْرَىٰ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى﴾

“Allah (bedenden) nefisleri/ruhları ölmesi anında alır; ölmeyenleri de uykusunda (alır.) Üzerinde ölüme hükmettiklerini tutar, diğerlerini de tayin edilmiş bir müddete kadar, salar.”¹

Buna göre Allah ruhları uykudayken alıyor. Nereden? Bedeninden, cesedinden. Ama bu haldeyken beden ölmüyor. Bedenden çekilip alınan ruhun, onunla bir nevi irtibatı hala sürüyor. Ama uyanık kimsede olduğu kadar güçlü ve öleceği gibi zayıf da değil. Bu ayrılık sebebiyle ölenin cesedi çürüyorsa da uyanığın bedeni çürümüyor. Kabirde de aynen öyledir. Ruhla bedeninin zerrelereyle belli bir bağı vardır. Ama dünyadaki mahiyette ve miktarda değil.

Üç: Sizin anlayacağınız Hayrettin Bey amca, mayın eşeklerinin kendinden önce mayınları patlatarak temizlediği sınırdan

emin adımlarla öte tarafa geçiyor. Oradan yok pahasına belki de bedava bir şeyler alıyor ve dönüp buralarda satıyor. Kendince ustaca kârlı bir kaçakçılık yapıyor.

Dört: Hayrettin Bey amcanın bu yolla yani eline alacağı mesela Amerikan yahut Alman marka bir fener ve ses kayıt cihazı ile yapacağı tespiti dayanan bir inkâr için kabre kadar inmesine hiç mi hiç lüzum yok. Dünyada olup biten ama ne onun, ne de bir başkasının, ne çıplak gözle, ne mercek, ne dürbünle, ne teleskopla ve ne de bir başka cihazla yahut her hangi bir güçlü ışıkla göremeyeceği nice Kuran haberlerinin bildirdiği vakıalar var. Peki, Hayrettin Bey amca, ayetlerin bildirdiği bu haberlere ne diyecek? Saplandığı bu mantık ve usulüyle onları da mı inkâr edecek?

Öyle ki: Mevla Teâlâ buyurdu:

﴿ وَإِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ * كِرَامًا كَاتِبِينَ * يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ ﴾

“Şüphesiz ki üzerinizde elbette hafızlar vardır. Kerimler, yazıcılar. Yapmakta olduklarınızı bilmektedirler.”²

Mevla Teâlâ yine buyurdu:

﴿ إِذْ يَتَلَقَّى الْمُتَلَقِيَانِ عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ قَعِيدٌ * مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ ﴾

“O vakit ki (insanın amellerini yazması emredilen) iki(melek)den biri, sağ, diğeri de sol tarafta oturarak amelleri yazarlar. İnsan, ağzından hangi sözü çıkarsa, mutlaka onun yanında gözetici ve yazmaya hazır iki (melek) bulunur.”³

Mevla Teâlâ yine buyurdu:

﴿ لَهُ مُعَقَّبَاتٌ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ يَحْفَظُونَهُ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ ﴾

“Onun (kul) için vazifelendirilmiş, onu, önünden ve ardından takip edici bir takımları (melek) vardır ki, Allah’ın izni (emri) ile onu muhafaza ederler.”⁴

Mevla Teâlâ yine buyurdu:

﴿ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّا لَا نَسْمَعُ سِرَّهُمْ وَنَجْوَاهُمْ بَلَى وَرُسُلْنَا لَدَيْهِمْ يَكْتُبُونَ ﴾

“Yoksa sırlarını ve gizli konuştuklarını işitmiyor muyuz zannediyorlar?! Evet, işitiyoruz. Elçi(melek)lerimiz de onların yanlarında, (amellerini) yazmaktadırlar.”⁵

Mevla Teâlâ yine buyurdu:

﴿ إِنَّا كُنَّا نَسْتَنسِخُ مَا كُتِبْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴾

“Şüphesiz ki biz, yapmakta olduklarınızı yazıyorduk.”⁶

﴿ قُلْ يَتَوَفَّاكُم مَلَكُ الْمَوْتِ الَّذِي وُكِّلَ بِكُمْ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ ﴾

“De ki, ruhlarınızı almaya memur kılınan ölüm meleği hepinizin ruhlarını alacaktır.”⁷

﴿ إِنَّ رُسُلَنَا يَكْتُبُونَ مَا تَمْكُرُونَ ﴾

“Şüphesiz ki resullerimiz (melekler), yapmakta olduğunuz hile ve tuzakları yazmaktadırlar.”⁸

﴿ إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنفُسِهِمْ ﴾

“O kimseler ki, melekler onların canlarını, kendilerine zulmeder haldeyken alırlar.”⁹

﴿ فَكَيْفَ إِذَا تَوَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ وَأَذْبَارَهُمْ ﴾

“Melekler, yüzlerine ve artlarına vurarak canlarını alacakları zaman, ya nasıl olacak?!”¹⁰

﴿ الَّذِينَ تَتَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ طَيِّبِينَ ﴾

“Meleklerin, canlarını pak kimseler olarak alacak olduğu kullar.”¹¹

﴿ قُلْ يَتَوَفَّاكُم مَّلَكُ الْمَوْتِ ﴾

“De ki, canlarınızı ölüm meleği alacak.”¹²

﴿ وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ يَتَوَفَّى الَّذِينَ كَفَرُوا الْمَلَائِكَةُ يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ وَأَدْبَارَهُمْ ﴾

“Meleklerin, kâfirlerin canlarını, yüzlerine ve arkalarına vura vura almakta olduğu anı bir görseydin!”¹³

Mevla Teâlâ şeytan hakkında da şöyle bir haber veriyor:

﴿ إِنَّهُ يَرَاكُمْ هُوَ وَقَبِيلُهُ مِنْ حَيْثُ لَا تَرَوْنَهُمْ ﴾

“Şüphesiz ki, o (şeytan) ve askerleri, sizi (insanları), sizin onları göremeyeceğiniz yerden görmektedir.”¹⁴

Demek ki, Hayrettin Bey amca, bu Nebi ve İlâhî gaybî hakikatleri, o feneri ve cihazıyla asla göremeyeceği için inkâr edecek, öyle mi?! Sahi, o ecnebi mamulü cihazları ve fenerleriyle, görüp işiterek ispat edemediği için bütün bunları da mı inkâr edecek? Ya selâm!..

Beş: Belli ki, o, bu kabir suali, kabir azabı ve nimetlenmesi inançlarının birilerinin şahsi görüşü olduğu ve dine sokuşturulduğu vehmini uyandırmak istiyor. Oysa bunlar, sahih Sünnet ile gelen sabit haber ve akidelerdir.

Hayrettin Bey amca, mertçe açık açık ifade etmiyorsa da bu sözleriyle **Buhari**, **Müslim** ve diğer hadis âlimlerinin kabir hallerine ve orada olan bitenlere dair yaptıkları bu rivayetlerin birçoğunun uydurma olduğunu iddia ediyor. Bunu, aklına uymayan ve aklının almadığı bir şey olması sebebiyle de muhal gördüğü için yapıyor. Müminlerin bunlara iman etmelerine gülüyor. Olsun, kıyamet gününde de Müminler, birçoklarına güleceklerdir.

Altı: Buna göre, yazısına **ölüler dirileri duymaz** şeklinde attığı başlık, davasından çok daha geniş durmaktadır. Yazısından anlaşıldığına göre, asıl inancı, kabirdekilerin asla konuşamayacakları ve sadece dirilerin değil -melekler de dahil- hiçbir kimsenin sözünü işitemeyecek olmalarıdır.

Zahir ki, ölmek, -müşriklerde ve diğer imasızlarda olduğu gibi- ona göre de mutlak bir yok oluş. Hatta anlaşılıyor ki, onun bu itiraz ve inkârlarının asıl Muhatabı, hakikatte hiçbir kimse değil, güldüğü ve başkalarını güldürmeye gayret ettiği, başkaları değil sadece bunları Müminlere ilk defa haber veren ve söyleyen Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellemdir.

Yedi: Hayrettin Bey amcanın bu bakış zaviyesiyle Kuran'ın birçok ayetini de inkâr etmesi, **lüzum-i beyyin** ile **lazım** gelecektir. Ki, bu ayetlerin bir takımını yukarıya aldık. Karaman'ın aklının, bu kadarını bile alamayacak miktarda az olduğu söylenecek olursa, onun buna darılacağı açıktır. Hatta bizce de bu çok uzak bir ihtimaldir

Şayet **hayır aklı bunları ve hatta daha girift meseleleri anlayacak nispette üstündür**, denilecek olursa, bunu nasıl okuyacak ve anlatacağız? Aslında, **geliştirmeye çalıştığı bu mantıkla Kuran'ı reddetme ve reddettirme gayreti içindedir** mi denilecek? İşlerin kanaatine göre hedefine tamamen varacağı şartlarda ne der bilemem ama, şu anda bunu büyük ihtimalle kabul etmeyecektir.

Nitekim birçok ayette de ifade edildiği üzere dünyada meleklerce gerçekleşen konuşmalar, Nebi sallallahu aleyhi ve selleme vahiy/haber getirmeleri ve işler de Karaman'ın şu ışığı ve cihazlarıyla asla görülemez ve tespit edilemez. Bu, sağlam aklın tereddütsüz kabul edeceği bedihi ve çıplak bir hakikattir.

Sekiz: Ayrıca Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellemden, kabir halleri, suali, azabı ve nimetlerine dair gelen sahih ve sabit rivayetler çoktur.. Hatta bunları derleyen müstakil kitaplar bile telif edilmiştir.

İmam Kurtûbî'nin et-Tezkiresi (içinde âhiret halleri var), Ğezâlî'nin ed-Dürretü'l-Fahiresi, İbn Receb el-Hanbelî'nin, Ehvâlü'l-Kubûr'u, Süyûtî'nin Şerhu's-Sudûr'u bunlardan sadece birkaç tanesidir. Hadis kitaplarının hususi bahisleri, akaid kitaplarının hepsi bunlarla doludur. Muâsır biri, bu mevzuu, Şinkîti'in Advâu'l-Beyan'ından ayıklayıp başlı başına hakikaten nefis bir risale haline getirmiştir. Sabit sünnetle gelen tevessül ve benzeri başka bazı hususları inkâr edebilmek için mevtanın işitmesini bilir bilmez inkâr etmeye ihtiyaç duyup eser verenler de yok değil, çoktur. Âlûsîzade de bunlardan biridir. Nitekim o da bu husustaki işitmeyi inkâr eden bir risale kaleme almıştır.

Dokuz: Bu mevzudaki Sünnet rivayetleri çoktur; birkaç tanesi ile iktifa edeceğiz.

Öyle ki: **İmam Ahmed b. Hanbel, Buhari** ve başkaları, Enes radiyallahu anhudan, Resulüllah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimizin şöyle buyurduğunu rivayet ettiler:

﴿ إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا وُضِعَ فِي قَبْرِهِ وَتَوَلَّى عَنْهُ أَصْحَابُهُ وَإِنَّهُ لَيَسْمَعُ قَرْعَ نَعَالِهِمْ أَتَاهُ مَلَكَانِ فَيَقْعِدَانِهِ فَيَقُولَانِ مَا كُنْتَ تَقُولُ فِي هَذَا الرَّجُلِ لِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَمَّا الْمُؤْمِنُ فَيَقُولُ أَشْهَدُ أَنَّهُ عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ فَيَقَالُ لَهُ انْظُرْ إِلَى مَقْعَدِكَ مِنَ النَّارِ قَدْ أَبْدَلَكَ اللَّهُ بِهِ مَقْعَدًا مِنَ الْجَنَّةِ فَيَرَاهُمَا جَمِيعًا قَالَ قَتَادَةُ وَذَكَرَ لَنَا أَنَّهُ يُنْسَخُ لَهُ فِي قَبْرِهِ ثُمَّ رَجَعَ إِلَى حَدِيثِ

أَنْسِ قَالَ وَأَمَّا الْمُنَافِقُ وَالْكَافِرُ فَيَقَالُ لَهُ مَا كُنْتَ تَقُولُ فِي هَذَا الرَّجُلِ فَيَقُولُ لَا أَدْرِي كُنْتُ أَقُولُ مَا يَقُولُ النَّاسُ فَيَقَالُ لَا دَرَيْتَ وَلَا تَلَيْتَ وَيُضْرَبُ بِمَطَارِقَ مِنْ حَدِيدٍ ضَرْبَةً فَيَصِيحُ صَيْحَةً يَسْمَعُهَا مَنْ يَلِيهِ غَيْرُ الثَّقَلَيْنِ ﴿

“Kul kabrine konulduğu ve arkadaşları onu bırakıp da dönüp gittikleri vakit, o kesinlikle onların çarıklarının (ayak-kabıllarının) sesini işitir. Ona iki melek gelir ve onu oturturlar. Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem için ‘**Bu adam hakkında (dünyadayken) ne derdin?**’ derler. Mümin ise, ‘**Şahidlik ederim ki, O, Allah’ın kulu ve resulüdür**’ der. Ona, ‘**Cehennemdeki (Kâfir olarak ölseydin gideceğin yer olan) oturacak yerine bak, Allah, onun yerine sana cennetten bir oturacak yer verdi**’ denir; her ikisini de beraberce görür.

Katade dedi ki: Bize anlatıldığına göre ona kabri genişletilir.

(Râvi) sonra, Enes hadisine döndü. Enes dedi ki: Münafık ve kâfire gelince. Ona da ‘**Bu adam hakkında ne dedin?**’ denilir. O da ‘**Bilmiyorum, insanlar ne diyor idiye, ben de onu derdim**’ der.. Bunun üzerine ona, ‘**Anlamadın da, okumadın da**’ denir. Ona demirden çekiçlerle öyle bir vurulur öyle bir bağırır ki, onu önündeki insan ve cinlerin dışındaki herkes (ve her şey) işitir..”¹⁵

Ebû Dâvûd et-Tayâlisi, Ebû Dâvûd, Abdullah b. Ahmed İbnu Hanbel ve başkaları, Bera b. Âzib radiyallahu anhu’dan şöyle dediğini rivayet ettiler:

خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي جِنَاةٍ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ فَاَنْتَهَيْنَا إِلَى الْقَبْرِ وَلَمَّا يُلْحَدُ فَجَلَسَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَجَلَسْنَا

حَوْلَهُ وَكَأَنَّ عَلَى رُءُوسِنَا الطَّيْرَ وَفِي يَدِهِ عُودٌ
يَنْكُتُ فِي الْأَرْضِ فَرَفَعَ رَأْسَهُ فَقَالَ اسْتَعِيدُوا
بِاللَّهِ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا ثُمَّ قَالَ
إِنَّ الْعَبْدَ الْمُؤْمِنَ إِذَا كَانَ فِي انْقِطَاعٍ مِنَ الدُّنْيَا
وَإِقْبَالٍ مِنَ الْآخِرَةِ نَزَلَ إِلَيْهِ مَلَائِكَةٌ مِنَ السَّمَاءِ
بِيضُ الْوُجُوهِ كَأَنَّ وُجُوهُهُمْ الشَّمْسُ مَعَهُمْ كَفَنٌ
مِنْ أَكْفَانِ الْجَنَّةِ وَحَنُوطٌ مِنْ حَنُوطِ الْجَنَّةِ حَتَّى
يَجْلِسُوا مِنْهُ مَدَّ الْبَصَرِ ثُمَّ يَجِيءُ مَلِكُ الْمَوْتِ
عَلَيْهِ السَّلَامُ حَتَّى يَجْلِسَ عِنْدَ رَأْسِهِ فَيَقُولُ
أَيُّهَا النَّفْسُ الطَّيِّبَةُ أَخْرَجِي إِلَى مَغْفِرَةٍ مِنَ اللَّهِ
وَرِضْوَانٍ قَالَ فَتَخْرُجُ تَسِيلٌ كَمَا تَسِيلُ الْقَطْرَةُ
مِنْ فِي السَّقَاءِ فَيَأْخُذُهَا فَإِذَا أَخَذَهَا لَمْ يَدْعُوهَا
فِي يَدِهِ طَرْفَةً عَيْنٍ حَتَّى يَأْخُذُوهَا فَيَجْعَلُوهَا
فِي ذَلِكَ الْكَفَنِ وَفِي ذَلِكَ الْحَنُوطِ وَيَخْرُجُ
مِنْهَا كَأَطِيبِ نَفْحَةٍ مِنْكَ وَجِدْتَ عَلَى وَجْهِ
الْأَرْضِ قَالَ فَيَضَعُونَ بِهَا فَلَا يَمُرُّونَ بِهَا
عَلَى مَلَأٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ إِلَّا قَالُوا مَا هَذَا الرُّوحُ
الطَّيِّبُ فَيَقُولُونَ فَلَانُ بْنُ فَلَانٍ بِأَحْسَنِ أَسْمَائِهِ
الَّتِي كَانُوا يُسَمُّونَهُ بِهَا فِي الدُّنْيَا حَتَّى يَنْتَهُوا
بِهَا إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا فَيَسْتَفْتِحُونَ لَهُ فَيُفْتَحُ
لَهُمْ فَيَشِيعُهُ مِنْ كُلِّ سَمَاءٍ مُقَرَّبُوهَا إِلَى السَّمَاءِ
الَّتِي تَلِيهَا حَتَّى يَنْتَهَى بِهِ إِلَى السَّمَاءِ السَّابِعَةِ
فَيَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ اكْتُبُوا كِتَابَ عَبْدِي فِي
عِلِّيْنَ وَأَعِيدُوهُ إِلَى الْأَرْضِ فَإِنِّي مِنْهَا خَلَقْتُهُمْ
وَفِيهَا أَعِيدُهُمْ وَمِنْهَا أَخْرَجْتُهُمْ تَارَةً أُخْرَى قَالَ
فَتَعَادُ رُوحُهُ فِي جَسَدِهِ فَيَأْتِيهِ مَلَكَانِ فَيَجْلِسَانِهِ
فَيَقُولَانِ لَهُ مَنْ رَبُّكَ فَيَقُولُ رَبِّي اللَّهُ فَيَقُولَانِ
لَهُ مَا دِينُكَ فَيَقُولُ دِينِي الْإِسْلَامُ فَيَقُولَانِ لَهُ
مَا هَذَا الرَّجُلُ الَّذِي بُعِثَ فِيكُمْ فَيَقُولُ هُوَ
رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَيَقُولَانِ لَهُ
وَمَا عِلْمُكَ فَيَقُولُ قَرَأْتُ كِتَابَ اللَّهِ فَأَمَنْتُ بِهِ

وَصَدَّقْتُ فَيُنَادِي مُنَادٍ فِي السَّمَاءِ أَنْ صَدَقَ
عَبْدِي فَأَفْرِشُوهُ مِنَ الْجَنَّةِ وَالْبَسُوهُ مِنَ الْجَنَّةِ
وَافْتَحُوا لَهُ بَابًا إِلَى الْجَنَّةِ قَالَ فَيَأْتِيهِ مِنْ رُوحِهَا
وَطِيبِهَا وَيُنْفَسِحُ لَهُ فِي قَبْرِهِ مَدَّ بَصَرِهِ

“Nebi sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber, Ensar’dan bir adamın cenazesinde çıktık, kabre vardık. Henüz kabirdeki lahdine konulmamıştı. Resulullah sallallahu aleyhi ve sellem hemen oturdu, biz de etrafında oturduk. Sanki başlarımız üzerinde kuşlar vardı (kımıldamıyor, hareketlessiz duruyorduk.) Elinde bir çubuk vardı, yerde çizgiler çiziyordu. Derhal başını kaldırdı ve iki yahut üç kere ‘**Ka-bir azabından Allah’a sığınırım**’ dedi.

Sonra da şöyle buyurdu: Mümin kul dünyadan kopup ahirete yöneldiği zaman (ölürken), ona gökten beyaz yüzlü, yüzleri sanki güneş gibi olan (parıldayan) melekler inerler. Yanlarında cennet kefenleri ve buhur gibi cennet güzel kokuları olur. Nihayet ondan göz görece kadar uzak bir yerde otururlar.

Sonra da ölüm meleği -ona selam olsun- gelir başının yanında oturur. **Ey tertemiz nefis/can! (Cesetten) çık Allah’ın bağış ve rızasına (gir)** der. (Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem devamla şöyle) buyurdu: O (nefis) de bir testiden damla aktığı gibi, (bedenden) ak(ıp çık)ar. (Ölüm meleği) onu alınca (diğer melekler) onu göz açıp kapama miktarı bir zaman (ölüm meleğinin) elinde bırakmazlar. Ta ki, onu alır o kefenin ve güzel kokunun içine korlar. (Ondan) yeryüzünde bulunan en güzel kokulu misk gibi rayiha çıkar.

(Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem devamla şöyle) buyurdu: Onu (göklere) çıkarırlar. Onu hangi melekler topluğuna uğratsalar, o melekler **bu güzel kokulu ruh da nedir, kimindir?** derler.

(Onu yükselten melekler de insanların kendisine çağdırdıkları) isimlerinin en güzeliyle, **falanca oğlu falanca kişidir** diye cevap verirler. Nihayet onu yeryüzüne en yakın semaya götürürler ve onun için o semanın kapısını çalarlar. Onlara kapı açılır. Ta ki, onu bir üst semaya götürecektir olanlar ona teşrifatçılık yaparlar.

Nihayet onu yedinci kat semaya çıkarırlar. Kulumun yazısını İlliyyûn defterine yazın ve onu yere döndürün. Zira ben onları topraktan yarattım, ona döndürürüm, sonra da bir başka defasında onları ondan çıkarırım.

(Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem devamla şöyle) buyurdu: Bunun üzerine ruh derhal cesedine döndürülür. Ardınca ona iki melek gelir. Onu oturturlar. Ona **Rabbim kimdir?** diye sorarlar, o da **Rabbim Allah'tır** der. Ona, **Dinin nedir?** derler, o da 'Dinim İslam'dır' der. Onlar, **bu size gönderilen kimdir?** derler, o da **O, Allah'ın Resulü sallallahu aleyhi ve sellemdir** derler. Ona, **ilmin nedir (neyi bilirsin?)** derler; o da **Allah'ın Kitabını okuyup tasdik ettim** der.

Bunun üzerine hemen gökten bir seslenen **kulum doğru dedi, öyleyse ona cennetten bir döşek serin, ona cennetten elbiseler giydirin, ona cennete bir kapı açın** diye seslenir. (Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem nihayet şöyle) buyurur: Ona cennetten güzel kokular gelir; kabri ona, gözü görebileceği kadar genişletilir.¹⁶

Tirmizî, Taberânî ve başkaları Ebu Saîd el-Hudrî radiyallahu anhu'dan Rivayet ettiler:

﴿إِنَّمَا الْقَبْرُ رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ أَوْ حُفْرَةٌ مِنْ حُفْرِ النَّارِ﴾

“Kabir sadece cennet bahçelerinden bir bahçe veya ateş/cehennem çukurlarından bir çukurdur.”¹⁷

Belli ki, Hayrettin Bey amcanın sahip olduğu o ecnebi yapısı fener ve cihazlar, bu zatların ellerinde bulunmadığından şu haberlerin doğru olup olmadığını tecrübe etmeye kalkmadılar. En başından sonuna kadar haber verenlerin tamamının yalancı değil de doğru sözlü olduklarına dayanarak onlara, iman etmekle iktifa ettiler. Beyin ve yürekleri de -Allahu a'lem- yine ecnebi tayyare filolarıyla bombalanıp tahrip edilmediğinden bu rivayeti yaparlarken hiç de utanmadılar.

On: Hayrettin Bey amcanın bu anlayışı, açık bir **kabir suali ve kabir azabı inkârı** manasına gelir. Birçok ayetin işaret ettiği, **Buhari ve Mislim** gibi en sağlam Sünnet kaynaklarındaki nice sahilik, hatta meşhurluk, bazılarında göre ise manevi mütevatirlik derecesine ulaşmış rivayetin açıkça haber verdiği ve ayrıca üzerinde Ümmet'in icma (söz birliği) ettiği kabir suali ve azabını inkâr

Oysa materyalistlerin yani maddecilerin ve onların oltalarındaki kancalara takılmakla sofralarının mezesi haline gelen -gavurca ifadeyle- **rasyonalist** denilen o akılcı akılsız Müslümanların(!) bunları kabul etmeyip inkâr etmeleri, şu hakikati asla değiştirmez. Onlar hesaba katılmayacak ve akıl veya reşit sayılmayacak kadar beyinsiz ve alil zavallılardır.

Diyor ki:

Gerektiği için, ölmek üzere olan hasta ile ölüye telkin konusuna yine döneceğim, bu yazıyı bitirirken bu konuyu niçin tekrar yazdığımı açıklamak isterim:

Birinci yazım sebebiyle benim, konu ile ilgili kabul ettiğim ve etmediğim bütün görüşleri değil de taraftar olduğum görüşleri yazdığımı söyleyenler oldu. Gerçi farklı görüşleri de yazdım, ama muteber kaynaklara ve âlimlere ait olmak üzere -benim taraftar olduğum görüşü destekleyen- görüşleri yazmamda da bir sakınca görmüyorum. Katılmayanlar da diğer görüşleri yazarlar.

Diyoruz ki:

Hayrettin Bey amca, bir kez daha doğruyu söylüyor. İsteyen, istediği görüşü nakleder. Lâkin, bu, **kargadan başka kuş yoktur** yahut **söz bundan ibarettir** zannını uyandıracak bir tarzda yapmak ve mukabil hakikatleri örtüp okuyanları yanıltmak üslubuyla ve şekliyle olursa, ona pek ala **bu seninki, ilmi hıyanet ve sahtekârlıktır** denilebilir.

Diyor ki:

Yazımı tenkit konusuna gelince, bundan ancak memnun olurum, yeter ki, iyi niyet bulunsun ve tahkir değil, tenkit olsun! Bir de devamlı Ehl-i Sünnet'e ve Sünnet'e -haklı olarak- vurgu yapanlar Ehl-i Sünnet'in ve Sünnet'in ne demek olduğunu öğrenmeden, hadislerden sahih sünnete ulaşmanın ilmini edinmeden konuşmasın ve yazmasınlar.

Diyoruz ki:

Bir: Hayrettin Bey amcanın, ona yönelik tenkitlerden memnun olup olmayacağı, sonunda belli olacaktır. Dilerim, dediği gibi olur. Ancak geçmişten biliyoruz ki, o, kendine bırakın hakaret bulundurmayan tenkitte bulunanlara tahammül etmesini, açık tenkit bile sayılamayacak edepli imalarda bulunan kimseleri bile cin çarpmıştan beter yapmıştır. **Adam bir de tenkit ediyor** gibi sözleri bilinmektedir.

İki: Sözler ve işler, niyetlerin iyi olup olmamasının alametlerinden iseler de, nihayet bu zikri geçen niyetler, sahiplerinin dışındaki kullara nispetle gaybtırlar.. Adama, -hadiste denildiği gibi- ((شَقَّتْ عَنْ قَلْبِهِ)) **kallbini mi yarıdın?**¹⁸ derler.

O halde, gayet dikkatli olunmalı, kötü niyet ve gayri meşru fiil ve sözlerle, iyi niyetlilere iftira edilmemeli, işi tepe taklak ederek onlara **kötü niyetlidir** damgası vurulmamalıdır..

Üç: Hayrettin Bey amcanın, **Ehl-i Sünnet'e ve Sünnet'e -haklı olarak- vurgu yapanlar Ehl-i Sünnet'in ve Sünnet'in ne demek olduğunu öğrenmeden, hadislerden sahih sünnete ulaşmanın ilmini edinmeden konuşmasın ve yazmasınlar** sözü ve tavsiyesi hakikaten çok doğru ve yerindedir.

Yalnız böyle bir tavsiye yapılırken, **insanlara iyiliği emreder, kendinizi unuttur musunuz?**¹⁹ mealindeki ayetin palası ile doğranmaktan son derece korkulmalı ve çekinilmelidir. Şurası da açıktır ki, Hayrettin Bey amcanın, bu nasihatine kendinin uymadığı açıkça bilinmektedir. Bu yazısında da görüldüğü gibi yazılarının sığılığı yanında Ehl-i Sünnet ve Sünnet hakkında ne kadar yaya olduğu ortadadır.

Misal vermek gerekirse: Nakilde emanet-i ilmiyeye dikkat etmemesi, bütünlüğe hâlel vermesi, sözü anlamaması, bilhassa hulasa ederken çok kere maksadı yok etmesi, her bir ibareyi kilitlendiği anlayış ve inanca göre tesviye etmesi ve nihayet eser sahiplerinin muradını, başka eserlerinden de istifadeyle etraflıca anlamadan tepe taklak ederek onlara iftirada bulunması, mefhum ve ıstıhlara hâkim olmadığı yahut riayet etmediği için ekseriya lügat manasıyla işin içinden çıkmaya çalışması, sıkıntılardan sadece bazılarıdır.

Dört: Ölülerin işitip işitmeme meselesinin doğru anlaşılabilmesi için biz de bir nakilde bulunalım:

Ali el-Kârî, şöyle diyor: Nevevî'nin Müslim Şerhi'nde şöyle denmiştir:

Mâziri, '*İnsanlardan bazısı, hadisin zahiriyle emel ederek, meyyitin işiteceğini söylemiştir*' dedi. Mâziri, sonra bunu inkâr ederek bu sözün o kimselere (Bedir'de öldürülen müşriklere) has olduğunu iddia etmiştir.

Kadı İyad ona cevap vererek şöyle demiştir: Hiçbir şekilde def ve inkâr edilemeyecek olan kabir azabı ve suali hadislerinde ölülerin işitmesi nasıl anlaşılırsa, ölülerin (dirileri) işitmesi de öyle anlaşılır.

Bu da onların diriltilmeleri veya onlardan Allah'ın dileyeyeceği vakitte kendisiyle akledecekleri ve işitecekleri bir parçanın diriltilmesi ile olur. Şeyh (Nevevi), '*Bir takım hadislerin gerektirdiği seçilen görüş, işte budur*' dedi.

İbnu'l-Hümmam da, Hidaye Şerhi'nde şöyle dedi: Bil ki: (Hanefi) meşayihimizin çoğu, Yeminler Kitabı'ndaki **Bir kimse bir kimseyle konuşmayacağına dair yemin etse, sonra da onunla ölüyken konuşsa, yemini bozulmaz** şeklindeki fetvalarıyla açıkça ifade ettikleri üzere **ölünün işitmeyeceği** görüşündedirler. Çünkü yeminler anlamakla cevap vereceği hallerde gerçekleşir. Hâlbuki ölü böyle değildir.

Ben (Ali el-Kari) derim ki: Bu (fetva) onlardan (meşayih-tan), yeminler örfe dayandığından sâdır olmuştur. O yüzden, bundan, işitmenin hakikatının inkâr edilmesi lazım gelmez.

Nitekim *et yemeyeceğine dair yemin edip de balık yiyen kimse hakkında da -Allah balığa taze ve yumuşak et diye isim vermesine rağmen- yemini bozulmaz* dediler..

(İbnu'l-Hümmam devamla yine şöyle dedi: (Ölü işitmez diyen meşayih, o zaman), bu Bedir'deki çukurlarda bulunan müşriklerin işittiklerine dair gelen) hadis hakkında ("Ne diyeceksiniz?" şeklinde sual soranlara), bazen, '*Bu haber, Âişe radiyallahu anha tarafından, Allah Teâlâ, Sen kabirdeki kimselere işittirecek olan bir kimse değilsin ve Şüphesiz ki sen, ölümlere işittiremezsin buyururken Resulullah sallallahu aleyhi ve sellem nasıl böyle söyler*' diyerek reddedilen bir rivayettir, şeklinde cevap verdiler.

Ben (Ali el-Kârî) diyorum ki: **Buhari** ve **Müslim** tarafından rivayet edilen bu hadisin merdud (reddedilen bir haber) olması doğru olmaz. Bilhassa da onunla Kuran(daki yukarıda getirilen iki ayet) arasında hiçbir tezat olmadığı zaman (bu hiçbir şekilde doğru olamaz.) Zira (ayetlerdeki) **ölüler** ile kast edilen **kâfirler**dir.

(İşittirecek olan bir kimse değilsin ve işittiremezsin ifadelerindeki) nefy/inkâr, mutlak işitmek için değil de faydalanmanın bulunmayacağı için getirilen bir ifadedir. Bu, Allah Teâlâ'nın (Münafıklar için) '**(Onlar), sağırlardır, dilsizlerdir ve körlerdir; işte onun için akletmezler**'²⁰ sözü gibidir. Yahut da (ölülere işittirilememek, **işittiklerine) cevap veremeyecekleri** manasındadır.

Beydavî, **Sen ölümlere işittiremezsin** ayetinin tefsirinde şöyle dedi: Kâfirler meşairini (kulaklarını, gözlerini, akıllarını ve diğer hislerini) hakka kapattıkları ve tıkadıkları için ölümler gibidirler.

Şüphesiz ki, Allah Teâlâ dileyeyeğine yani hidayetini dileyeyeği kimseye iştirir. Böylece de onu ayetlerini anlamaya ve nasihatlerini kabul edip almaya muvaffak eder. **Sen kabirdeki kimselere işittirecek olan biri değilsin** ayeti küfürde ısrarlı olanları ölülere benzetmek için bir terşih (istiare-i muraşşaha)²¹ ve Resulü sallallahu aleyhi ve selleme onlardan ümit kestirmede bir mübalağadır. (Beydavi'den Nakil Son Buldu.)

Şu halde ayet, **'Sen istediğine hidayet edemezsin; lâkin Allah, dileyeyeğine hidayet eder'** ayeti kabilindedir, onun gibidir.

(İbnu'l-Hümmam) sonra şöyle dedi: Bazen de (ölülerle yapılan ve onların işiteceği) bu konuşma, Nebi sallallahu Teâlâ aleyhi ve sellem Efendimize has bir şey olup mucizedir ve ziyade pişmanlık içindir diye cevap vermişlerdir.

Ben (Ali el-Kâri) de şöyle derim: Bu görüş Katâde'nin ileride gelecek olan görüşü olup onu bir şeyin Nebi sallallahu aleyhi ve selleme has olması ancak bir delil ile sahih olabilir ki o da burada yoktur. Aksine (kabirdeki) sual ve cevap bunun olmadığını göstermektedir.

(İbnu'l-Hümmam) yine şöyle demiştir: Bazen de buna darb-ı meseldir (gerçek bir işitme değildir) diye cevap verdiler. Ben (Ali el-Kâri) de diyorum ki: Bunu, Nebi sallallahu aleyhi ve sellem Efendimizin (siz onlardan daha iyi işitemezsiniz) cevabı reddetmektedir.

(İbnu'l-Hümmam) sonra şöyle dedi: Müslim'in rivayet ettiği **'Şüphesiz ki, kişi, (onu gömenler) dönüp gittikleri zaman, onların çarıklarının sesini işitir'** mealindeki hadis, onlar (bu inkâr ve

tevilleri yapanlar) için, müşkil (inkâr ve tevillerine karşı altından kalkamayacakları bir mani ve işin içinden çıkamayacakları bir sebep) olur. Allah'ım! Ancak, (sözü geçen inkârı ve tevilleri yapanlar) bu işitmeyi, hadislerle iki ayetin arasını bulmak ve barıştırmak için, suale ilk adım olmak üzere, ölüyü kabre ilk koyma zamanıyla sınırlı tutarlarsa, o ayrı; (o zaman işin içinden çıkabilirler.)

Zira bu iki ayet, ölülerin işitmemelerinin gerçekleşmesini ifade etmektedirler. Çünkü Allah Teâlâ, kâfirleri, -işitmelerinin imkânsız olduğunu ifade etmek için ölülere benzetmiştir. O da ölülerin işitmelerinin bulunmadığının feridir (dalıdır). (Ona dayanan ve ondan kaynaklanan bir şeydir.) (İbnu'l-Hümmam'dan Nakil Bitti.)

Bu (ara bulma ve barıştırma) da -görmekte olduğun gibi- içinde, kendisiyle ara bulma ve barıştırmanın hâsıl olamayacağı bir çeşit nakz²² bulundurmaktadır. Bununla beraber, ölülere selam vermeye dair gelen rivayetler, bu işitmenin defin hallerinin evveliyeye sınırlı tutulmasını reddetmektedir. Allah en iyisini bilir.²³ [Ali el-Kâri'den Nakil Bitti.]

Netice: Önümüzde dünden bugüne değişik asli ve tali sebeplerle yaptıkları tahrifler yoluyla kitaplarını buharlaştırıp putperest hale gelen ve sonunu hazırlayan ibretlik bir garp âlemi var. Bunlar gelişen pozitif ilimler ve maddeci felsefelerin hâkimiyet ve baskısı altında çoğu zaman kendilerini reforma başvurmaya mecbur gördüler. Sarsılmaz İslam'ın ve Şeriat'inin karşısında ezik düştüler. O yüzden kurdukları tuzaklar ve planladıkları tahrif ve saptırmalarla İslâmîyet'i ve Müslümanları da kendi içlerinden çöktürmek için harekete geçtiler.

Hâkim ve ceberut politik güçlerin öncü has kuvvetleri vazifesini görecektir olan oryantalizm gibi müesseseler kurdular. İslam'ı da kendilerine benzetme gayretini güttüler ve gütmektedirler. Bunun için sırasıyla önce müçtehitlerimizi ve hak mezheplerini, sonra muhaddislerimizi ve tedvin ettikleri pak Sünnet mecmualarını, sonra Sahabe radiyallahu anhum efendilerimizi, daha sonra Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellemi ve Sünnet'ini ve nihayet Kuran'ı ve Allah'ı tartışmaya başladılar.

Sırtlarını dayadıkları dış politik hâkim güçlerin ve içteki piyonlarının da yardım ve destekleriyle baştan başlayarak kaleleri ve burçları teker teker düşürdüler ve ele geçirdiler.

Referans almayı reddettikleri Kuran'ı ve Sünnet'i yani İslam'ı öğretmek ve yaşatmak için müesseseler kurdular. Müslümanları bunlar vasıtasıyla kandırıp o güçlü narkozlarıyla uyuttular. Hatta komaya sokup neredeyse uyanamaz hale getirdiler. Böylece uydurdukları dinleriyle Müslüman evlatlarını devşirdiler. Bütün bir Ümmet'e, tekellerine aldıkları İslamlarını dayatıp, gerçek İslam'ı Müslümanların kendi kanallarından öğrenmelerinin yollarını kademeli ve sinsî bir şekilde tıkadılar.

Bu projenin baş, orta ve ayak takımı aktörlerini kıdem ve mertebelerine göre beslediler de beslediler. Tartışmaya açıp tahrif ettikleri her mesele, temelde İslam'da tereddütler uyandırarak gedik açma ve onu yıkma operasyonundan başka bir şey olarak görmediler.

İçtimai hayatın her bir sahasındaki mevcut şartların da üstün yardımlarıyla üst üste büyük ve parlak zaferler kazandılar ve kazanıyorlar.

Muharebeyi biz Müslümanlar ne yazık ki kaybettik. Ancak ne kadar üzüldük ağlayarak göz pınarlarımız kuruyana kadar kanlı gözyaşları döksek az ise de meyas olmaya lüzum yoktur. Müslümanların hal ve vaziyetlerine bakılınca, sebepler dairesinde düşünülünce ümit var olmaya sebep, Allah'ın kudret ve hikmeti göz önüne alınca da meyas olmaya lüzum yoktur.

Hamd olsun, **Bunlar günlerdir, onları insanlar arasında evirir çeviririz..**²⁴ ayetine de onu gönderene de getirene de iman etmişiz. Unutmamalı, nice zaferler vardır ki, acı ve ağır mağlubiyetlerin sebepleridir. Yine nice hezimetler de görülmüştür ki, göz kamaştırarak parlak hizmetlerin ve zaferlerin vesileleri olmuşlardır.

Hayrettin Bey amca, bu muharebeyi, çok kere cephe gerisinde durarak, bazen de bizzat mevzilerde bulunarak, hatta kimi zamanlar süngü harbinde bile yer alarak idare etmektedir. O, bu işte, çok güçlü ve ciddi vazife yüklenen komutanlardan biridir. Kim bilir, belki de birincisidir. Siz öyle mayın eşeklerine falan bakıp aldanmayın.

Size, **benim bu ölümler dirileri işitmez hükmümü dava eden, sizin de nice büyük âlimleriniz vardır; başka zamanlar onlara toz kondurmak istemezsiniz** derse veya onun namına böyle diyen biri çıkarsa, **deyin ki:** Evvela bizim İslam âlimlerimizin dedikleri, hem mahiyet hem de kalkış noktaları yanıyla onun dediğinden çok farklıdır.

Sonra, bizim tenkit ve sitemlerimiz, onun bu davasından daha çok, getirdiği izahlar ve illetlerle onu dayandırdığı temeller ve vardıği neticelerdir.

Pozitivist düşünce ve onun temeli üzerinde kurulmuş olan materyalistlik inancıdır. Berzah ve ahiret hallerine dair inen ve gelen nasların iptaliyle Kuran'ın ve Sünnet'in üzerinde kasıtlı veya kasıtsız olarak korkunç tereddütlerin uyanıtılması ve nihayet bunların birilerine kökünden reddedilip reddettirilmesi cinayeti. Halbuki sözü edilen geçmiş âlimlerde bunların hiçbiri yoktur.

Sözün özü: Rabbimiz işittirmedikten sonra, hiçbir sözü, -değil kabirdeki ölüye- burnumuzun dibindeki diriye bile işittiremeyiz. Ancak O işittirince de artık her bir kelamı -değil ki diriye- ölüye bile işittirebiliriz. Aklın (iman güneşi ışığı altında, güzel ve dikkatlice bakabilen) gözü, bunu görmekte asla zorlanmayacaktır. Yeter ki, kör yahut şaşkınlık olsun veya görmeye mani başka bir kusuru bulunmasın. Yer aldığı vasatın şartları müsait olsun: Aralarında nefislerin arzuları ve başka şeylerden ibaret olan bulut, sis ve toz karanlıkları yahut cahillik gibi harici perdeler bulunmasın.²⁵

Son sözümüz yine salat u selam, son duamız da ((الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ))'dir.

Dipnotlar

- 1 Zümer:42
- 2 İnfitar:10,11,12.
- 3 Kaf:17,18
- 4 Ra'd:11
- 5 Zuhuf:80
- 6 Casiye:21
- 7 Secde: 11
- 8 En'Am:62
- 9 Nahl:28
- 10 Muhammed:27
- 11 Nahl:32
- 12 Secde:11

13 Enfal:50

14 Araf:27

15 Ahmed (3/126), Buhari (1374) ve başkaları.

16 Ebû Dâvûd et-Tayâlisî (753), Ahmed (4/287), Ebû Dâvûd (4753), Hâkim (1/39), Beyhakî, Şuab (395) ve başkaları. Heysemî, *ravileri sağlamdır* (Mecmau'z-Zevaid:3/50), Hâkim, *sahihdir* (aynı yer), Beyhakî, *İsnadı sahihtir* (aynı yer) dediler.

17 Tirmizî (2460), Taberânî, el-Evsat (8608) [Mahmud Tahhân tahkiki] ve başkaları.

18 Ahmed İbn Hanbel (4/438)

19 Bakara:44

20 Bakara:18

21 Lafız kendi manasında bir başka manada kullanılıp aradaki alaka benzerlik olursa ve kelam hakiki manasından onu takviye edecek bir ifade bulunursa buna istiare-i muraşşaha denir. “*Yeşleri sapsarı bir aslanla oturdum, konuştum*” cümlesinde olduğu gibi. Burada konuştuğum adamı aslana benzettim. Adam müşebbeh (benzettiğim kişi), aslan müşebbehun bih (kendisine benzettiğim canlı), benzeme yanı ve alakası yiğitlik, aslana ait olan yeleyi adamda kullandım.

22 Biri diğerini bozmaktadır. Hâsılı, Müslim hadisi kabul edilecekse, işitmenin ölünün ilk gömülme anıyla sınırlandırılması ortadan kalkar. Çünkü ‘Şüphesiz ki, (ölen) kişi, (onu gömenler) dönüp gittikleri zaman, onların çarıklarının/ayakkabılarının sesini işitir’ hadisi ondaki *er-racül/erkek yahut kişi* kelimesi sebebiyle umum (genellik) bildirir ve hüküm her öleni içine alır. Bu da *sınırlamayı* yok eder, bozar. Sınırlama ile de, hadisteki *umum* bozulmakta ve ortadan kalkmaktadır.

23 Ali el-Kari, Mirkatü (4/246-247), Meymeniyye Matbaası, 1309, Esirlerin Hükümü Babı, Birinci Fasil.

Tenbih: Ali el- Kari tarafından Fethu'l-Kadir'den nakledilen ifadeler, bire bir yapılmadığı ve kısaltma ile olduğu için, birçok yer, Fethu'l-Kadir'in, hatası en az olan Bulak baskısı esas alınarak tercüme edilmeye çalışılmıştır.

24 Âli İmrân:140

25 **Tenbih:**1 Kabir hayatı ve azabı ile alakalı kabul ve inkâr olarak söylenebilecekler şüphesiz bunlardan ibaret değildir. Bunu inkâr eden zamane cahillerinin hiçbir ilmi kıymeti olmayan vesveseleri, esasen cevap vermeye değmez. Ancak bunlara aldanabilecek avamın akidesini düşünerek yine de açık ve anlaşılır cevaplar vermek lazımdır.

Tenbih:2 Hadis kaynaklarının verilmesi basit ve kısmi olarak yapılmıştır. Bu basit tahriçlerden kalkarak kaynakların bunlardan ibaret olduğu iddiasında bulunduğumuz anlaşılmamalıdır.

İnsan Vücûdundaki Mûcize; Denge Sistemi

Prof. Dr. Volkan TUZCU

Cornell Üniversitesi

Sidra Çocuk Hastanesi

Ayakta durmamızı, düşmeden yürümemizi ve koşmamızı sağlayan denge sistemimiz birçok organ ve sisteminin mükemmel bir uyumu ile çalışır. Beyin, gözler, iç kulak, deri, kaslar ve eklemlerin kontrolü ile çalışan denge sistemimize vestibüler sistem adı da verilir. Özellikle iç kulaktaki 3 adet yarım daire şeklindeki semisirküler kanallar başın farklı açılarını algılar ve iç kulaktaki endolenfatik sıvının farklı açılarda sinir uçlarını uyarması ile alınan sinyaller duyma siniri aracılığı ile beyne gönderilir. Bu şekilde başın hareketi ile ilgili bilgiler beyne iletilir. Semisirküler kanalların bağlı olduğu utrikül (kırbacık) ve sakkül (kesecik) isimli yapılar hareketsiz durumda iken başın konumu ile ilgili bilgi toplarlar.

Utrikül yatay, sakkül ise dikey hareketleri algılar. Hareketler esnasında görmenin düzgün ve dengeli olarak sağlanması için de görme sisteminin denge sistemi ile çok sıkı ilişkide olması gereklidir. Bu uyumu sağlayan vestibulo-okuler refleksdir. Görmenin dışında dokunma duyusu ve eklem ve kaslardan gelen bilgiler de dengenin sağlanmasında çok önemli rol oynarlar. Ayakta durmayı sağlayan belli kasların tonusudur. Yani kaslardaki dengeli bir gerginlik hali sayesinde ayakta durabiliriz. İşte birçok iskelet kasının hassas bir denge içerisinde ve belli ölçüde kasılı kalması ve hareketle denge bozulmadan kaslardaki gerginliğin yapılacak harekete uygun bir biçimde anında ayarlanması son derece karmaşık ilişkiler sonucu gerçekleşir.

Vestibüler sistem sadece yürüme ve ayakta durma için değil, aynı zamanda gözle hareketli cisimlerin takibi, harekete rağmen sabit ve titreşimsiz görüntü elde edilmesi gibi fonksiyonlardan da sorumludur.

Yürümeyi sağlayan mekanizmalardan bahsederken, buna vesile olan ve ayakta durmamızı sağlayan kemik ve kaslarımızdaki birbirinden harika özelliklere değinmeden geçmek doğru olmaz.

Kemiklerimiz çelikten çok daha hafif fakat ondan çok daha sağlam ve esnek- tir. Sadece uyluk kemiklerimiz yaklaşık 1 tonluk ağırlığı kaldırabilecek kuvvete sahiptir. İçinden omuriliğimizin geçtiği omurgalarımız ise hareketli bir dizi şek- linde önemli bir yükü taşıırken yıllarca birbirlerine sürtündükleri halde aşınmaz- lar. Aradaki kıkırdak yapı ve bunu yağla- yan özel sıvı sayesinde aşınma olmadan yıllar boyunca omurlarımız bu vazife- lerini yaparlar. Bütün kemikleri hareket ettiren yaklaşık 100 e yakın kas ise sinir sistemimizin yönetiminde tüm sistemin uyumlu hareketini gerçekleştirerek yürü- meye vesile olurlar.

Hayvanlarda ise insanlardakinden çok daha farklı denge sistemleri mevcuttur. Örneğin kediler iç kulaklarını ve kuy- ruklarını kullanarak insanlardan çok daha hassas bir denge içinde yürüyebilir- ler. Bazı balıklarda statosist adlı bir kese içindeki mineral içeren hareketli yapının bu kesedeki sinir uçlarını uyarması ile denge duygusu ortaya çıkar.

Bitkilerde bile denge sistemi mevcuttur; gravitropizm adlı bir mekanizma ile yerçekimi hissedilir ve ters yönde büyü- me gerçekleştirebilir.

Her ne kadar yukarıda bahsedilen den- ge sistemlerimiz ile ilgili birçok araştı- rmalar yapılmış da olsa, bilim adamları insanların nasıl ayakta durabildiğini tam olarak izah edebilecek bilgiye sahip ol- madığını itiraf etmektedir. Özellikle yürü- mək en zor izah edilen ve analizi son derece zor bir hareket şeklidir. Ayakta durmak ve hatta koşmak bile bir nebze analiz edilebilirken, halen nasıl dengeli bir şekilde yürüyebildiğimiz açıklanabil- miş değildir. Ayakta dengede durabilme ve yürüme nimetleri her ne kadar bize tekdüze ve basit birer hareket biçimi gibi gelse de, bunlar üzerinde uzun süre te- fekkürü gerektiren nimetlerdir.

İmam Rabbani'ye bir keramet göster demişler, şöyle bir yürümüş, "İşte ke- ramet!" demiş. Kerim olan Rabbimizin ikramı olmasa, en küçüğünden en büyü- güne hangi hareketimizi yapabiliriz ki?

FATİH KALENDER

FIKHÎ SUALLERE CEVAPLAR

1. Soru: Maddî durumum müsâit olmadığım için akîka kurbanı kesemedim. Bunun belli bir zamanı var mıdır?

Cevap: Çocuğun doğumunun ilk günlerinde Allah'a bir şükran nişânesi olarak kesilen kurbanı "akîka kurbanı" denilir.

Akîka; yeni doğan çocuğun başındaki saçın adıdır. Akîka kurbanı kesildiği gün çocuğun başı da tıraş edildiği için kurban bu adı almıştır.

Akîka kurbanı Hanefilere göre müstehap, diğer üç mezhebe göre sünnettir.

Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) torunları Hazreti Hasan ve Hüseyin için akîka olarak birer koç kesmiş, ümmetine yeni doğan kız ve erkek çocukları için akîka kurbanı kesmelerini tavsiye etmiştir.

Akîka kurbanı, çocuğun doğduğu günden bulûğ çağına kadar kesilebilir olsa da doğumun yedinci günü kesilmesi müstehaptır. Aynı günde çocuğa isim verilmesi ve saçının kesilerek ağırlığınca altın veya gümüşün tasadduk edilmesi de tavsiye edilmiştir.¹

Soruyu soran kardeşimizin çocukları bulûğa ermemişse hâlâ onlar için akîka kurbanı kesebilir.

Kurban olmaya elverişli her hayvan akîka olmaya da elverişlidir. Kesilen bu kurbanın etinden kurban sahibi ve aile fertleri, yakın dostları yiyebileceği gibi tasadduk da edilebilir.

2. Soru: Eşimin dedesi veya dayısıyla sefere çıkabilir miyim, nikâh düşünüyor mu?

Cevap: Öncelikle dede ile dayı arasında fark vardır. Çünkü dede mahremdir. Dayı ise mahrem değildir.

Mahrem ve nâmahrem tâbirlerini çokça duyarsınız. Mahrem; nikâh edilmesi haram olan, nâmahrem; nikâh edilmesi haram olmayan anlamında kullanılmaktadır. Fıkıh kitaplarımızda bu konu, "muharremat/nikâh edilmeleri haram olan kadınlar" başlığı altında ele alınmıştır.

Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ وَبَنَاتُكُمْ
 وَأَخَوَاتُكُمْ وَعَمَّاتُكُمْ وَخَالَاتُكُمْ
 وَبَنَاتُ الْأَخِ وَبَنَاتُ الْأُخْتِ وَأُمَّهَاتُكُمْ
 اللَّاتِي أَرْضَعْنَكُمْ وَأَخَوَاتُكُمْ مِنْ
 الرَّضَاعَةِ وَأُمَّهَاتُ نِسَائِكُمْ وَرَبَائِبُكُمْ
 اللَّاتِي فِي حُجُورِكُمْ مِنْ نِسَائِكُمْ
 اللَّاتِي دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَإِنْ لَمْ تَكُونُوا
 دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ وَحَلَائِلُ
 أَبْنَائِكُمُ الَّذِينَ مِنْ أَصْلَابِكُمْ وَأَنْ
 تَجْمَعُوا بَيْنَ الْأُخْتَيْنِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ
 إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا

“Size şunlarla evlenmek haram kılındı: Analarınız, kızlarınız, kız kardeşleriniz, halalarınız, teyzeleriniz, erkek kardeş kızları, kız kardeş kızları, sizi emziren sütanneleriniz, süt kız kardeşleriniz, karılarınızın anneleri, kendileriyle zifafa girdiğiniz karılarınızdan olup evlerinizde bulunan üvey kızlarınız, -eğer anneleri ile zifafa girmemişseniz onlarla evlenmeniz size bir günah yoktur- öz oğullarınızın karıları, iki kız kardeşi (nikâh altında) bir araya getirmezsiniz. Ancak geçenler (önceden yapılan bu tür evlilikler) başka. Şüphesiz Allah çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir.” (Nisâ Sûresi:23)

Nikâh edilmeleri haram olan bu kadınlar iki kısımda ele alınır:

Nikâh edilmeleri ebedî haram olan kadınlar. Bunlar; kişinin annesi, kayın validesi, kız kardeşi, halası, teyzesi, süt kardeşi gibi kadınlardır.

Ebedi mahremdirler. Yani onlarla ebedi nikâh kıyamaz.

Belli bir süre nikâh edilemeyen kadınlar. Sözgelimi; nikâhı altında bulunduğu sürece hanımının kız kardeşi. Bir kimse nikâh devam ettiği sürece hanımının kız kardeşini nikâhlayamaz. Ancak boşadığı hanımının iddeti bittikten sonra onun kız kardeşini nikâhlayabilir.

Eşinizin dedesi mahreminizdir. Buna göre; başka bir mahsur olmamak kaydıyla onunla sefere çıkmanız fikhî açıdan câizdir. Eşinizin dayısı ise mahreminiz değildir. Onunla sefere çıkmanız söz konusu olamaz.

Yeri gelmişken; geçici mahremiyet var diyerek bir kadın eniştesiyle sefere çıkmaz. Seferde ablasının yanında bulunması hükme tesir etmez.

Maalesef enişteyle baldız arasında geçici mahremlik vardır diyerek bu tür seferlerin çokça yapıldığını duymaktayız.

Evli olan bir kadınla yabancı bir erkek arasında da bu anlamda bir mahremiyet vardır. Yani bir kimse evli olan kadını nikâhlayamaz. Peki, onunla sefere çıkması caiz olur mu? Elbette hayır.

Hatta Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)e baldız ve kayından sual edildiğinde bunları ölüm diye nitelendirmiştir. Yani bunlarla beraberlik ölüm kadar telikelidir. Yani daha da sakınmaları gerekir. Çünkü sürekli karşı karşıya gelmeleri onlarda bir gevşeklik, vurdumduymazlık meydan getirebilir.

Nitekim Ukbe b. Âmir (Radiyallâhu Anh) anlatıyor:

عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِيَّاكُمْ وَالذُّخُولَ عَلَى النِّسَاءِ»، فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ: «يَا رَسُولَ اللَّهِ! أَفَرَأَيْتَ الْحَمْوَةَ؟»، قَالَ: «الْحَمْوَةُ الْمَوْتُ.»

“Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdular: ‘**Kadınların yanına girmekten sakınınız.**’ Ensar’dan bir adam:

‘Ey Allah’ın Rasûlü! Bir kadının kocasının erkek akrabaları ile baş başa kalmasına ne dersiniz?’ dedi. ‘**Bu, ölümdür.**’ buyurdular.”²

3. Soru: Nisap değerinde arsası olup başka bir şeyi bulunmayan kişiye zekât verilebilir mi?

Cevap: Burada temel kural şudur: Zekât; aslî ihtiyaçlar dışında nisap miktarı mala malik olmayan kişilere verilir.

Soruyu soran kardeşimiz bilerek veya bilmeyerek arsa tâbirini kullandı, tarla tâbirini kullanmadı. Bu önemli. Şöyle ki bir kimsenin evi ve tarlası olduğunu, tarladan elde ettiği gelirin ihtiyaçlarını karşılamadığını varsayalım.

Bununla birlikte tarlanın nisap miktarının üstünde değeri olduğunu da düşünelim. Kabul edilen görüşe göre tarlanın değerinin nisap miktarından fazla olması, geçinemeyen bu kişinin zekât almasına engel teşkil etmez. Yani bu kardeşimiz zekât alabilir.³

Evi dışında tarlası değil de yatırım amaçlı bir arsası olduğunu varsayarsak zekât alması caiz olmaz. Zira arsa ekip-biçilen bir yer değildir.

4. Soru: At eti helal midir?

Cevap: İmam Ebu Hanife (Rahimehullâh) dan rivâyet edilen ve tercih edilen görüşe göre at etinin yenilmesi mekruhtur. Mâlikîler de aynı görüştedir. Hanefîlerden İmam Ebû Yûsuf ve İmam Muhammed (Rahimehumellâh)a, Şafiî ve Hanbelî mezhepleriyle Malikîlerden bir rivayete göre, at etinin yenilmesi mubahtır.⁴

5. Soru: Mahkeme kararıyla ayrıldığım eşim bana nafaka ödüyor. Bunun caiz olmadığını öğrendim. Bir çocuğum var çalışmam caiz midir?

Cevap: Bilindiği üzere evli olan kadınların nafakası kocalarına âittir. Boşanma durumunda ise nafaka, sâdece iddet döneminde koca tarafından karşılanır. Bu dönemden sonra kadın için nafaka söz konusu değildir.⁵

İslam’da “boşanan kadının nafakası, evleninceye kadar ayrıldığı kocası tarafından karşılanır” diye bir hüküm yoktur.

Sorunuzda bir çocuğunuz olduğunu söylediniz. Bu çocuk ayrıldığınız eşinizden onun nafakası babası yani boşanmadan önceki kocanız tarafından karşılanacaktır. Bu, onun için dinî bir vazifedir. Ayrıca bakıcı olan siz de çocuğa baktığınızdan dolayı bakım ücreti alabilirsiniz. Zor da olsa geçiminiz bununla sağlanabiliyorsa çalışmanıza gerek yoktur.

Kaldı ki; meşru ölçüler içerisinde kadının çalışmasında bir mâni de bulunmamaktadır.

6. Soru: Saç ekirmek câiz midir? Değilse, onun yerine bir başka şey önerebilir misiniz?

Cevap: Kendi saçından da olsa saç ekirmek caiz değildir. Bu hususta aykırı görüş beyan edenler bulunsa da çoğunluğun görüşü budur. Meseleye fitratı tağyir (yaratılışı değiştirme) olarak bakılmakta ve caiz olmadığı kanaatine varılmaktadır.

Önereceğiniz bir şey var mı diye soruyorsunuz. Öncelikle; saçlarımızın dökülmüş olması sizde psikolojik bir baskı oluşturmamalı. Dünyada saçları dökülmüş olanlar, olmayanlardan daha fazla. Bu sizi aşağılık kompleksine sokmasın. Yine de başımızı bir şeyle kapatmak istiyorsanız, bulunduğunuz yerin hava durumuna göre takke takınız. Hocanın size yapacağı tavsiyenin bundan başka bir şey olacağını herhalde düşünmüyorsunuzdur.

7. Soru: Ev hanımıyım, bağkur ödüyorum. Farklı şeyler kulağıma geliyor. Bu caiz midir?

Cevap: Bir kadın müessese işletiyor ve durumunu devletin yetkili organına beyan ettiğinden dolayı bağkur primi ödüyor diye söylenecek bir şey yok. Yani câizdir. Böyle bir durum söz konusu olmadığı halde yalan beyanlarla böyle bir sisteme katılacak olursa câiz olmaz.

8. Soru: On gün hayız gördükten sonra âdet hali sona eren kadın en az kaç gün sonra leke görürse âdetli sayılır. Gördüğü lekeden dolayı gusül alması gerekir mi?

Cevap: Âdet hali sona eren kadın için temizlik dönemi başlar. Temizlik döneminin en azı on beş gündür. Fazlası için bir sınır yoktur. Âdetin en azı üç gün, en fazlası ise on gündür.

On gün hayız kanı gören bir kadının hayız sona ermiştir. Sonrasındaki on beş gün içerisinde bu kadın temiz sayılır. On beş gün olan bu temizlik süresi içerisinde kan görüp görmemesinin hükme tesiri yoktur.⁶

Buna göre; ay hali sona eren kadının on beş gün içerisinde görmüş olduğu lekeler hayız kanı olamaz. Fıkıhta buna namaza ve oruca mâni olmayan istihâza kanı denir.

On beş günlük bu süre içerisinde gördüğü lekeden dolayı gusül alması gerekmez. Bu kan, kişinin elinden akan kan gibidir. Nasıl ki; elden akan kan sadece abdesti bozuyorsa bu süre içerisinde gördüğü kan da sadece abdesti bozar, guslü gerektirmez.

Dipnotlar

- 1 Ö.N.B Büyük İslam İlmihali
- 2 Buharî, bab; men intezere hatta tüdfene
- 3 Mecmau'l-Enhur
- 4 Serahsî, el-Mebcut; Nevevi, el-Mecmu'; İbn Rüşd, Bidayetü'l-müctehid,
- 5 Mültekâ'l-Ebhûr
- 6 Zuhru'l-Müteehhilîn

UNUTULAN VATAN,

Kilometre hesabına göre oldukça uzak, İslâm kardeşliğine göre ise yüreğimizin en derin yerlerinde olan Doğu Türkistan'da yaşananlar, şüphesiz insanlık tarihinin en acı ve utanç verici hâdiselerinden biridir.

Çin'in son yıllarda Doğu Türkistan'da yaşayan Müslümanlar'a getirdiği oruç ve namaz yasakları, dînî eğitimin zaten yıllardır yasaklandığı ülkede Müslümanları nefes alamaz hale getirdi. Doğu Türkistan halkına yaşatılan zulüm, gün geçtikçe büyüyor, yaşamını yitirenlerin sayısı her geçen gün yükseliyor.

O coğrafya onlarca yıldır zulüme ev sahipliği yapıyor, lâkin belki de oradaki kardeşlerimiz için en acı olanı, Müslüman kardeşlerinin onları yalnız bırakmaları ve unutulmaları olsa gerek.

Doğu Türkistanlı Müslümanları asimile ederek dinsizleştirmek isteyen Çin yönetimi, yıllardır uyguladığı işkence ve asimilasyon politikaları ile gündemden düşmüyor. 1,5 milyarlık İslam âleminin en mazlum coğrafyalarından biri olan Doğu Türkistan'da Uygur Türklerinin dilleri-

ni kullanmaları ve dinlerini yaşamalarına engel olunuyor. Kur'ân okumak, namaz kılmak ve oruç tutmak devlete başkaldırı olarak görülüyor.

Maalesef internet üzerinden sosyal medyada bunca video, fotoğraf kayıtları bulunmasına ve onlarca yasağın resmi olarak Çin yönetimi tarafından kabul edilmesine rağmen ülkemizde yazılı ve görsel basında bu zulmün işlenmiyor olması da çok düşündürücü.

İşlerine geldiği zaman, iki üç tane ağacın kesilmesini bahane edip ülkeyi kaosa sürüklemeyi hedefleyenlere her türlü medya haberini yaparak destek olan gazeteler ve televizyon kuruluşları her nedense şimdilerde sessizliklerini korumayı tercih ediyorlar. Siyasilerden de Filistin'e veya Suriye'de yaşanan zulme karşı gösterdikleri tepkinin onda birini gösteremediklerine üzülerken şahit oluyoruz. Çin'in ekonomik anlamdaki gücünün belki de gölgesinde yalnız bırakılan Doğu Türkistan hatırlanmayı bekliyor. Çin Devleti, bölge üzerindeki hakimiyetini kuvvetlendirmeye karşı en büyük engel olarak halkın İslâmî kimliğini görüyor.

DOĞU TÜRKİSTAN

Halkı İslam'dan vazgeçirmek için her türlü yıldırma ve baskı yönteminin kullanıldığı Çin'de, komünist diktatör Mao'nun 1966-1976 yılları arasındaki Kültür Devrimi esnasında en acı dönem yaşanmıştı. Gelin şimdi kısaca Doğu Türkistan tarihi hakkında bilgi edinelim.

DOĞU TÜRKİSTAN'IN TÂRİHÇESİ

Doğu Türkistan, Türklerin en eski yerleşim alanlarından biriydi. Bölgeye ilk hâkim olan Türk Devleti, Hunlardır. Doğu Türkistan coğrafyası bu tarihten sonra sırasıyla; Hun (M.Ö.220 - M.S.386), Tabgaç (386-534) ve Göktürk (550-840) hâkimiyetinde kalmıştır. Bugünlerde, yaşanan zulüm anılırken sıkça kullanılan "Uygur Türkleri" ise 840 yılında bölgeye yerleşmiştir.

840 yılında Kırgızların Uygur başkentine girmesinden sonra Uygurlar kendilerini toparlayamamışlardır. Bir kısmı Kansu Bölgesi'nde denilen Kuzey Çin tarafına, bir kısmı da bugünkü

Doğu Türkistan'ın yer aldığı Turfan ve Kaşgar tarafına göç etmişlerdir. Bu bölgede kurulan Uygur Devleti Cengiz istilasına kadar varlığını devam ettirmişti.

Doğu Türkistan'a göç eden Uygur Türklerinin başında Vu-hi Tegin'in kardeşi Ngo-nie Tegin bulunuyordu. Bunlar, 840'ta Kara-balasagun'da istilacılar tarafından öldürülen Uygur kağanının yeğeni Mengli'yi kağan seçerek 856'da Doğu Türkistan toprakları içinde 3. Uygur Devleti'ni kurmuşlardır. Uygur Devleti, Karahanlı Devleti ile 10. yüzyılın sonlarına doğru birleşinceye kadar hüküm sürmüştür.

Yedisu tarafına göç eden Uygurlar, kendilerinden evvel buraya kadar gelerek yerleşik hayata geçen ve Tibetlilerle olan savaş sırasında Doğu Türkistan'ın güney taraflarına kadar gelen Uygur Türkleriyle kaynaşmışlardır. Uygurlar, Karluk Türkleriyle birleşerek 880'de Karahanlı Devletini kurmuşlardır. Doğu Türkistan daha sonra Kara Hoca Uygur Hanlığı (846-1218) ve Türk-Moğol İmparatorlu hâkimiyeti altında kalmıştır (1218-1759).

1750'de Çin işgali başlamış ve 1862 tarihine kadar sürmüştür. Bu süre içinde Doğu Türkistan'da 42 isyan hareketi olmuştur. 1863'te Mehmed Yakup Bey, Kaşgar merkez olmak üzere devlet kurmayı başarmıştır ve Abdülaziz Han'dan istedikleri yardımı almışlardır.

1931 yılında Kumul kentinde bağımsızlık mücadelesi neticesinde bölgedeki Çinlilere karşı zafer kazanılmış ve 12 Kasım 1933'te Kaşgar'da Doğu Türkistan İslam Cumhuriyeti kurulmuştur. Hoca Hacı Niyaz cumhurbaşkanı ilan edilmiştir.

Çin ile rekabetinden dolayı isyana destek veren Rusya'nın, bir zaman sonra kendi egemenliğindeki Batı Türkistan'da yaşayanlara bu isyanın kötü örnek olacağı korkusuyla saf değiştirip Çin'e destek vermesi mevcut Devlet'in sona ermesine vesile olmuştur.

Padişah, Albay Kazım Bey komutasında 5 muvazzaf ve 3 emekli subaydan oluşan bir asker eğitim grubunu 1200 piyade tüfeği 6 sahra topu ve cephane yapımında kullanılan barut ve malzemeleri ile Hindistan üzerinden Doğu Türkistan'ın kaşgar şehrine göndermiştir.

Mehmed Yakup Bey, en büyük desteği ise bir kaç sene sonra şüphesiz 2.Abdülhamîd Han tarafından görmüştür.

Maalesef bu çaba ve desteğe rağmen kurulan devlet uzun ömürlü olamamıştır. Yakup Bey'in 1877 yılında vefat etmesi üzerine Çin, zulmünü daha o zamanlar başlamış Doğu Türkistan'a saldırmıştır.

18 Mayıs 1878'de Doğu Türkistan'ın tamamını işgal etmiştir. 18 Kasım 1884'te Çin imparatorunun emriyle 19. eyalet olarak Şin-cang (Xin Jian "Yeni Toprak") adıyla doğrudan imparatorluğa bağlanmıştır.

Zaman zaman yine özgürlük mücadelesi devam etmiş, 1944 yılında Gulca'da Çinlilere karşı yine galip gelinmiştir. Gulca, Tarbagatay ve İli şehirlerini içine alan bu cumhuriyet, bölgedeki Çin kuvvetlerini yenmiştir. Ancak Rusya bu zaferden endişelenip Müslümanları Çinliler ile anlaşmaya zorlamışlardır.

1946 yılında iki hükümet arasında 11 maddelik bir metin imzalanıp birleşik hükümet kurulmuştur. Böylece bu devlet de Rusya'nın olumsuz tutumu neticesinde ortadan kalkmıştır.

Sonra Mao, Çin'e hâkim olmuş ve 1949'da hiçbir askeri güç kullanmadan Doğu Türkistan'ı işgal etmiştir.

O yıllardan bugüne Çin'in sert politikaları ve yasakları sistemli bir şekilde artmış, bölgeye yerleştirilen Çinliler ile nüfus oranı değiştirilmeye çalışılmış ve bunda başarı sağlamışlardır.

VE GELELİM BUGÜNLERE

Her ne kadar eleştirilecek onca işe imza atsa da yine en bilinen örgütlerden biri olan Birleşmiş Milletler bile, bir milyona yakın Uygur Türkünün “Terörizmle mücadele” gerekçesiyle zorla kamplarda tutulduğu yönündeki haberlerin “Son derece endişe verici” olduğunu belirterek bu kişilerin serbest bırakılmasını istedi. Çin ise Uygur Türklerinin “Yeniden eğitim” için Batı Şincan bölgesindeki kamplara gönderildiği iddiasını reddetti. Pekin, kamplarda sadece “Radikallerin” olduğunu öne sürdü.

Bbc’de yer alan habere göre, Birleşmiş Milletler Irk Ayrımcılığının Kaldırılması Komisyonu’nun raporuna göre güvenilir kuruluşlar, özerk Uygur bölgesinin dev bir gözetim kampına dönüştürüldüğünü söylüyor.

Dünya Uygur Kongresi de haklarında hiçbir suçlama olmaksızın süresiz olarak kamplarda tutulan Uygurların Komünist Parti sloganları atmaya zorlandığını duyurdu.

Kongre, bu kişilere yeterince yemek verilmediği ve Uyguların kamplarda işkence gördüğüne dair haberlerin bulunduğunu aktardı. Neyle suçlandıklarını bilmeyen tutsakların avukat tutma haklarının olmadığı belirtiliyor.

Ayrıca geçen hafta Milli Düşünce Merkezi’nde yapılan Doğu Türkistan panelinde çarpıcı bilgiler paylaşıldı. Akademisyen Erkin Emet, “İnsanların Dna’larını topluyorlar” dedi. Türklerin Dna’larının toplandığını söyleyen Emet: “İnsan sağlığı ile oynanıyor; oruç yasak. 2008 yılında dini nikaha da yasak konuldu. Cenazelerin İslami usullere defnine izin verilmiyor, yakılmaya zorlanıyor. Kutsal mekanları ziyaret de yasak” ifadelerini kullandı.

Daha neler var neler vicdanlarda söylemeyi bekleyen...

Lâkin belki de işin özeti şu: Değişen pek bir şey yok zulüm dersinde. Bundan onlarca sene öncesi de, 2019 da aynı. Sadece yöneticilerin adı ve uygulanan işkenceler farklı. Zulmün adı yine Doğu Türkistan. Mazlum her zamanki gibi yine Müslümanlar.

Bakalım “Dünya Müslümanları’nın Hâ-misi” olan güzel ülkemiz, yaşanan bu vahşete karşı omuzlarındaki ağır sorumluluğu yerine getirebilecek mi?

Ve bizler acaba; Doğu Türkistan’daki kardeşlerimizin yaşadıkları bu imtihanda, onları unutmamak ve duamız ile yanlarında olmak ile kendi imtihanımızı başarıyla verebileceklerden olabilecek miyiz?

Selâmetle.

ZİKİRLER, DUÂLAR VE FAZÎLETLİ AMELLER

CEMÂZİYELEVVEL AYININ NAMAZLARI

Cemâziyelevvel ayının yirmi yedinci gecesi (1 Şubat Cumâ gününü 2 Şubat Cumartesi gününe bağlayan gece) iki selâmla sekiz rekât kılınır, her rekâta Fâtiha'dan sonra Duhâ (Vedduhâ) Sûresi bir kere okunur.

Sonra ay bitene kadar: «سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ» “Sübbûhun Kuddûsün” zikrine devâm edilerek o ay ihyâ edilir ki, bu amellerin yüceliğinden bu ayın azameti de anlaşılmış olur. (Muhammed ibnü Hatîriddîn, *el-Cevâhiru'l-hams*, sh:54)

CEMÂZİYELÂHİR AYININ NAMAZLARI

Cemâziyelâhir ayının ilk gecesi (5 Şubat Salı gününü 6 Şubat Çarşamba gününe bağlayan gece) kolaya gelen sûrelerle iki rekât namaz kılınır, namaz bitirildikten sonra çokça istiğfarda bulunulur. (Muhammed ibnü Hatîriddîn, *el-Cevâhiru'l-hams*, sh:54)

Cemâziyelâhir ayının onuncu gecesi (14 Şubat Perşembe gününü 15 Şubat Cumâ gününe bağlayan gece) altı selâmla on iki rekât kılınır, her rekâta Fâtiha'dan sonra bir kere Kureyş Sûresi okunur. Bu namazın ardından Yûsuf Sûresi okuyanı **Allâhu Te'âlâ** o sene geçim darlığından korur ve âhir zamânın sıkıntılarından muhâfaza buyurur. (Muhammed ibnü Hatîriddîn, *el-Cevâhiru'l-hams*, sh:54)

SENÛSÎ (Rahimehullâh)IN “MÜCERREBÂT” ADLI ESERİNDEN DUÂLAR, ZİKİRLER VE FAYDALI TERKİPLER

Kuzey Afrika'da, devrinin en büyük kelâm âlimi olarak tanınan, akâid sahasında birden çok eser telîf edip bunları şerh ve ihtisâr eden ve daha başka birçok eseri olan **Ebû Abdillâh Muhammed ibni Yûsuf es-Senûsî** (Rahimehullâh) (ö:895/1490), sıkıntıların defi, hâcetlerin halli gibi birçok faydaların celbi için de, içerisinde birçok duâ, zikir ve terkiplerin yer aldığı bir eser kaleme almıştır.

Bu eser “**Mücerrebât-ı Diyerbî**”nin elimizde olan üç baskısıyla birlikte basılmıştır.

Ayrıca **Efendi Babamız Alî Haydar Efendi Hazretleri**'nin kendi Mushaf-ı Şerîfi'ne yazdığı kayıtlarda üç yerde kendisinden kaynak verdiği “**Mücerrebât-ı Diyerbî**” adlı eseri inceleyip tedkîk ederek baskıya hazırlıyorum.

İnşâallâh yakın zamanda sizlere arz edeceğim bu eserin sonunda da, bahsimize konu olan “**Mücerrebât-ı Senûsî**” adlı eser yer alacaktır.

Bu fakir kardeşiniz hacmi küçük ama faydası büyük olan bu eseri sizler için tercüme etmeye niyet ettim. **Allâh-u Te'âlâ** tevfiğini bizlere yâr eyleyip bu eseri itmâma muvaffak eylesin. Âmîn!

MÜCERREBÂT-I SENÛSÎ'DEN FAYDALI İLİMLER

İsteklerin Gerçekleşmesi, Sıkıntılardan Kurtulmak ve Düşmanlara Gâlip Gelmek İçin Kılınacak Hâcet Namazları ve Okunacak Duâlar

1) Şu bilinmelidir ki; her kimin **Allâh-u Te'âlâ**'ya bir hâceti (dileği) olursa veyâ bir sıkıntıya yâhut derde düşerse ya da başına bir musîbet inerse, gecenin ortasında kalksın. Sünnete uygun bir şekilde güzelce abdest alsın, Kur'ân-ı Kerîm'den bildiği sûreleri okuyarak iki rekât namaz kılsın. Selâm verdikten sonra ise kibleye yönelik vaziyette şu duâyı bin (1000) kere okusun. (Eğer böyle yaparsa) **Allâh-u Sübhânehû ve Te'âlâ** o kişinin başına inen her ne musîbet ise onu kendisinden süratle giderir. Ey mümin! Elini bu hazîneye sımsıkı yapıştır. Çünkü bunun menfaatleri gerçekten çoktur.

Namazdan Sonra Okunacak Duâ:

«اللَّهُمَّ صَلِّ (وَسَلِّمْ) عَلَي سَيِّدِنَا وَمَوْلَانَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ صَلَاةً
تَحُلُّ بِهَا عُقْدَتِي، وَتُفَرِّجُ بِهَا كُرْبَتِي، وَتُنْقِذُنِي بِهَا مِنْ وَحْلَتِي، وَتُقِيلُنِي بِهَا
مِنْ عَثْرَتِي، وَتَقْضِي لِي بِهَا حَاجَتِي وَتُبَلِّغُنِي بِهَا أُمْنِيَّتِي.»

“Ey Allâh! Efendimiz ve yârimiz Muhammed’e, onun Ehl-i Beyti’ne ve sahâbesine öyle bir salât ile salât(-ü selâm) eyle ki onun vesîlesiyle düğümümü çözesin, onun hürmetine sıkıntımı açasın. (Düştüğüm) bataklıktan onun sebebiyle beni kurtarasın, onun hürmetine benim zellelerimi (hatâlarımı) gidersin, onun vesîlesiyle benim için isteğimi yerine getiresin ve onun bereketine beni murâdına (arzuladığım şeye) eriştiresin.”

Sıkıntısının Neyle Çözüleceğini Rüyâsında Görmek İsteyen Ne Yapmalı?

2) Şunu bil ki; (kişiye) azık olacak faydalardan biri de şudur: Her kim ölü ya da diri bir arkadaşını ya da sevdiğini rüyâsında görmek, aynı şekilde **Allâh-u Te'âlâ**'dan bir hâceti (isteği) olup da (bunun nasıl çözüleceğini) rüyâsında görmek isterse, elbisesi ve yatağı temiz bir şekilde, güzel kokan beyaz bir elbise ile eşinden ayrı bir yatakta yatsın.

(Yatmadan önce) ilk rekâtında Fâtiha'dan sonra 7 defâ Şems Sûresi'ni, ikinci rekâta ise yine Fâtiha'dan sonra Leyl Sûresini 7 kere okuyarak iki rekât namaz kılsın.

Namazın ardından kolayına gelen ezberleyebildiği salevât sîğalarından herhangi biri ile **Nebî** (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*)e gücünün yettiğince salât okusun. Ve şu harfleri (bir kâğıda) yazıp yatacağı zaman başının altın(daki yastığın altın)a koysun.

Eğer böyle yaparsa, hiç şüphesiz ki kalbindeki şey ona uykusunda zâhir olur.

Yazılacak harfler şunlardır:

ال م ص ل م ص ا ل م ص ا ل م

3) Şâyet uykunda (rüyanda) kaybolmuş birini görerek ölü ya da diri olduğunu öğrenmek istersen ve içindeki bir suâli ona sormak (ve cevâbını öğrenmek) istersen, uyuyacağın zaman abdest al, pak, temiz ve beyaz bir elbise giyin, temiz bir yatak üzerinde uyu ve sağ tarafına doğru (yüzünle) kibleye yönelerek yat.

Ardından 7'şer defâ Şems, Leyl, Tîn ve İhlâs sûrelerini oku, sonra aşağıdaki duâyı oku. İlk gece istediğini görürsen (ne âlâdır). Şâyet göremezsen, (inşâallâh) ikincide ya da üçüncüde görürsün.

Yediye kadar (bu şekilde devâm et). Buna rağmen şâyet yine bir şey göremezsen şunu bil ki (târif edilen) amel esnâsında bir şeyi eksik yapmışsındır. Eksikliğini düzelt(ip tekrar dene), şüphesiz maksûduna ulaşırsın. Bu amel tecrübe edilmiş sahîh bir ameldir.

Duânın Okunuşu:

«اللَّهُمَّ بِحَقِّ مَا تَلَوْتُهُ مِنْ كَلَامِكَ الْقَدِيمِ الَّذِي أَنْزَلْتَهُ عَلَيَّ نَبِيِّكَ
وَرَسُولِكَ الْكَرِيمِ، أَرِنِي فِي مَنَامِي هَذَا مَا هُوَ كَذَا وَكَذَا، بِقُدْرَتِكَ يَا عَلِيُّ
يَا عَظِيمُ! وَاجْعَلْ لِي مِنْ أَمْرِي هَذَا فَرْجًا وَمَخْرَجًا، يَا عَلِيمُ يَا حَكِيمُ!
وَبَيِّنْ لِي فِي نَوْمِي مَا يَدُلُّنِي عَلَى إِجَابَةِ دَعْوَتِي، إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ
قَدِيرٌ، بِفَضْلِكَ يَا كَرِيمُ!»

“Ey Allâh! Ey Alî (yüce)! Ey Âzîm (çok büyük)! Değerli peygamberin ve Rasûlün'e inzâl eylediğin (indirdiğin) Kelâm-ı Kadîmin'den tilâvet ettiklerim (okuduklarım) hakkı için; şu uykumda kudretinle bana şöyle şöyle (konularda öğrenmek istedim) şeyleri göster.

Ey Alîm (bütün sırları bilen)! **Ey Hakîm** (yaptığı işler yerli yerinde olan)! **Bu** (sıkıntılı) **işimde benim için** (güzel) **bir kurtuluş ve çıkış kapısı yarat.**

Ey Kerîm (ihsânı bol olan)! **Benim duâmın kabûl olduğunu gösteren şeyi, lütfunla bu uykum(daki rüyam)da benim için fazlınla göster. Zîra şüphesiz Sen her şeye Kâdir'sin.”**

4) Her kim (yapacağı bir iş hakkında neyin hayırlı olup olmadığını öğrenme husûsunda) kendisine gizli kalan şeyi uykusunda görmek isterse, uyuyacağı zaman aşağıdaki duâyı okusun.

Sonra da uyuyana dek «يَا خَيْرُ!» “**Ey Habîr** (her şeyden ziyâde haberdâr!)” desin ve himmetini görmek istediği şeye yöneltsin.

Şüphesiz o kişi için niyet ettiği şey(i görmek), **Allâh-u Te‘âlâ**’nın izniyle uykusunda ona zâhir olur.

Duânın Okunuşu:

«اللَّهُمَّ رَبِّ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَمُوسَى وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَعِيسَى
وَرَبِّ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، الَّذِي قَدَّسْتَهُ تَقْدِيسًا، وَرَبِّ
جِبْرِيلَ وَمِيكَائِيلَ وَإِسْرَافِيلَ، مُنْزِلَ التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالزَّبُورِ وَالْفُرْقَانِ
الْجَلِيلِ، أَرِنِي فِي مَنَامِي هَذَا مَا تَرَى فِيهِ الْخَيْرَ وَالْخَيْرَاتِ وَالْبَرَكَاتِ،
قَالَ: تَبَّأَنِي الْعَلِيمُ الْخَيْرُ.»

“**Ey Allâh! Ey İbrâhîm’in, İsmâ’il’in, Mûsâ’nın, İshâk’ın, Ya’kûb’un, İsâ’nın** ve kendisini kutsayarak mukaddes kıldığın Muhammed (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*)in Rabbi!

Ey Cibrîl’in, Mikâîl’in ve İsrâfil’in Rabbi! Ey Tevrât’ı, İncîl’i, Zebûr’u ve yüce Furkân (Kur’ân)ı inzâl buyuran! Kendisinde hayır, iyilikler ve bereketler gördüğün şeyi bana bu uykumda göster.

O (Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)): ‘(Her şeyin görünen-görünmeyen tüm yönlerini hakkıyla bilen) **O Alîm ve Habîr bana haber verdi.’ dedi.”**

5) Düşmanları üzerine gâlip gelmeyi isteyen kişi aşağıdaki duâyı her gün ve gece gücü yettiğince okusun. Hiç şüphesiz bu duâyı okuduğu müddetçe ok ve kılıç (silah) ona isâbet etmez, düşmanından ona bir kötülük ve sıkıntı gelmez. Bunu okumaya devâm ettiği müddetçe ne elem, ne de ölüm ona erişmez. Ancak **Allâh-u Te‘âlâ** o kişinin rûhunu kabzetmeyi dilediği gün, bu duâyı okumaya muvaffak kılınmaz.

Duânın Okunuşu

«بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى سَيِّدِنَا وَمَوْلَانَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ
وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ تَسْلِيمًا دَائِمًا، حَرَسْتُ نَفْسِي وَدِينِي وَأَهْلِي مَنْ حَضَرَنِي
وَمَنْ غَابَ عَنِّي بِالْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ، وَالْجَأْتُ ظَهْرِي فِي حِفْظِ ذَلِكَ
إِلَى الْحَيِّ الْقَيُّومِ الَّذِي لَا يَمُوتُ، وَأَصْبَحْتُ فِي جِوَارِ اللَّهِ الَّذِي لَا يُرَامُ وَلَا

يُسْتَبَاحٌ وَفِي ذِمَّتِهِ وَضَمَانِهِ الَّذِي لَا يُخْفَرُ ضَمَانُ عَبْدٍ عَلَيْهِ، وَاسْتَمْسَكْتُ
بِعُرْوَةِ اللَّهِ الْوَثْقَى رَبِّي وَرَبِّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَاتَّخَذْتُهُ
وَكَيلاً، تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ وَاعْتَصَمْتُ بِاللَّهِ فَوَضَّتُ أَمْرِي إِلَى اللَّهِ، مَا شَاءَ اللَّهُ
لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ، فَنِعْمَ الْقَادِرُ الْمُعِينُ، فَاللَّهُ خَيْرٌ حَافِظًا وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ،
وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ عَدَدَ خَلْقِهِ وَرِضَاءِ
نَفْسِهِ وَزِينَةِ عَرْشِهِ وَمِدَادِ كَلِمَاتِهِ، ﴿لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ
عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُوفٌ رَحِيمٌ﴾ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ
حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ﴾.

“Rahman ve Rahîm olan Allâh-u Te‘âlâ’nın adıyla (duâma başlıyorum). Allâh-u Te‘âlâ, Efendimiz ve (iki cihanda) yardımcımız olan Muhammed’e ve onun âl-i ashâbına salât ve dâimî olan bir selâm ile selâm eylesin. Nefsimi, dînimi, âilem- den yanımda ve uzakta olanları, ebediyyen diri olup hiç ölmeyecek olan Zât (ın hıfz-ü inâyeti) ile korudum.

Bunların korunması husûsunda sırtımı, hiç uyumayan ve ölmeyen (başı sonu olmayan, Zâtı’na âit bir hayatla) Hayy ve (mahlûkâtını yönetme ve koruyup kollama işini dâimâ üstlenmiş bulunan bir) Kayyûm olan Zât’a dayadım (ancak O’na güvendim). Ben, Allâh’ın (kötülükle) kastedilemeyen ve serbest kabûl edilemeyen civârında ve Kendisine rağmen hiçbir kula verdiği güvence bozulamayan zimmet ve emânı içerisinde sabahladım / akşamladım. Ben, Benim de Rabbim, göklerle yerin de Rabbi olan O Yüce Allâh’ın sağlam kulpuna sımsıkı tutundum.

O’ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Artık ben O’nu (her işinde Kendisine îtimâd edilecek) bir Vekîl edindim. Ancak Allâh’a güvendim, sâdece Allâh’a sığındım, işimi Allâh’a ısmarladım. Allâh ne dilerse, o olur. Allâh’ın yardımı olmadan hiçbir şeye kuvvet olmaz.

O (Allâh-u Te‘âlâ) ne güzel güç yetiren ve (kullarına) yardım edendir. Allâh koruyucu olarak (herkesten) daha hayırlıdır. Zâten acıyanların en merhametlisi ancak O’dur. Allâh-u Te‘âlâ, Efendimiz Muhammed’e ve onun âl-i ashâbına mahlûkâtının adedince, Zâtı’nı râzı edecek kadar (Allâh-u Te‘âlâ’nın) Arşı’nın ağırlığınca ve (sonsuz) kelimelerinin miktârınca salât-ü selâm eylesin. “Andolsun ki elbette muhakkak size kendi nefislerinizden (sizin gibi bir beşer) olan pek değerli bir Rasûl gelmiştir ki, sıkıntıya uğramanız ona çok ağırdır, size karşı çok düşkündür ve inananlara çok esirgeyicidir, pek acıyıcıdır.

(Habîbim!) **Eğer (hâlâ) onlar (sana iman etmekten) yüz çevirirlerse, sen: ‘Bana yetecek olan ancak Allâh’tır, O’ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Ben ancak O’na tevekkül ettim. O çok büyük olan Arş’ın Rabbi de ancak O’dur.’ de.**” (âyet-i kerîmeleri benim himâyemdir).

(Not: Bu duâ sabaha göre yazılmıştır, akşam ise altı çizili olan kelime yerine «وَأَمْسَيْتُ» şeklinde okunur.) Bu duânın sonuna Tевbe Sûresi’nin son iki âyet-i kerîmesi eklenmiştir. Zîra **Rasûlüllâh** (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)in şöyle buyurduğu rivâyet olunmuştur:

رُوِيَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: «مَنْ قَرَأَ قَوْلَهُ تَعَالَى: ﴿لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ...﴾ إِلَى آخِرِ السُّورَةِ لَمْ يَمُتْ فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ.»

“Her kim Allâh-u Te‘âlâ’nın:

﴿لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ...﴾

‘Andolsun ki elbette muhakkak size pek değerli bir Rasûl gelmiştir.’ (et-Tevbe Sûresi:128) kavlini sûrenin sonuna kadar okursa, o gün içerisinde ölmez.” (es-Senûsi, el-Mücerrebât, sh:10, -Mücerrebâtü Diyerbî hâmişinde-)

Başka bir rivâyette ise:

«لَمْ يُقْتَلْ وَلَمْ يُضْرَبْ بِحَدِيدٍ.»

“Öldürülmez ve demirle (kurşunla) vurulmaz.” buyrulmuştur. (es-Senûsi, el-Mücerrebât, sh:10, -Mücerrebâtü Diyerbî hâmişinde-; el-Ğâfıkî, Lemehâtü’l-envâr, no:966, 2/758; el-İrâkî, el-Muğnî, no:1110, 2/858; ez-Zebîdî, İthâfü’s-sâdetili’l-müttakîn, 1/187)

Bu âyet-i kerîmeyi gece okuyan da aynı müjdeye nâil olur.

İmâm İbnü’l-Hasen ibni Alî el-Kurtubî (Rahimehullâh) “**Kenzü’l-esrâr**” isimli eserinde bu hadîs-i şerîfi zikretmiştir.

Bu hadîs-i şerîf sâlihlerden birine ulaştığında ki zannedersem (o zaman) yaşı 70 idi, bu kişi hastalığı esnâsında bu hadîs-i şerîfle amel etmeye başladı ve bu âyet-i kerîmeleri yaşı 130 oluncaya kadar okumaya devâm etti.

Allâh-u Te‘âlâ onun ölümünü murâd ettiği vakit ise bu kişi rüyâsında **Rasûlüllâh** (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)i gördü. **Rasûlüllâh** (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) ona:

«يَا هَذَا! إِلَى كَمْ تَهَرَّبُ مِنَّا؟!»

“Ey felan kişi! Daha ne zamana kadar bizden kaçacaksın?!” buyurunca, o gece bu âyet-i kerîmeleri okumayı terk etti ve hemen vefât etti.

Allâh-u Te‘âlâ’nın rahmeti onun, bizim ve bütün Müslümanların üzerine olsun. (Kulları hakkında yazmış olduğu hükümlerden, rızıklardan, ecellerden ve günahlardan) dilediğini silip (istediğini) sâbit kılan ve (tüm yazıların aslını teşkîl eden ve hiç değişmeyen ezeli ilmini temsîl eden) Ümmü’l-Kitâb ise sâdece O’nun katında bulunan Zât ne kadar münezzehtir. (es-Senûsi, el-Mücerrebât, sh:3-11, -Mücerrebâtü Diyerbî hâmişinde-)

Faydalı Mâlûmât

Ömer (Radiyallâhu Anh) vefât ettiğinde **Kâ'b** (Radiyallâhu Anh): “**Ömer** (Radiyallâhu Anh) **Al-lâh**'a duâ edecek olsaydı, elbette **Allâh** ecelini geciktirecekti.” deyince kendisine: “**Allâh-u Te'âlâ**:

﴿فَإِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ﴾

‘Ecelleri geldiğinde bir an bile geri kalamazlar, öne de geçemezler.’ (el-A'râf Sûresi:34'den) buyurmadı mı?!” denilmiş, o da buna cevâben: “Ama **Allâh-u Te'âlâ**:

﴿وَمَا يُعَمَّرُ مِنْ مُعَمَّرٍ وَلَا يُنْقَصُ مِنْ عُمُرِهِ إِلَّا فِي كِتَابٍ﴾

‘Uzunca yaşatılan hiçbir kimsenin ömrü uzatılmaz, onun ömründen bir şey de eksiltilmez ki, (bütün bunlar Levh-i Mahfûz nâmındaki) bir **Kitap**'ta (kayıtlı) **bulunmasın.**’ (el-Fâtır Sûresi:11'den) buyur(arak Kendi ilmi dâhilinde ömrün uzatılıp kısatılacağına ifâde buyur)muştur.” dedi. (İbnü Sa'd, et-Tabekâtü'l-kübrâ, 3/353-354, 361; 'Abdürrezzâk, el-Musannef, rakam:20386, 11/224-225; el-Beğavî, Me'âlimü't-Tenzîl, 4/521)

Şu bilinsin ki; ömür uzatılsa da eksiltirse de bunların hepsi daha önce Levh-i Mahfûz'da kaydedilmiş ve ilm-i ezeldi bilinmiştir. Dolayısıyla **Allâh-u Te'âlâ** ezelde kimin duâ edeceğini bildiyse o kişiye uzun ömür yazmış, bunu yapmayacağını bildiği kimse hakkında da kısa ömür takdîr etmiştir. Lâkin bizler kendi hakkımızda ne yazıldığını bilmediğimiz için bu gibi duâ ve zikirleri yapmaktan başka çâremiz yoktur.

Nasıl ki “**Allâh** ne yazdı ise o olur.” diyerek doktora gitmeyi, ilaç içmeyi ve ameliyat olmayı terk etmiyorsak, işte böylece bol rızıkla ve düşmanlara gâlip olarak uzun yaşamamız için bize öğretilen bu zikirleri de terk etmemeliyiz.

MEŞHUR HADİS-İ ŞERİFTE BİLDİRİLEN 99 İSM-İ ŞERİF DIŞINDA, KUR'ÂN-I KERİM'DE VE HADİS-İ ŞERİFLERDE ZİKREDİLEN 100 İSM-İ ŞERİFTEN DÖRDÜNCÜ İSM-İ ŞERİF «الْأَكْرَمُ» İSM-İ ŞERİFİ

Bu ism-i şerîf “En fazla iyilik sâhibi olan” mânâsına gelmektedir. Kur'ân-ı Kerîm'de sâdece bir kere zikredilmiştir. **Allâh-u Te'âlâ**'nın esmâ-i şerîfesi içerisinde izâfetsiz olarak «أَفْعَلُ» vezninden gelen bundan başka bir ism-i şerîf yoktur.

Bu ism-i şerîf ilk nâzil olan beş âyet-i kerîme içerisinde şöyle zikredilmektedir:

﴿اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ۝ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ۝ اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ ۝ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ۝ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ﴾

“(Habîbim!) **O Rabbinin ismiyle** (başlayarak Kur'ân'ı) **oku ki**, (her şeyi) **O yaratmıştır. İnsanları** (sülük gibi rahim duvarına yapışıp kan emerek beslenen aşılansız yumurtadan ibaret) **pihtılaştırmış kan parçalarından yaratmıştır. Oku, zâten en fazla iyilik sâhibi olan, ancak senin Rabbin'dir.** (Çünkü O, karşılıksız

verir ve hiçbir şeyden çekinmediği hâlde mühlet tanır.) **O Zât ki** (yazıyı) **kalemle öğretmiştir. O, insana** (işitme, görme ve anlama gibi birtakım kuvvetler vererek ve âyetler indirip deliller sunarak) **bilmediği şeyleri öğretmiştir.”** (el-Alak Sûresi:1-5)

İşte **Allâh-u Te‘âlâ**'nın kullarına olan ilk rahmetini ve nîmetini beyân eden bu âyet-i kerîmelerde; **Allâh-u Te‘âlâ** insanı kan parçasından yarattığına ve hiçbir şey bilmez iken ona bilmediklerini öğrettiğine dikkat çekmiştir. **Allâh-u Te‘âlâ** insanlığın babası olan **Âdem** (Aleyhisselâm)ı meleklerle karşı ilim sıfatı ile üstün kıldığı gibi insanı da diğer varlıklara karşı şerefli ve keremli olarak yaratmasını, ona ilim vermesiyle gerçekleştirmiştir.

Bu ism-i şerîf **Allâh-u Te‘âlâ**'ya âit olarak hadîs-i şerîflerde zikredilmiştir. Bunlara şöyle birkaç misal verebiliriz:

1) Alî (Radyallâhu Anh)dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfte **Rasûlüllâh** (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur:

عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ أَصَابَ فِي الدُّنْيَا ذَنْبًا فَعُوقِبَ بِهِ، فَاللَّهُ أَعْدَلُ مِنْ أَنْ يُنَيِّنِي عُقُوبَتَهُ عَلَيَّ عَبْدِهِ، وَمَنْ أَذْنَبَ ذَنْبًا فِي الدُّنْيَا فَسَتَرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ، فَاللَّهُ أَكْرَمُ مِنْ أَنْ يَعُودَ فِي شَيْءٍ قَدْ عَفَا عَنْهُ.»

“Her kim dünyâda bir günaha isâbet eder ve onunla azaplanırsa, **Allâh(-u Te‘âlâ) o kuluna** (âhirette) **azâbını ikinci defâ yapmayacak kadar adâlet sâhibidir. Her kim de dünyâda bir günah işler ve** (tevbe ettiği için) **Allâh(-u Te‘âlâ) o kişinin üzerinde(ki) o günahı örterse, Allâh(-u Te‘âlâ) kendisini affettiği bir şeye** (cezâ vermeye) **dönmeyecek kadar kerem (iyilik) sâhibidir.”** (İbnü Mâce, es-Sünen, el-Hudûd:33, rakam:2604, 2/868; el-Hâkim, el-Müstedrek, rakam:7678, 4/291; Zıyâüddîn el-Makdisî, el-Ehâdîsü'l-muhtâra, rakam:770, 2/385; el-Beyhakî, eş-Şu‘abü'l-îmân, rakam:6733, 9/338)

2) Enes (Radyallâhu Anh)dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfte **Rasûlüllâh** (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur:

عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا كَانَ اللَّهُ لِيُفْتَحَ لِعَبْدٍ الدُّعَاءَ فَيَغْلِقَ عَنْهُ بَابَ الْإِجَابَةِ، اللَّهُ أَكْرَمُ مِنْ ذَلِكَ.»

“**Allâh(-u Te‘âlâ) bir kul için duâ kapısını açıp da o kişiye icâbet (kabûl) kapısını kapatacak değildir. Allâh(-u Te‘âlâ) bunu yapmayacak kadar keremlidir.”** (ed-Deylemî, el-Müsned, rakam:6273, 4/88; ‘Alî el-Müttakî, Kenzü'l-‘ummâl, rakam:3155, 2/68)

3) Ebû Sühayle (Radyallâhu Anh), **Alî** (Radyallâhu Anh)ın şöyle söylediğini anlatmıştır:

عَنْ أَبِي سُوَيْبَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَالَ عَلِيُّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ: «أَلَا أَخْبِرُكُمْ بِأَفْضَلِ آيَةٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ تَعَالَى، حَدَّثَنَا بِهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَمَا أَصَابَكُمْ مِنْ مُصِيبَةٍ فَبِمَا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ وَيَعْفُوا عَنْ كَثِيرٍ»، وَسَأْفَسِرُهَا لَكَ يَا عَلِيُّ! «وَمَا أَصَابَكُمْ» مِنْ مَرَضٍ أَوْ عُقُوبَةٍ أَوْ بَلَاءٍ فِي الدُّنْيَا «فَبِمَا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ» وَاللَّهُ تَعَالَى أَكْرَمُ مِنْ أَنْ يُنَيِّنِي عَلَيْهِمُ الْعُقُوبَةَ فِي الْآخِرَةِ، وَمَا عَفَا اللَّهُ

تَعَالَى عَنْهُ فِي الدُّنْيَا فَاللَّهُ تَعَالَى أَحْلَمُ مِنْ أَنْ يُعُودَ بَعْدَ عَفْوِهِ..»

“Ben size **Allâh-u Te‘âlâ**’nın kitabında bulunan en fazîletli bir âyeti haber vereyim mi ki bize onu **Rasûlüllâh** (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*) (şöyle) anlatmıştı:

“**Ey Alî!** (Allâh-u Te‘âlâ’nın:) ‘**Size isâbet eden herhangi bir musîbet, ellerinizin kazanmış olduğu (kötü) şeyler sebebiyledir. Yine de O, birçoğunu affetmekte (ve onlara cezâ vermemekte)dir.** (Aksi takdirde yeryüzünde hiçbir canlı bırakacak değildir).’ (*eş-Şûrâ Sûresi:30*) **âyetini sana tefsîr edeyim:** (Allâh-u Te‘âlâ bu âyet-i kerîmesiyle:) ‘**Size dünyâda isâbet eden herhangi bir şey; hastalık yâhut azap veyâ belâ ellerinizin kazandığı günahlar sebebiyledir.**’ (buyurmuş olmaktadır.)

Allâh-u Te‘âlâ (mümin kullarına dünyâda sıkıntı çektirdikten sonra) **ikinci defâ âhirette onlara azâb etmeyecek kadar keremlidir.** **Allâh-u Te‘âlâ dünyâda bir şeyi affettiyse, bu affından sonra tekrar (o şeyden sebep, onu yapan kulunu cezâlandırmaya) dönmeyecek kadar Halîm’dir.”** (Ahmed ibnü Hanbel, *el-Müsned*, rakam:649, 2/78; **Ebû Ya‘lâ**, *el-Müsned*, rakam:453, 1/351)

4) Rasûlüllâh (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*)’in şöyle buyurduğu rivâyet olunmuştur:

رُوي عن النبي صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: «مَا اجْتَمَعَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ فِي جَمَاعَةٍ أَرْبَعُونَ رَجُلًا إِلَّا وَفِيهِمْ رَجُلٌ مَعْفُورٌ لَهُ فَاللَّهُ تَعَالَى أَكْرَمُ مِنْ أَنْ يُعْفِرَ لَهُ وَيَرُدَّ الْبَاقِي خَائِبِينَ خَاسِرِينَ.»

“**Müslümanlardan kırk kişi bir cemâat içerisinde toplanırlarsa, onlar içerisinde mutlakâ bağışlanmış bir kişi bulunur.** **Allâh-u Te‘âlâ bir kişiyi bağışlayıp da, kalanını eli boş ve mahrum kimseler olarak bırakmayacak kadar kerem sâhibidir.”** (İsmâ‘il Hakkî el-Bursevî, *Rûhu’l-beyân*, 1/121-122)

5) “Rûhu’l-beyân Tefsîri”nde nakledildiğine göre; melekler bir kulun günahlarını semâya yükseltirler, bir de o günahları Levh-i Mahfuz’la karşılaştırdıklarında, onların yerlerinde sevaplar görünce şaşırıp kalarak: “Ey **Rabbimiz! Muhakkak Sen bilmektesin ki, biz ancak onun yaptıklarını yazdık, başka bir şey katmadık.” derler. O zaman **Allâh-u Te‘âlâ:****

«صَدَقْتُمْ وَلَكِنَّ عَبْدِي نَدِمَ عَلَى خَطِيئَتِهِ وَاسْتَشْفَعَ إِلَيَّ بِدَمْعِهِ فَعَفَرْتُ ذَنْبَهُ وَجُدْتُ عَلَيْهِ بِالْكَرَمِ وَأَنَا أَكْرَمُ الْأَكْرَمِينَ.»

“**Doğru söylediniz, lâkin kulum yaptığı hatâsına pişmân oldu, gözyaşıyla Benden mağfiret diledi, ben de onun günahlarını affettim, keremimle ona cömertlik ettim (günahlarını da sevâba çevirdim).** (Zîrâ) **Ben Ekramü’l-ekramîn’im** (iyilik sâhiplerinin en ziyâde iyilik edeniyim).” buyurur. (İsmâ‘il Hakkî el-Bursevî, *Rûhu’l-beyân*, 2/179)

«الْأَكْرَمُ» İSM-İ ŞERÎFİNİN HAVÂSSİ

Her kim bu ism-i şerîfi 261 kere zikretmeye devâm ederse, **Allâh-u Te‘âlâ** o kişinin zâhirî ve bâtınî nîmetlerini bollaştırır. (**Alî Hicâzî**, *en-Nûru’l-esnâ fî şerhi esmâillâhi’l-hüsnâ*, sh:271-273, 538)